

Juridisk Kandidatuddannelse

Juni 2014

Speciale

Aarhus Universitet

Personskadeerstatningers behandling på separations- og skilsmissegifter

The legal position of personal injury damages
in the administration of legal separation or divorce

Udarbejdet af:

Louise Kassentoft Holm

Studienummer: 20083137

Vejleder: Irene Nørgaard

Anslag: 143.866

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	4
1.1	Problemformulering.....	5
1.2	Afgrænsning.....	5
1.3	Formueordningen og modifikationen hertil i RVL § 15, stk. 2.....	6
2.	Personskadeerstatninger.....	7
2.1.	Historisk overblik.....	8
2.1.1	Retstilstanden før afsigelsen af UfR 1976.560 HD.....	8
2.1.2	Retstilstanden efter UfR 1976.560 HD og indtil EAL § 18.....	9
2.1.3	Baggrunden for EAL § 18, stk. 2.....	10
2.2	Hvilke erstatningsbeløb er omfattet af EAL § 18, stk. 2.....	11
2.2.1	Erstatningsposter, der er omfattet af EAL § 18.....	11
2.2.1.1	Egne livs- og ulykkesforsikringer.....	13
2.2.1.2	Ulykkesforsikringer.....	13
2.2.1.3	Livsforsikringer.....	14
2.2.2	Erstatningsposter, der ikke er omfattet af EAL § 18, stk. 2.....	16
2.2.3	Indtægter, surrogater, værdistigninger og –fald.....	17
2.2.3.1	Indtægter.....	17
2.2.3.2	Surrogater.....	18
2.2.3.3	Værdistigninger og –fald.....	19
3.	Betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt” i EAL § 18, stk. 2.....	19
3.1	Bevisbyrden for ”der ikke må antages at være forbrugt”.....	19
3.2	Hensyn i betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt”.....	20
3.3	Sammenblanding mellem fælleseje og personskadeerstatningsbeløb.....	21
3.4	Opgørelsesmetoder af forbruget.....	23
3.4.1	Identifikationsmetoden.....	23
3.4.1.1	Vurdering af identifikationsmetoden.....	24
3.4.2	First in, first out-metoden.....	26
3.4.2.1	Vurdering af first in, first out-metoden.....	26
3.4.3	Brøkdelsopgørelsesmetoden.....	27

3.4.3.1	Vurdering af brøkdelsopgørelsesmetoden.....	28
3.4.4	Mælk og fløde-metoden.....	29
3.4.4.1	Vurdering af mælk og fløde-metoden.....	30
3.5	Retspraksis.....	31
3.5.1	FM 1990.48 VLD.....	31
3.5.2	Skifteretten i Roskildes dom af 8. december 1997.....	32
3.5.3	UfR 1993.884 ØLD.....	33
3.5.4	TFA 1998.353 ØLD.....	35
3.5.5	TFA 1999.426 ØLD.....	36
3.5.6	TFA 2003.292 VLD.....	40
3.5.7	TFA 2005.156 VLD.....	41
3.5.8	Vestre Landsrets dom af 30. april 2014.....	44
3.6	Vurdering af metodevalg i retspraksis.....	46
3.7	Andre bestemmelser med en tilsvarende betingelse.....	49
3.7.1	RVL § 16 a, stk. 2, § 16 b, stk. 2 og § 16 c, stk. 2.....	49
3.7.2	RPL § 513, stk. 1.....	50
3.7.3	AL § 23, stk. 2.....	51
3.7.4	En familieformueretlig retligstandard.....	52
4.	Ægtefællers aftalemuligheder for personskadeerstatninger.....	52
4.1	Særeje.....	52
4.2	Fælleseje.....	54
5.	Kompensationsmuligheder.....	55
5.1	Retspraksis.....	55
5.1.1	TFA 1998.116 VLD.....	55
5.1.2	TFA 2004.251/2 VLD.....	56
5.1.3	TFA 2005.400 ØLD.....	57
5.2	Vurdering af retspraksis.....	57
5.3	Den anden ægtefælles indsats.....	59
6.	Konklusion.....	60
	Litteraturliste.....	64
	Bilag.....	67

1. Indledning

Behandling af personskadeerstatninger på separations- og skilsmissexkifter foregår i et krydsfelt mellem familieret og erstatningsret, da personskadeerstatninger omfattes af Retsvirkningsloven (RVL) § 15, stk. 2, hvis behandling på separations- og skilsmissexkifte reguleres efter Erstatningsansvarsloven (EAL) § 18, stk. 2. I dette krydsfelt udfordres spørgsmålet om, hvordan personskadeerstatninger skal behandles, da de juridiske discipliner, som behandlingen skal løses efter, bygger på grundholdninger, som i denne sammenhæng, er modstridende. Muligheden for at udtage en personskadeerstatning forlods er således en afvejning mellem familierettens grundprincip om lighedeling af fællesboet, jf. RVL § 15, stk. 1, jf. § 16, stk. 2, overfor erstatningsrettens ønske om at beskytte den skadelidte ægtefælle efter EAL § 18, stk. 2.

Personskadeerstatningers behandling på separations- og skilsmissexkifter har i den juridiske teori gennem tiden været udsat for stor diskussion. Området var før indsættelse af § 18 i lov nr. 228 af 23. maj 1984 om erstatningsansvar ulovreguleret, hvorfor retstilstanden var usikker.¹ Efter indførelsen af bestemmelsen bevægede diskussionen sig til rækkevidden og særligt analogislutninger af bestemmelsen, som den dag i dag stadig ikke er ganske fastlagt.² Debatten har endelig også drejet sig om, hvorfor indtægter, surrogater, værdistigninger- og fald for personskadeerstatningen skal behandles anderledes end for andre § 15, stk. 2-rettigheder.³ Den juridiske teori har ikke interesseret sig nærmere for spørgsmålet om, hvornår et erstatningsbeløb må antages at være forbrugt efter betingelsen i EAL § 18, stk. 2. Dette spørgsmål knytter sig ofte til en sammenblandingssproblematik, og da kun erstatningsbeløb, der ikke må antages at være forbrugt, kan udtages forlods, har fastlæggelse af betingelsens rækkevidde stor praktisk betydning, og er derfor interessant at undersøge nærmere.

Personskadeerstatningers behandling på separations- og skilsmissexkifter er således et udfordret retsområde, der på nogle punkter endnu ikke er ganske afklaret. Personskadeerstatningen udgør ofte et væsentligt beløb og er dermed et meget værdifuldt aktiv på skiftet, hvorfor begge ægtefæller har interesse i, hvordan erstatningen skal behandles. Hvordan personskadeerstatningers skal behandles på

---

¹ Familieret 1990, s. 486

² Jørgen Nørgaard i UfR 1976 B.268 og Jur 1986.34, Linda Nielsen i UfR 1986 B.1, Ingrid Ravn i FM 1986.103

³ Jørgen Grønberg i "Oversigt over 30 kritikpunkter og uafklarede spørgsmål vedrørende pensionsdelingsreformen i 2006" bilag 1 og Familieret 2003, s. 563

separations- og skilsmissekifte er således både i teori og praksis interessant at undersøge nærmere.

1.1 Problemformulering

Personskadeerstatningsbeløb kan udtages forlods på separations- og skilsmissekifter, såfremt beløbet ikke må antages at være forbrugt, jf. EAL § 18, stk. 2. Lovgiver har ikke nærmere defineret, hvornår et erstatningsbeløb ikke må antages at være forbrugt, hvorfor denne afvejning er et domstolsanliggende. Spørgsmålet er flere gange i retspraksis blevet bedømt, men det forekommer ikke ganske tydeligt, hvilken metode der lægges til grund for bedømmelsen. Afhandlingen udarbejdes derfor efter problemformuleringen: *”Hvor streng er bevisbyrden for, at en skadelidt ægtefælle kan udtage sin personskadeerstatning på separations- og skilsmissekifte, jf. EAL § 18, stk. 2, og er domstolenes afvejning af bevisbyrden rimelig?”*

Spørgsmålet vil blive besvaret ud fra en analyse af indholdet af EAL § 18, stk. 2, lovforarbejder, retspraksis på området, opstillede opgørelsesmetoder, relevant litteratur og andre bestemmelser, der indeholder en lignende betingelse.

1.2 Afgrænsning

Da afhandlingen har sit fokus på personskadeerstatningers behandling på separations- og skilsmissekifter, lægges hovedvægten på EAL § 18, stk. 2.

Forlodsudtagelsesretten skal sikre, at den skadelidte ægtefælles personskade- og forsørgertabserstatning ikke skal ligedeles på skifte. Der må derfor først foretages en redegørelse af, hvilke erstatningsposter, der kan udtages med hjemmel direkte i EAL § 18, stk. 2 og efter analogislutninger.

Herefter foretages en dybdegående analyse af betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt”. Dette sker med henblik på at fastslå, efter hvilken metode domstolene vurderer, om erstatningsbeløbet må anses at være forbrugt. Metoderne indeholder forskellige syn på, hvor streng bevisbyrden bør være, hvorfor en fastlæggelse af metodevalg i retspraksis, kan være med til at belyse, hvor streng bevisbyrden er. Opgørelsesmetoderne vil herefter blive diskuteret for at vurdere, om domstolenes afvejning af bevisbyrdens styrke er rimelig.

Til belysning af, hvordan personskadeerstatninger skal behandles på separations- og skilsmissekifter, foretages til sidst en gennemgang af ægtefællers aftale-

muligheder for personskadeerstatninger, og hvilken rolle erstatningen spiller for den anden ægtefælles mulighed for kompensationsbeløb efter ÆFSL § 67.

Afhandlingen behandler ikke den juridiske diskussion af gyldigheden af anparts-særeje og sumsæreje, men inddrager blot begreberne til eksemplifikation. Ligeledes foretages der ikke en nærmere gennemgang af de forskellige omfattede erstatningsposters indhold. Selvom det synes oplagt at behandle dødsfaldssituationen, da EAL § 18, stk. 2, omhandler denne, vil personskadeerstatningers behandling ved død ikke generelt blive behandlet, men inddrages dog kort omkring livsforsikringsbeløb, da problemstillingen ved denne udbetaling aktualiseres ved modtagerens egen separation eller skilsmisse. Ydermere omhandler afhandlingen ikke de processuelle regler for skiftet.

1.3 Formueordningen og modifikationen hertil i RVL § 15, stk. 2

Ved indgåelse af ægteskab er den legale formueordning for ægtefæller efter gældende dansk ret⁴ fælleseje, jf. RVL § 15, stk. 1. Formuefællesskabet omfatter alt, hvad ægtefællerne ejer ved ægteskabets indgåelse eller senere erhverver. Retsvirkningerne heraf er, at ægtefællernes nettobodele ligedeles på skifte i anledning af separation, skilsmisse, omstødelse, bosondring eller død, jf. RVL § 16, stk. 2, medmindre ægtefællerne har aftalt særeje ved ægtepagt, jf. RVL § 28.

For rettigheder, som er uoverdragelige eller i øvrigt af personlig art, finder reglerne om formuefællesskab kun anvendelse i den udstrækning, hvori det er foreneligt med de for disse rettigheder særlig gældende regler, jf. RVL § 15, stk. 2.

Selve kvalifikationen af, at en rettighed er uoverdragelig eller er af personlig art, og dermed omfattet af RVL § 15, stk. 2, afgør således ikke, hvordan rettigheden skal behandles på skifte. Om de enkelte § 15, stk. 2-rettigheder kan udtages forlods eller skal indgå enten helt eller delvist i ligedelingen afgøres efter en fortolkning af de love, private aftaler eller andre regler, der gælder for den pågældende rettighed.⁵ Hvis rettigheden er gjort til særeje, holdes den uden for skiftet.⁶ Kompetencen til at afgøre, i hvilket omfang de almindelige regler om deling af

---

⁴ Retsvirkningslovsudvalget nedsat af Justitsministeriet har i skrivende stund bl.a. fået til opgave at overveje, om den legale formueordning om fælleseje er tidssvarende. Såfremt udvalget finder behov for ændringer heri, skal de udarbejde et lovudkast, jf. Kommissorium for Retsvirkningslovsudvalget, bilag 2.

⁵ Familieret 2012, s. 297 og Karnovs kommentar til RVL § 15, stk. 2, kommentar nr. 24

⁶ Om muligheden for at aftale særeje for personskadeerstatninger, se kapitel 4

fællesejemidler skal anvendes på § 15, stk. 2-rettigheder, påhviler skifteretten, der træffer afgørelse ved dom, jf. RPL § 660.⁷

Der findes en lang række af rettigheder, der fast antages at være omfattet af RVL § 15, stk. 2. Som eksempler kan nævnes: pensionsrettigheder, forsikringer, goodwill, vejrettigheder, ret til biblioteksafgifter, personskadeerstatninger, bundne opsparingsordninger, ophavsrettigheder, medarbejderaktier, båndlagt arv og gave, feriegodtgørelse, ferietillæg, tilgodehavende fridøgn og indeståender i Grundejernes investeringsfond.

2. Personskadeerstatninger

Personskadeerstatninger betragtes i en række henseender som en rettighed af særlig personlig karakter og dermed som en § 15, stk. 2-rettighed. Der blev ved indførelsen af lov nr. 228 af 23. maj 1984 om erstatningsansvar, indsat en særligt gældende regel i § 18, hvorefter personskadeerstatningers behandling på skifte reguleres efter denne.

Ordlyden af EAL § 18 er som følger:⁸

”§ 18. Krav om erstatning og godtgørelse for personskade og krav om erstatning for den, der har mistet en forsøger, kan ikke overdrages, så længe kravet og dets størrelse ikke er anerkendt eller fastslået af domstolene.

Stk. 2. Erstatning og godtgørelse som nævnt i stk. 1, der ikke må antages at være forbrugt, indgår ikke i formuefællesskabet mellem ægtefæller ved skifte i anledning af ægteskabets ophør, separation eller bosondring. Erstatningen eller godtgørelsen indgår dog i formuefællesskabet, når den, som erstatningen tilkommer, afgår ved døden, medmindre erstatningen eller godtgørelsen ifølge ægtepagt er særeje.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1 og 2 finder ikke anvendelse på krav om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.”

Det fremgår af bestemmelsen, at personskadeerstatninger, der ikke må antages at være forbrugt⁹, ikke indgår i formuefællesskabet på skifte ved ægteskabets ophør, separation eller bosondring, men indgår dog, når den erstatningen tilkommer, afgår ved døden, hvis erstatningen ikke er gjort til særeje. Retsstillingen kan herefter

---

⁷ Familieret 2003, s. 525 og RVL med kommentarer s. 82.

⁸ Ved ændring af lov om erstatningsansvar, jf. lovbekendtgørelse nr. 750 af 4. september 2002, blev foretaget en ændring af § 18. Herefter blev stk. 2 ophævet, og stk. 3 og 4 blev herefter til stk. 2 og 3. Den hidtidige stk. 3 er således den nugældende stk. 2, hvorfor både afgørelser og teori omhandlende stk. 3 fra før ændringen stadig er gældende i dag. Hvor der før har været henvist til stk. 3 har jeg ændret henvisningen til stk. 2.

⁹ Se kapitel 3

ter sammenlignes med retsvirkningerne af skilsmisssæreje, der bliver fuldstændigt særeje, hvis den berettigede bliver længstlevende (også kaldet ægtefællebe-
gunstigende kompensationsæreje type 6).¹⁰ Der er dog forskel på indtægter og
værdistigningers behandling.¹¹

2.1 Historisk overblik

EAL § 18 gælder for skader indtrådt d. 1. oktober 1984 og herefter, jf. EAL § 28. Skader, der er indtrådt før denne dato, skal behandles i overensstemmelse med retstilstanden før EAL § 18.¹² Da der også på separations- og skilsmissskifter i dag¹³ kan optræde erstatningsbeløb for skader indtrådt før bestemmelsens ikrafttræden, vil retstilstanden for personskadeerstatningers behandling på skifte før 1. oktober 1984 gennemgås.

Historisk kan retstilstanden i nyere tid indeles i 3 perioder: retstilstanden før afsigelsen af UfR 1976.560 HD¹⁴, perioden mellem 1976-afgørelsen og indførelsen af EAL § 18 i 1984¹⁵ og skader indtrådt efter indførelsen af EAL § 18 i 1984¹⁶.

2.1.1 Retstilstanden før afsigelsen af UfR 1976.560 HD

Før indførelsen af EAL § 18 i 1984 fandtes ingen særlige regler for personskadeerstatningers behandling på separations- og skilsmissskifter. Retstilstanden var udviklet gennem retspraksis ved landsretternes fortolkning af RVL § 15, stk. 2.

Direktoratet for Ulykkesforsikring havde før 1984 fast praksis for at indsætte større erstatningssummer, som tilkom en arbejder efter lov om tvunget ulykkesforsikring, på en spærret konto. Disse beløb blev ikke inddraget i ligedelingen på separations- og skilsmissskifter. Andre personskadeerstatningsbeløb, der også blev indsat på separate konti, nød ikke samme beskyttelse, og indgik altid i formuefællesskabet. Ernst Andersen fandt denne praksis inkonsekvent og mente, at den skyldtes, at der blev lagt for meget vægt på uoverdragelighedsmomentet i RVL §

---

¹⁰ Jørgen Grønberg, www.synopsis.dk (Kompensation for personskade – kommentarer), bilag 3

¹¹ Se afsnit 2.2.3

¹² Godsk Pedersen, s. 126

¹³ Et nyere eksempel på afgørelser, hvor personskaden er indtruffet før 1. oktober 1984 er TFA 2013.47 VLD.

¹⁴ Se afsnit 2.1.1

¹⁵ Se afsnit 2.1.2

¹⁶ Se kapital 3

15, stk. 2, frem for kravenes personlige karakter.¹⁷ Landsretterne havde i afgørelserne UfR 1920.517 ØLD, UfR 1926.99 ØLD, UfR 1929.587 ØLK og UfR 1970.218 VLD fundet, at personskadeerstatninger ikke kunne holdes uden for ligedelingen. I UfR 1930.125 ØLD kunne erstatningen dog udtages forlods, da der var tale om et båndlagt beløb fra den lovpligtige ulykkesforsikring. Delefritagelsen skyldtes således ikke den personlige karakter, men uoverdragelighedsmomentet.

Retstilstanden frem til UfR 1976.560 HD var herefter, at personskadeerstatninger skulle ligedeles på skifte, og at kravenes personlige karakter ikke i medfør af RVL § 15, stk. 2, kunne holdes uden for ligedelingen.¹⁸

2.1.2 Retstilstanden efter UfR 1976.560 HD og indtil indførelsen af EAL § 18

Med UfR 1976.560 HD blev den første højesteretsafgørelse for personskadeerstatningers behandling på separations- og skilsmissexskifter afsagt. M og H indgik ægteskab i 1967, og i 1971 mistede M herredømmet over sin bil og forulykkede. H søgte om separation i 1972, og parterne blev skilt ved dom i 1974. For skifteretten påstod M forsikringssummen fra en familieulykkesforsikring på ca. 460.000 kr. undtaget ligedelingen, jf. RVL § 15, stk. 2. Påstanden blev taget til følge med begrundelse om, at forsikringssummen var en kompensation for M's livsvarigt forringede, formentlig tabte, mulighed for fremtidige erhvervsindtægter, samt en godtgørelse for følger af ulykkestilfældet af mere personlig karakter. Østre Landsret gav derimod H medhold i, at personskadeerstatningen skulle indgå i ligedelingen, da familieulykkesforsikringen var tegnet for at sikre hele familien. Herefter var erstatningen ikke af personlig art efter RVL § 15, stk. 2. Højesterets dom blev afsagt med dissens (4-3), hvortil flertallet fandt, at rettigheden kunne udtages forlods, jf. RVL § 15, stk. 2, da det ikke fandtes at have betydning, at forsikringen var tegnet som en familieulykkesforsikring. Forsikringens formål var at yde den sikrede erstatning for invaliditet som følge af ulykke, og flertallet lagde vægt på rettighedens personlige karakter.

Højesterets gjorde således op med landsretternes hidtidige praksis, da det her blev fastslået, at personskadeerstatninger kunne holdes uden for skifte i medfør af deres personlige karakter, jf. RVL § 15, stk. 2.¹⁹

---

¹⁷ Ægteskabsret II, s. 165-166.

¹⁸ Jørgen Nørsgaard i UfR 1976 B 268, Linda Nielsen i UfR 1986.1, og Familieret 2003, s. 562

Om behandling af erstatnings- og godtgørelsesbeløb for skader indtrådt før 1. oktober må herefter siges, at disse kan holdes uden for lighedelingen i det omfang, de ikke må antages at være forbrugt.²⁰ Til støtte for denne formodning kan, udover UfR 1976.560 HD, nævnes Vestre Landsrets utrykte dom af 20. juni 1983 (B 2970/1982).²¹ Her kunne H i medfør af RVL § 15, stk. 2 udtage pantebreve og rentebeviser for ca. 285.000 kr., som var erhvervet for en invaliditetserstatning fra en færdselsulykke i 1979. Disse aktiver var under ægteskabet holdt adskilt fra de øvrige fællesboaktiver og kunne klart identificeres under skiftet.²² Endvidere kan holdningen i den juridiske teori²³ og sagsbehandlingen vedrørende Vestre Landsrets dom²⁴ også nævnes til støtte herfor. Indførelsen af EAL § 18, stk. 2 kan ligeledes tænkes at have en ”afsmittende effekt” på behandling af skader før 1. oktober 1984, hvorefter bestemmelsen muligvis vil blive anvendt analogt, jf. Skifteretten i Sorøs præmisser i UfR 1993.884 ØLD, hvortil udtaltes: ”EAL § 18, stk. 2 finder ikke direkte anvendelse i denne sag, hvor ulykken er sket før lovens ikrafttræden. Principperne i lovens § 18, stk. 2 bør dog finde analog anvendelse på ulykker sket før lovens ikrafttræden.” Irene Nørgaard maner dog til forsigtighed med at anvende principperne for EAL § 18, stk. 2, på skader før 1. oktober 1984, da retspraksis før indførelsen af bestemmelsen fandt, at aktiverne, erstatningen var placeret i, kunne holdes uden for skiftet, mens det efter EAL § 18, stk. 2, alene er værdien, der ikke indgår i formuefællesskabet.^{25 26}

2.1.3 Baggrunden for EAL § 18, stk. 2

Efter praksisændringen med UfR 1976.560 HD var der i årene herefter nogen usikkerhed om personskadeerstatningers behandling, og man ønskede derfor en lovregulering af området. Justitsministeriet nedsatte et erstatningsansvarslovsud-

---

¹⁹ For yderligere retspraksis for skader indtruffet før 1. oktober 1984: UfR 1993.884 ØLD, TFA 1998.326 VLD og TFA 2013.47 VLD.

²⁰ Familieret 2003, s. 562

²¹ Omtalt af Irene Nørgaard i Adv. 1984.189-190

²² Østre Landsret har før denne afgørelse truffet en afgørelse med det modsatte resultat i UfR 1979.1986 ØLD, men det må antages, at Vestre Landsrets afgørelses præjudikat vægter højest, dels da den er afsagt enstemmigt og senere end Østre Landsrets', der blev afsagt med dissens.

²³ Jørgen Grønborg, www.synopsis.dk (Kompensationsbeløb for personskader – skader før 01.10.1984) bilag 4, Irene Nørgaard i Adv. 1984.189-190.

²⁴ Justitsministeriet nægtede at give 3. instansbevilling, da de ikke fandt, at sagen havde principiell karakter, eller ville blive ændret af Højesteret, og da de mente, at forskellen på UfR 1979.1986 ØLD og den af Vestre Landsret afsagte afgørelse var berettiget. Afslaget blev forelagt Ombudsmanden, som ikke fandt grundlag for at kritisere afslaget. Herefter må dette ses som, at Justitsministeriet har blåstemplet afgørelsen fra Vestre Landsret, jf. Familieret 2003, s. 562 og Irene Nørgaard i Adv. 1984.189-190

²⁵ Familieret 2003, s. 563. og FT 1983/84, 2. samling, Tillæg A, s. 108

²⁶ Nærmere herom i afsnit 2.2.3

valg, som fandt det urimeligt, at den ikke-skadelidte ægtefælle skulle tildeles halvdelen af erstatningsbeløbet i anledning af skifte, særligt henset til erstatninger for invaliditet, der ofte skulle kompensere for skadelidtes nedsatte eller manglende evne til fremtidig at skaffe sig erhvervsindtægter, og for godtgørelseskrav, idet disse var af meget personlig karakter. Udvalget foreslog derfor i betænkning nr. 679/1973 om erstatning for tab ved personskade og tab af forsørger, at personskadeerstatninger efter EAL skulle være den skadelidte ægtefælles særeje, som dog ved ægtepagt kunne gøres til fælleseje. Bestemmelsen blev kritiseret under høring og af den juridiske teori, og blev ikke gennemført, da den længstlevende ægtefælle i såfald ikke havde mulighed for at sidde i uskiftet bo med erstatningsbeløbet.²⁷ Dette affødte reglen i EAL § 18, stk. 2, da det herefter blev muligt for den længstlevende ægtefælle at sidde i uskiftet bo med erstatningsbeløbet, og urimelighedsbetragtningen blev imødekommet ved, at erstatningsbeløbet ikke skulle indgå i formuefællesskabet mellem ægtefæller ved skifte i anledning af ægteskabets ophør, separation eller bosondring.²⁸

2.2 Hvilke erstatningsbeløb er omfattet af EAL § 18, stk. 2

For at fastslå anvendelsesområdet for EAL § 18, stk. 2 vil der i det følgende foretages en redegørelse for, hvilke erstatningsposter, der omfattes af bestemmelsen.

Hvorvidt et erstatnings- eller godtgørelsesbeløb er omfattet af EAL § 18, stk. 2, er en vurdering af, om beløbet efter stk. 1 kan siges at være krav om erstatning og godtgørelse for personskade og/eller forsørgertabserstatning. Efter bemærkningerne til EAL er erstatnings- og godtgørelsesbeløb efter EAL kapitel 1, på nær tabt arbejdsfortjeneste, jf. EAL § 18, stk. 3, omfattet.²⁹

2.2.1 Erstatningsposter, der er omfattet af EAL § 18, stk. 2

Kerneområdet for de omfattede erstatningsudbetalinger er udbetalinger fra skadevolder eller dennes ansvarsforsikringsselskab. Som anført ovenfor er erstatningsposter efter EAL kapitel 1 omfattet af EAL § 18, stk. 2. Herefter er erstatning for helbredelsesudgifter, jf. EAL § 1, stk. 1³⁰, andet tab som følge af skaden, jf. EAL

---

²⁷ FT 1983/84, 2. samling, tillæg A, s. 107.

²⁸ FT 1983/84, 2. samling, tillæg A, s. 108

²⁹ EAL med kommentarer, s. 390 og FT 1983/84, 2. samling, tillæg A, side 109.

³⁰ Disse beløb dækker i første række udgifter til rimelige og nødvendige foranstaltninger, der har til formål at søge skadelidte helbredt, eller som står i forbindelse med skadelidtes helbredelse. Med disse omkostninger er særligt tænkt på udgifter til sygehusophold, rekreatiomsomkostninger, udgif-

§ 1, stk. 1³¹, svie og smerte, jf. EAL § 3, varigt mén, jf. EAL § 4, erhvervsevnetab, jf. EAL § 5-9, forsørgertabserstatning, jf. EAL § 12-14, overgangsbeløb, jf. EAL § 14a, godtgørelse for tort, jf. EAL § 26, stk. 3³² og godtgørelse efter EAL § 26a,³³ omfattet af EAL § 18, stk. 2. Det kan samlet siges om disse erstatningsposter, at de ydes som kompensation for skadelidtes nedsatte eller manglende evne til fremtidigt at skaffe sig erhvervsindtægter, og at de omfattede godtgørelseskrav har en meget personlig karakter. At disse poster kan udtages forlods efter EAL § 18, stk. 2 stemmer således overens med bestemmelsens motiver.

Af andre erstatningsposter, end nævnt i EAL kapitel 1, kan det efter en analogislutning af EAL § 18, stk. 2 findes, at også ydelser efter arbejdsskadeforsikringsloven (ASFL), i hvert fald erstatning for tab af erhvervsevne, jf. ASFL § 23, godtgørelse for varigt mén, jf. ASFL § 33, erstatning for tab af forsørger, jf. ASFL §§ 36-38 og formentlig også overgangsbeløb til efterladte ved dødsfald, jf. ASFL § 35, kan udtages forlods.³⁴ Disse poster har samme beskyttelsesformål, som posterne i EAL kapitel 1, og det bør ikke få betydning, om erstatningen eller godtgørelsen er udbetalt efter ASFL eller EAL. Det er anført af Jørgen Grønborg, at EAL § 18, stk. 2 også kan anvendes analogt på erstatningssummer fra patientforsikringsloven, og at erstatning fra en sygeforsikring udbetalt i anledning af kritisk sygdom formentlig også kan udtages forlods efter en analogislutning.³⁵ Linda Nielsen anfører, at også erstatning fra staten til ofre for forbrydelser, loven om erstatning for skader ved lsd-behandling, bekendtgørelse om godtgørelse til hivsmittede blødere mv., og erstatning til besættelsestidens ofre også er omfattet af en analogi af EAL § 18, stk. 2.³⁶

Det får ikke betydning for forlodsudtagelsesretten efter EAL § 18, stk. 2, om erstatnings- eller godtgørelsesbeløbet er erhvervet før eller under ægteskabet.³⁷

---

ter til transport til og fra sygehus, kørestol samt læge- og tandlægeudgifter. Disse omkostninger vil typisk blive afholdt i forbindelse med skaden, hvorfor de normalt må antages at være forbrugt, og hvis dette er tilfældet, kan de ikke udtages forlods på skifte.

³¹ Jørgen Nørgaard antager i Jur 1986.34, note 1, at erstatning efter EAL § 1, stk. 1, for forlængelse af uddannelse er analogt omfattet af EAL § 18, stk. 2.

³² gælder for skader efter d. 1. juli 2002

³³ gælder for skader efter d. 22. januar 2003

³⁴ Familieret 2003, s. 559 og Taksøe-Jensen og Vorstrup Rasmussen, s. 312

³⁵ Jørgen Grønborg, www.synopsis.dk (Kompensationsbeløb for personskader – kommentarer) bilag 3

³⁶ Skilsmisseret, s. 115 f. og Familieret 2012, s. 309.

³⁷ RVL med kommentarer s. 95

2.2.1.1 Egne ulykkes- og livsforsikringer

Justitsministeriet overvejede, om reglen i stk. 2 burde have et videregående indhold, således, at andre ydelser udbetalt i anledning af skaden, for eksempel forsikringer, ligeledes kunne udtages forlods. Justitsministeriet ønskede imidlertid ikke at foreslå regler, der gik ud over området for EAL's kapitel 1, men udtalte imidlertid, at det ikke var tanken, at der skulle slutes modsætningsvis fra bestemmelsen til forsikringsbeløb.³⁸ Spørgsmålet er herefter, om erstatningsbeløb skadelidte har fået udbetalt fra egne ulykkes- og livsforsikringer kan holdes uden for skiftet efter en analogislutning af EAL § 18, stk. 2.

2.2.1.2 Ulykkesforsikring

Spørgsmålet vedrørende udbetalinger fra skadelidtes egen ulykkesforsikring har drejet sig om, om det gjorde en forskel, om udbetalingen skete som følge af, at skadelidtes skade var forårsaget af en ulykke med en ansvarlig skadevolder eller fra en ulykke uden en ansvarlig skadevolder. Om skadelidte har været så heldig/uheldig at have en ansvarlig skadevolder at holde sig til, får ikke indflydelse på, at erstatnings- og godtgørelseskrav herfor er af personlig karakter. Som udtalt af Jørgen Nørgaard: "Der er nøjagtig samme behov for at kunne holde et ulykkesforsikringsbeløb uden for formuefællesskabet, hvad enten beløbet kommer til udbetaling, fordi M falder over en cykel, uden at nogen er i nærheden, vælter på sin cykel, fordi han ikke er opmærksom på en anden – sagesløs – trafikant, eller som cyklist bliver påkørt af en bilist, som ifalder erstatningsansvar."³⁹ Endvidere blev det i afgørelsen UfR 1976.560 HD fundet, at den skadelidtes ulykkesforsikring, var omfattet af retten til forlodsudtagelse efter RVL § 15, stk. 2, og i UfR 1993.884 ØLD fandt Østre Landsret, at EAL § 18, stk. 2's principper fandt anvendelse på erstatningsbeløbet udbetalt fra en ulykkesforsikring.

Beløb udbetalt af skadelidtes egen ulykkesforsikring må således kunne udtages forlods på skifte efter en analogi af EAL § 18, stk. 2, da disse udbetalinger har samme formål, som udbetalinger fra en ansvarlig skadevolder eller fra dennes forsikringsselskab.

---

³⁸ FT 1983/1984, 2. samling, tillæg a, s. 109.

³⁹ Jørgen Nørgaard i Jur 1986.35.

2.2.1.3 Livsforsikringer

Skadelidtes livsforsikring kommer til udbetaling ved den skadelidte ægtefælles død som en forsørgertabserstatning. Da opgaven ikke i øvrigt behandler bestemmelsens retsvirkninger ved død, må det anføres, at skadelidtes livsforsikringer medtages, da diskussionen om analogislutninger fra EAL § 18, stk. 2 særligt har drejet sig om dette område. Forsørgertabserstatning er endvidere nært beslægtet med personskadeerstatninger og behandles efter samme bestemmelse. Derudover er spørgsmålet interessant, da muligheden for forlodsudtagelse på skifte aktualiseres ved modtageren af forsørgertabserstatningen egen separation eller skilsmisse. Spørgsmålet behandles kun i relation til modtagerens stilling ved sin egen separation og skilsmisse, og der tages således ikke stilling til, hvordan erstatningen skal behandles på skifte mellem afdødes arvinger og den længstlevende ægtefælle.

Først kan det undersøges, om en livsforsikringssum, der kommer til udbetaling, når afdødes død skyldes en ulykke, er omfattet af en analogi af EAL § 18, stk. 2. Efter EAL § 18, stk. 1, er også forsørgertabserstatning omfattet af delefritagelsen, og selve formålet med udbetalingen, - at sikre den længstlevende ægtefælle og afdødes børn forsørgelse, er det samme, om udbetalingen kommer fra en ansvarlig skadevolder eller afdødes egen livsforsikring. Herefter må det antages, at livsforsikringer udbetalt, når forsikringstager afgår ved døden efter en ulykke, kan holdes uden for skifte, jf. en analogi af EAL § 18, stk. 2.

Det kan herefter diskuteres, om også skadelidtes livsforsikring i anledning af skadelidtes død, som ikke skyldes en ulykke, kan udtages efter en analogi af EAL § 18, stk. 2. I denne situation mangler ulykkesmomentet, som ellers er den faktor, der udløser erstatnings- og godtgørelsesposter efter EAL kapitel 1 mod en ansvarlig skadevolder. Dog må formålet med udbetalingen være det samme, som når udbetalingen skyldes en ulykke – forsørgelse af den længstlevende ægtefælle og børn. Behovet for at beskytte disse er nøjagtig det samme, om afdødes død skyldes en ulykke eller ikke. ”...Det kan ikke gøre nogen forskel, om forsikringstageren dør i sin seng af uhelbredelig sygdom, eller kører sig selv ihjel i en automobilulykke.”⁴⁰ Løsningen må således antages at være den, at også i denne situation kan erstatningen udtages forlods på skifte efter en analogislutning af EAL § 18, stk. 2.

---

⁴⁰ Jørgen Nørgaard, Jur 1986.36

Hvis ægtefællerne har tegnet en krydslivsforsikring, får modtagerægtefællen udbetalt forsikringssummen ved førstafdødes død som ejer af forsikringen og som forsikringstager. En livsforsikring tegnet på en tidligere ægtefælles liv har fælles træk med en forsørgertabserstatning, hvorfor der ikke hersker tvivl om, at en privattegnet livsforsikring kan udtages forlods, jf. en analogi af EAL § 18, stk. 2.⁴¹

Særligt tvivlsomt er det, om også erstatnings- og godtgørelsesbeløb udbetalt til en begunstiget i afdødes livsforsikring også omfattes af en analogi af EAL § 18, stk. 2. Såfremt den begunstigede er indsat i forsørgelsesøjemed, eks. afdødes ægtefælle, børn, samlever eller en tidligere forsørgelsesberettiget ægtefælle, kan formålet med beskyttelsen tale for, at også denne situation kan omfattes.⁴² Hvis begunstigelsen ikke har et forsørgelsesmæssigt islæt, må der argumenteres for, at analogislutningen ikke kan strækkes så langt. Hvis afdødes avisbud indsættes som begunstiget, vil det ikke virke oplagt, at han ved sin egen separation eller skilsmisse, kan holde beløbet uden for skiftet, da udbetalingen svært kan karakteriseres som erstatning/godtgørelse for personskade eller som forsørgertabserstatning. En sådan opdeling vil dog stille store krav til bedømmelsen af, hvornår der foreligger en forsørgelsesmæssig begunstigelse, hvilket ”ikke bliver en misundelsesværdig opgave for skifteretten at afgøre”.⁴³

Hvorledes denne situation skal løses synes ikke at have et entydigt svar, hvorfor retstilstanden må beskrives som uafklaret.⁴⁴ Det antages dog i EAL med kommentarer, at det må formodes, at reglen i EAL § 18, stk. 2, vil blive anvendt analogt på en livs- eller ulykkesforsikring, der har karakter af personskade eller forsørgertabserstatning, jf. UfR 1976.560 HD, UfR 1979.1086 ØLD og Vestre Landsrets utrykte dom af 20. juni 1983 (B 2970/1982).⁴⁵

Modtagere af forsørgertabserstatninger kan efter bestemmelsen forlodsudtage erstatningen på deres eget separations- og skilsmissekifte, jf. EAL § 18, stk. 2. Hvorvidt dette er rimeligt kan diskuteres. Er det rimeligt, at en forsørgertab-

---

⁴¹ Facetter, s. 66

⁴² Hvis den længstlevende ægtefælle er indsat som begunstiget i afdødes livsforsikring, kan ægtefællen allerede i medfør af forsikringsaftaleloven § 102, stk. 1, holde beløbet uden for delingen med førstafdødes arvinger, men bestemmelsen rækker ikke til, at beløbet også kan holdes uden for skifte med en ny ægtefælle.

⁴³ Jørgen Nørgaard, Jur 1986.37

⁴⁴ Jørgen Grønborg, www.synopsis.dk (Kompensationsbeløb for personskader – kommentarer) bilag 3, Familieret 2003, s. 559, note 68 og Familieret 2012, s. 309,

⁴⁵ EAL med kommentarer, s. 401 og Forsikringsret, s. 290

serstatning, som et barn har fået udbetalt efter en af sine forældres død, fuldstændigt kan holdes uden for ligedelingen, når den relevante forsørgelsesperiode for børn for længst er forbi? Formålet med forlodsudtagelsesretten synes i dette tilfælde ikke at være til stede. Er det rimeligt, at en ægtefælle kan udtage forsørgertabserstatning efter en tidligere ægtefælle på skifte med sin nye ægtefælle? Der er i denne periode indtrådt en ny forsørgerrelation, og hvis situationen sammenholdes med ægtefællebidrag, bortfalder bidraget/forsørgelsen ved indgåelse af nyt ægteskab. Hvis rettigheden betragtes ud fra RVL § 15, stk. 2 om personlige rettigheder, kan det betvivles, om en forsørgertabserstatning udbetalt fra en tidligere ægtefælle i det nye ægteskab, kan betragtes som en rettighed af personlig karakter.⁴⁶

Heroverfor kan spørges, om det er rimeligt, at den nye ægtefælle skal have del i den forsørgertabserstatning modtagerægtefællen har fået udbetalt i anledning sin tidligere ægtefælles død. RVL's udgangspunkt om ligedeling må slå fuldt ud igennem, hvis der ikke er begrundelse for, at rettigheden er omfattet af RVL § 15, stk. 2.

Det forekommer herefter, at formålet bag retten til forlodsudtagelse af forsørgertabserstatninger ikke i alle tilfælde opfyldes, men at erstatningen alligevel kan udtages forlods.

2.2.2 Erstatningsposter, der ikke er omfattet af EAL § 18, stk. 2

Tabt arbejdsfortjeneste er ikke omfattet af EAL § 18, stk. 2, jf. EAL § 18, stk. 3, hvorefter denne erstatningspost skal indgå i ligedelingen på skifte. Tabt arbejdsfortjeneste er en erstatning, som skal dække den indtægt, skadelidte er gået glip af, og da indtægter indgår i ligedelingen, synes EAL § 18, stk. 3 ganske i tråd med de almindelige delingsprincipper. Da godtgørelse for tort for skader efter 1. juli 2002 omfattes af EAL § 18, stk. 2, vil godtgørelser før denne dato skulle indgå i ligedelingen, jf. EAL § 26, stk. 3, modsætningsvis. Det anføres dog af Jørgen Grønborg, at denne godtgørelse må kunne udtages forlods efter RVL § 15, stk. 2.⁴⁷ Endvidere omfatter EAL § 18, stk. 2 ikke godtgørelse for uberettiget afskedigelse, der på samme måde som erstatning for tabt arbejdsfortjeneste erstatter en lønindtægt, der ville have indgået i formuefællesskabet. Godtgørelser efter ligebehandlingsloven (LBHL) § 14, (f.eks. godtgørelser for sexchikane), godtgørelser

---

⁴⁶ Facetter, s. 67

⁴⁷ Jørgen Grønborg, www.synopsis.dk (Kompensationsbeløb for personskader – kommentarer) bilag 3

efter LBHL § 16 (godtgørelser for afskedigelse som følge af graviditet) eller godtgørelser efter ansættelsesbevisloven § 6, må formentlig heller ikke antages at være omfattet af EAL § 18, stk. 2.

2.2.3 Indtægter, surrogater, værdistigninger og -fald

Indtægter, surrogater, værdistigninger og -fald bliver ikke for alle § 15, stk. 2-rettigheder behandlet ens. Hvorfor lovgiver har valgt dette system, giver anledning til forundring. Da udbetalte kapitalpensionsrettigheder eller lignende rettigheder samt supplerende engangsydelser, jf. RVL § 16 a, stk. 2, § 16 b, stk. 2 og § 16 c, stk. 2, og livsforsikringer samt pensionsydelser og lignende ydelser, der tilfalder den længstlevende ægtefælle i anledning af den førstafdøde ægtefælles død, jf. AL § 23, stk. 2, alle indeholder betingelser om ”der ikke må antages at være forbrugt”, er § 15, stk. 2-rettigheder, og har det samme formål som personskadeerstatninger - at beskytte den fremtidige forsørgelse, vil disse blive brugt i de følgende afsnit som sammenligningsgrundlag.

2.2.3.1 Indtægter

Indtægter af fællesejeaktiver er fælleseje, medmindre der er aftalt særeje i ægtepagt, jf. RVL § 28, stk. 3. Indtægter af særeje er særeje, medmindre andet er aftalt i ægtepagt, jf. RVL § 28, stk. 3. For behandling af indtægter af § 15, stk. 2-rettigheder må det først erindres, at § 15, stk. 2-rettigheder er fælleseje, til trods for deres særstilling. Systemet er herefter, at indtægterne følger denne formuestatus, medmindre indtægten selv kan betragtes som en § 15, stk. 2-rettighed, der kan holdes uden for skiftet.

Indtægter af personskadeerstatninger for skader indtrådt efter 1. oktober 1984 er fælleseje, da man ønskede, at kun selve erstatningsbeløbet kunne holdes uden for delingen.⁴⁸ Herefter indgår eksempelvis renter fra den konto, hvorpå erstatningen er placeret, i fællesboet.

Retstilstanden før EAL § 18 havde som udgangspunkt, at aktiverne, som erstatningsbeløbet blev placeret i, kunne holdes uden for skiftet.⁴⁹ Det vil for skader indtrådt før 1. oktober 1984 således være betænkeligt at bryde med dette princip i tilfælde, hvor erstatningsbeløbet er placeret i aktiver før 1. oktober 1984, da ægtefællerne herefter vil blive stillet anderledes, end hvad de havde kunnet for-

---

⁴⁸ FT 1983/84, 2. samling, tillæg A, s. 108.

⁴⁹ Familieret 2003, s. 563.

vente på placeringstidspunktet.⁵⁰ Det må formentligt på denne baggrund antages, at indtægter og surrogater af erstatningsbeløb hidrørende fra skader indtruffet før 1. oktober 1984 kan udtages forlods, såfremt de ikke må antages at være forbrugt.⁵¹

Systemet for § 15, stk. 2-rettigheder brydes imidlertid for indtægter af udbetalte kapitalpensionsrettigheder eller lignende rettigheder samt supplerende engangsydelser, jf. RVL § 16 a, stk. 2, § 16 b, stk. 2 og § 16 c, stk. 2, og for indtægter af livsforsikringer samt pensionsydelse og lignende ydelser, der tilfalder den længstlevende ægtefælle i anledning af den førstafdøde ægtefælles død, jf. AL § 23, stk. 2. Herefter gælder det, at disse indtægter kan udtages forlods på skifte, såfremt de ikke er forbrugt. Dette er kritiseret af Jørgen Grønberg.⁵²

2.2.3.2 Surrogater

Efter det almindelige surrogationsprincip får et aktiv samme formuestatus som det aktiv, det træder i stedet for. Dette medfører, at et surrogat af et fællesejeaktiv bliver fælleseje, og et surrogat af et særejeaktiv bliver særeje, medmindre andet er aftalt, jf. RVL § 28, stk. 3. Surrogater af § 15, stk. 2-rettigheder er fælleseje, medmindre surrogatet kan betragtes som en § 15, stk. 2-rettighed.

For personskadeerstatninger før 1. oktober 1984 kan surrogater udtages forlods, hvis de ikke må anses at være forbrugt.⁵³ Værdien af surrogater for personskadeerstatninger indtrådt efter 1. oktober 1984 kan ligeledes udtages forlods, såfremt de ikke må antages at være forbrugt, jf. EAL § 18, stk. 2.⁵⁴

Surrogater for udbetalte kapitalpensionsrettigheder eller lignende rettigheder samt supplerende engangsydelser, jf. RVL § 16 a, stk. 2, § 16 b, stk. 2 og § 16 c, stk. 2, og livsforsikringer samt pensionsydelse og lignende ydelser, der tilfalder den længstlevende ægtefælle i anledning af den førstafdøde ægtefælles død, jf. AL § 23, stk. 2, kan udtages forlods på skifte, hvis de ikke må antages at være forbrugt, jf. RVL § 16 a, stk. 2, 2. pkt., § 16 b, stk. 2, 2. pkt. og § 16 c, stk. 2, 2. pkt.

---

⁵⁰ Familieret 2003, s. 563.

⁵¹ Jørgen Grønberg, www.synopsis.dk (Kompensation for personskader – skader før 01.10.2984) bilag 4 og Familieret, 2003, s. 563, note 79.

⁵² Jørgen Grønberg, ”oversigt over 30 kritikpunkter og uafklarede spørgsmål vedrørende pensionsreformen i 2006”, bilag 1

⁵³ Se afsnit 2.2.3.1

⁵⁴ Jørgen Grønberg, www.synopsis.dk (kompensation for personskader - Oversigtsskema over indtægter og surrogater af fælleseje, § 15, stk. 2-rettigheder, udbetalte kapitalpensioner og særeje) bilag 5 og Familieret 1990, s. 488

2.2.3.3 Værdistigninger og –fald

Værdistigninger og –fald af fællesejeaktiver betragtes altid som fælleseje, ligesom værdistigninger og –fald af særeje altid betragtes som særeje. For § 15, stk. 2-rettigheder gælder, at værdistigninger og –fald er fælleseje.

For værdifald gælder det samme for både personskadeerstatninger før og efter 1. oktober 1984, udbetalte kapitalpensioner, jf. RVL § 16 a, stk. 2, § 16 b, stk. 2 og § 16 c, stk. 2, og livsforsikringer og pensioner til længstlevende, jf. AL § 23, stk. 2. Værdifald betragtes som forbrugt, og kan dermed ikke udtages forlods.

Værdistigninger behandles forskelligt for de nævnte § 15, stk. 2-rettigheder. For personskadeerstatninger før 1. oktober 1984 kan værdistigninger holdes uden for skiftet, såfremt de ikke er forbrugt.⁵⁵ For personskader indtrådt efter 1. oktober 1984 er værdistigninger fælleseje og indgår i fællesboet.⁵⁶ I modsætning hertil kan værdistigninger af udbetalte kapitalpensioner, jf. RVL § 16 a, stk. 2, § 16 b, stk. 2 og § 16 c, stk. 2, og livsforsikringer samt pensionsydelse og lignende ydelser, der tilfalder den længstlevende ægtefælle i anledning af den førstafdøde ægtefælles død, jf. AL § 23, stk. 2, udtages forlods på skifte, såfremt de ikke må antages at være forbrugt. Denne forskel er kritiseret af Jørgen Grønberg.⁵⁷

3. Betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt” i EAL § 18, stk. 2

For at et erstatningsbeløb kan udtages forlods, er det efter EAL § 18, stk. 2, 1. pkt. en betingelse, at beløbet ikke må antages at være forbrugt. Betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt” vil i det følgende blive analyseret.

3.1 Hensyn i betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt”

I afvejningen af, hvor tung bevisbyrden er for betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt” findes to modsatrettede hensyn, som fremgår af formålet bag bestemmelsen (EAL § 18, stk. 2) og af formålet med betingelsen (”der ikke må antages at være forbrugt”).

Formålet med EAL § 18, stk. 2, er at beskytte den skadelidte ægtefælles kompensation for nedsat eller manglende evne til fremtidigt at skaffe sig er-

---

⁵⁵ Jørgen Grønberg, www.synopsis.dk (kompensation for personskader - Oversigtsskema over indtægter og surrogater af fælleseje, § 15, stk. 2-rettigheder, udbetalte kapitalpensioner og særeje) bilag 5

⁵⁶ FT 1983/1984, 2. samling, tillæg a, s. 108.

⁵⁷ Jørgen Grønberg, ”oversigt over 30 kritikpunkter og uafklarede spørgsmål vedrørende pensionsreformen i 2006”, bilag 1

hvervsindtægter og beskytte godtgørelseskrav af personlig karakter.⁵⁸ Da formålet med bestemmelsen tilsigter, at den skadelidte ægtefælle ikke skal dele sin erstatningssum på skifte, vil en afvejning af bevisbyrden efter en formålsfortolkning føre til en forholdsvis lempelig bevisbyrde.

Lovgiver har med indsættelse af betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt” afgrænset, i hvilket omfang erstatnings- og godtgørelsesbeløb kan udtages forlods. Betingelsen medfører, at hvis erstatningsbeløbet er indgået i det almindelige forbrug, kan det ikke på skifte gøres gældende, at der forlods kan udtages et beløb svarende til erstatningen eller godtgørelsen.⁵⁹ Dansk familierets udgangspunkt om beskyttelse af fællesboet kommer således til udtryk, da den skadelidte ægtefælle efter betingelsen ikke kan forbruge erstatningen og på et senere skifte udtage et tilsvarende beløb. Bevisbyrden må efter dette hensyn antages at være streng.

En afvejning af disse hensyn er således en afvejning mellem familierettens grundprincip om formuefællesskab overfor erstatningsrettens ønske om beskyttelse af den skadelidte ægtefælles interesser. En afvejning af disse hensyn giver ikke noget entydigt svar på, hvor tung bevisbyrden er eller bør være.

3.2. Bevisbyrden for ”der ikke må antages at være forbrugt”

Betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt” er blevet udtrykt som et bevisspørgsmål.⁶⁰ Den ægtefælle, der ønsker at udtage noget af fællesboet, har bevisbyrden for berettigelsen hertil. Dette gælder ligeledes for personskadeerstatninger, hvorefter modtagerægtefællen har bevisbyrden for, at erstatningen eller godtgørelsen ikke må antages at være forbrugt.⁶¹ Til sikring af beviset eksemplificerer forarbejderne, at ægtefællen kan indsætte erstatningsbeløbet på en særskilt konto i bank eller sparekasse.⁶² Hvis erstatningen anbringes i fondsaktiver, kan identifikationen ske ved oprettelse af en særlig konto i det kontoførende institut. Anbringes beløbet i værdipapirer, kan bevissikring ske ved påtegning. Erhverves en fast ejendom, kan det i skødet nævnes, at ejendommen er erhvervet for erstatningen.

---

⁵⁸ Se afsnit 2.1.3

⁵⁹ FT 1983/84, 2. samling, tillæg A, s. 108

⁶⁰ Familieret 2012, s. 310.

⁶¹ Jørgen Grønberg, www.synopsis.dk (Kompensationsbeløb for personskader – kommentarer) bilag 3

⁶² FT 1983/84, 2. samling, tillæg A, s. 108

De nævnte foranstaltninger har alene til formål at sikre bevis for, at erstatningen og godtgørelsen er i behold.⁶³

3.3 Sammenblanding mellem fælleseje og personskadeerstatningsbeløb

I praksis vil enhver skadelidt ægtefælle dog ikke have foretaget en sådan formel bevissikring som nævnt i forarbejderne.⁶⁴ Personskadeerstatningsbeløbet indsættes ofte på den skadelidtes almindelige lønkonto, anvendes til forbedringer af allerede erhvervede faste ejendomme, investeres i værdipapirer, som anbringes i samme depot som andre værdipapirer eller som en del af anskaffelsessummen til erhvervelse af nye aktiver. Spørgsmålet i praksis omhandler således ofte, om sammenblanding mellem personskadeerstatningsmidler og øvrige midler bevirker, at erstatningsbeløbet må antages at være forbrugt, og dermed ikke kan udtages forlods, jf. EAL § 18, stk. 2.

I det følgende vil det derfor diskuteres, hvordan sammenblanding mellem personskadeerstatningsmidler og fællesejemidler for kontant indestående beløb teoretisk skal løses. Hvordan sammenblandingsproblematikken i praksis håndteres behandles i afsnit 3.5.

Sammenblandingsproblematikken mellem fælleseje og særeje er for kontant indestående beløb blevet behandlet af Irene Nørgaard.⁶⁵ Princippet i denne problematik kan sammenlignes med princippet i den problematik, der opstår, når et personskadeerstatningsbeløb indsættes på en konto, hvorpå der allerede står eller senere indsættes fællesejemidler. Den på kontoen tilbageblevne kontantbeholdning kan på skiftet være såvel fælleseje som personskadeerstatning, hvorfor både det og andre senere surrogaters status ikke klart kan fastlægges. Det skal dog i denne sammenhæng erindres, at personskadeerstatninger er § 15, stk. 2-rettigheder og dermed fællesejemidler og ikke særejemidler. Dog har personskadeerstatningsbeløb, som ikke må antages at være forbrugt, jf. EAL § 18, stk. 2, og særeje den retsvirkning til fælles, at de begge kan udtages forlods på skifte, jf. RVL § 28.

Spørgsmålet bliver herefter, om sammenblanding mellem en type fællesejemidler, § 15, stk. 2-rettigheder, og ”almindelige” fællesejemidler bevirker, at der ikke kan

---

⁶³ FT 1983/84, 2. samling, tillæg A, s. 108, EAL med kommentarer, s. 399 og RVL med kommentarer, s. 95

⁶⁴ Se afsnit 3.2

⁶⁵ Formueordninger, s. 129 ff.

ske identifikation. Det har i den forbindelse i den juridiske teori været diskuteret, om personskadeerstatninger bevarer sin særlige status ved sammenblanding med andre midler.⁶⁶ H. C. Abildstrup antager, at personskadeerstatningsbeløb ikke bevarer sin særlige status ved sammenblanding.⁶⁷ Efter denne betragtning blandes fælleseje med fælleseje, og personskadeerstatningsbeløbet kan herefter ikke identificeres.

Heroverfor må anføres, at hvis sammenblanding medfører, at personskadeerstatningsbeløb mister sin særstatus, vil dette betyde, at enhver sammenblandingsituation medfører fortabelse af forlodsudtagelsesretten. Betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt” bliver herefter illusorisk, da der ikke tages stilling til, om beløbet må antages at være forbrugt eller ej. Efter H. C. Abildstrups betragtning vil sammenblanding således altid medføre fortabelse af retten til forlodsudtagelse.

Hertil må henvises til, at lovgiver med RVL § 23, stk. 2 har givet en løsning på sammenblanding mellem fælleseje og § 15, stk. 2-rettigheder. RVL § 23, stk. 2 hjemler adgang til vederlagskrav, såfremt den anden ægtefælle har anvendt midler af fællesboet til erhvervelse eller forbedring af sit særeje eller af sådanne rettigheder som nævnt i § 15. En antagelse om, at § 15, stk. 2-rettigheder, der er blevet sammenblandet med fællesejemidler, ikke kan identificeres, må herefter afvises.

Det må dog i denne sammenhæng påpeges, at vederlagskravsreglen ved sammenblanding mellem personskadeerstatninger og fælleseje ikke skal finde anvendelse, da denne problemstilling skal løses efter en vurdering af EAL § 18, stk. 2's betingelse ”der ikke må antages at være forbrugt”.

Det kan ligeledes til støtte for, at sammenblanding mellem personskadeerstatningsbeløb og fælleseje ikke automatisk medfører fortabelse af retten til forlodsudtagelse, anføres, at det i Skifteretten i Roskildes dom af 8. december 1997, TFA 1998.353 ØLD, TFA 1999.426 ØLD og TFA 2003.292 VLD blev fundet, at nogle af beløbene, trods sammenblanding, kunne udtages forlods.

Det må herefter antages, at personskadeerstatningsmidler ikke fortaber sin særlige status ved sammenblanding med fællesejemidler. At personskadeerstatninger be-

---

⁶⁶ Irene Nørgaard, UfR 1991 B 237

⁶⁷ H. C. Abildstrup, UfR 1991 B 215

varer sin særlige status medfører ikke en formodning for, at disse ved sammenblanding er i behold. En sådan antagelse vil ikke være forenelig med betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt”, forarbejdernes bevissikringseksempler⁶⁸ eller princippet om, at en ægtefælle ikke ensidigt skal kunne forøge rettigheder, der kan undtages ligedeling.

Det må herefter antages, at sammenblanding ikke automatisk udløser hverken en fortabelse eller garanti for forlodsudtagelse. Hvis erstatnings- eller godtgørelsesbeløbet er tilstede eller kan findes i et surrogat, kan beløbet udtages forlods, jf. EAL § 18, stk. 2.⁶⁹ Sammenblandingsproblematikken skal herefter løses efter en konkret vurdering af, om erstatningsbeløbet må antages at være forbrugt eller i behold.

3.4 Opgørelsesmetoder af forbruget

Sammenblandingssituationen mellem personskadeerstatningsbeløb og fællesejemidler skal, som tidligere anført, søges løst ud fra en konkret vurdering af, om erstatningsbeløbet må antages at være forbrugt eller i behold, jf. EAL § 18, stk. 2. Hvordan denne vurdering, og hvilke momenter, der indgår i afvejningen, synes ikke at være ganske fast, idet domstolene har anlagt forskellige metoder til opgørelsen af, om beløbet må antages at være forbrugt. Det er derfor interessant at se nærmere på indholdet af de fire opgørelsesmetoder, som domstolene har anvendt i retspraksis. Efter beskrivelse af hver opgørelsesmetode foretages en vurdering af metodens styrker og svagheder, og det undersøges hvornår de forskellige metoder synes rimelige og urimelige at anvende. Vurderingen vil tage udgangspunkt i de af Irene Nørgaard opstillede løsninger for sammenblanding mellem fælleseje og særeje,⁷⁰ da principperne i denne problemstillingen kan sammenlignes med princippet i problemet ved sammenblanding mellem fælleseje og personskadeerstatningsbeløb.⁷¹

3.4.1 Identifikationsmetoden

Efter identifikationsmetoden kræves det for forlodsudtagelse efter EAL § 18, stk. 2, at erstatningen på skiftet kan identificeres. Identifikationsmetoden har fælles-

---

⁶⁸ Se afsnit 3.2

⁶⁹ Familieret 2003, s. 560, FT 1983-84, 2. samling, tillæg A, s. 108 og TFA 1998.353 ØLD

⁷⁰ Formueordninger, s. 130 ff. Se også afsnit 3.3

⁷¹ Se afsnit 3.5

træk med identifikationskravet for særejeaktiver. Det kan af motiverne til særeje-reformen i 1990 udledes, at særejebestemmelser er underlagt et specifikationskrav, da det i betænkningen til lovændringen⁷² anføres: ”Der kan ligesom i dag aftales særeje vedrørende bestemte, nærmere *specificerede* genstande...” (min udhævning). Formålet med specifikationen er at skabe klarhed over, hvilke aktiver, der er gjort til særeje, således at der ikke tilkommer en ægtefælle mulighed for at konvertere fælleseje til særeje uden samtykke fra den anden ægtefælle.⁷³ Der er gennem retspraksis givet retningslinjer for, hvordan visse typer af aktiver skal specificeres.⁷⁴ Hvis aktivet ikke kan identificeres under den angivne specifikation, falder særejebestemmelsen bort.⁷⁵ En tilsvarende betragtning lægges til grund efter identifikationsmetoden, hvorefter et erstatningsbeløb kun kan udtages forlods, såfremt det klart kan identificeres. Der stilles herefter strenge bevismæssige krav til, at beløbet er i behold. Bevisbyrden for, at erstatningen er tilstede i et surrogat er således streng, og hvis et aktiv erhverves dels for personskadeerstatningsmidler og dels for andre midler, vil muligheden for forlodsudtagelse af personskadeerstatningen på skifte ofte falde bort, da personskadeerstatningens andel af aktivets værdi sjældent efter metoden kan identificeres.

Identifikationsmetoden er udtryk for en høj beskyttelse af fællesboet, da bevisbyrden for at kunne udtage personskadeerstatningsbeløb på skifte er streng, idet næsten enhver sammenblandingssituation vanskeliggør identifikation. Metoden kan sammenholdes med H. C. Abildstrups antagelse om, at personskadeerstatninger ved sammenblanding mister sin særstatus.⁷⁶

3.4.1.1 Vurdering af identifikationsmetoden

Identifikationsmetoden kan sammenlignes med Irene Nørgaards første metode til løsning af sammenblandingssituationen,⁷⁷ hvorefter sammenblandingen medfører, at særejet anses som uidentificerbart og dermed opslugt af fællesejet.

Når identifikationsmetoden anvendes på personskadeerstatningsbeløb, der indsættes på en konto, hvorpå der i forvejen står fællesejemidler, og der foretages flere

---

⁷² FT 1989/90, tillæg A, s. 779.

⁷³ Henrik Dam, UfR 1993 B 154, s. 162

⁷⁴ Skilsmisseret, s. 246-247, Irene Nørgaard, s. 123 f. og Jørgen Grønborg, www.synopsis.dk (specifikation) bilag 6

⁷⁵ Henrik Dam, UfR 1993 B 154, s. 162 og Skilsmisseret, s. 249

⁷⁶ Se afsnit 3.3

⁷⁷ Formueordninger, s. 130

indsættelser og især flere hævnings - ud over mindre beløb – er løsningen rimelig, da sammenblandingen medfører, at det ikke med sikkerhed kan fastslås, at det beholdne beløb er personskadeerstatningsmidler.

Forarbejderne til EAL § 18, stk. 2, opregner en række eksempler til bevissikring.⁷⁸ Det kan af denne eksemplifikation udledes, at der påhviler den skadelidte ægtefælle et ansvar for at foretage nødvendige bevismæssige foranstaltninger, hvis erstatningen ønskes sikret mod ligedeling på et eventuelt senere skifte.⁷⁹ Hvis den skadelidte ægtefælle ikke foretager den nødvendige bevissikring, må denne bære risikoen for, at beløbet ikke kan udtages forlods. Henset hertil og da betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt” har til formål at beskytte fællesboet, synes identifikationsmetodens insisteren på identifikation rimelig, således at den skadelidte ægtefælle skal bevise, at det beløb, der ønskes udtaget, er erstatningsbeløb eller surrogater herfor, og at beløbet ikke er forbrugt.

Metoden forekommer dog urimelig i de sammenblandingssituationer, hvor fællesejemidlerne er af helt underordnet betydning. Dette gælder ligeledes, hvis der kun har været få bevægelser på kontoen. I disse situationer vil det være tydeligt, at personskadeerstatningsbeløbet for en del stadig må være i behold, hvorfor identifikationsmetodens antagelse om, at hele erstatningsbeløbet er forbrugt, synes for unuanceret.

Det kan i praksis forekomme, at en skadelidt ægtefælle ikke får tilstrækkelig rådgivning om personskadeerstatningens særlige stilling på skifte og derfor ikke sikrer sig bevismæssigt. Det kan ligeledes forekomme, at ægtefællen efter en personskade er så påvirket eller tilskadekommet, at denne overlader ægtefællernes økonomiske anliggender til den raske ægtefælle. Efter disse betragtninger kan det hævdes, at lovgivningen skal være med til at yde en tilskadekommen ægtefælle beskyttelse som den svage part, hvorfor den strenge bevisbyrde efter identifikationsmetoden synes urimelig for den skadelidte ægtefælle.

Da det ligeledes antages, at der i afvejningen af bevisbyrden styrke skal indgå hensyn til både beskyttelse af fællesboet og den skadelidte ægtefælle, forekommer identifikationsmetoden urimelig, når forlodsudtagelse automatisk afvises pga. sammenblanding. Hensynet til den skadelidte ægtefælle vægtes herefter ikke lige så meget som hensynet til beskyttelse af fællesboet.

---

⁷⁸ FT 1983/84, 2. samling, tillæg A, s. 108, se afsnit 3.2

⁷⁹ Se afsnit 3.1.

3.4.2 First in, first out-metoden

First in, first out-metoden er i retspraksis kun anvendt af skifteretten i UfR 1993.884 ØLD på erstatningsbeløb, indsat på en konto, hvorfor metoden alene behandles i forhold hertil. Efter denne metode skal personskadeerstatningen være i behold under hele ægteskabet, og det er således ikke tilstrækkeligt, at værdien på kontoen, hvorpå erstatningen er placeret, svarer til værdien på indsættelsestidspunktet. Efter metoden er det kun det konkrete erstatningsbeløb, der kan udtages, hvorfor et værdifald på kontoen på et vilkårligt tidspunkt under ægteskabet betragtes som forbrug. Hvis der senere indsættes beløb, således at kontoen opnår samme saldo, som på indsættelsestidspunktet, betragtes dette som en værdistigning, der skal ligedeles.

First in, first out-metoden kan betegnes som en underkategori til identifikationsmetoden, da der også her stilles krav om identifikation, men adskiller sig, da det er en betingelse, at beløbet på ethvert tidspunkt under ægteskabet skal være i behold. First in, first out-metoden er således udtryk for en høj beskyttelse af fællesboet. Bevisbyrden er streng, da kun det konkret erstatningsbeløb kan udtages forlods.

3.4.2.1 Vurdering af first in, first out metoden

First in, first out-metoden kan sammenholdes med Irene Nørgaards fjerde løsning på sammenblandingsproblematikken mellem særeje og fælleseje.⁸⁰ Efter den fjerde løsning anses kontoen gennem tiden værende mindste saldo som værende det beholdne særeje, hvorefter det resterende særeje betragtes som forbrugt.⁸¹

En personskadeerstatning, som indsættes på en konto med svingende saldo, vil efter metoden tvivlsomt kunne udtages efter EAL § 18, stk. 2. Hvis saldoen på kontoen, hvorpå erstatningen er placeret, falder i værdi under ægteskabet, vil dette tyde på, at personskadeerstatningen er forbrugt. Hvis saldoen bliver negativ, betragtes personskadeerstatningen som forbrugt. Dette gælder selvom saldoen på opgørelsestidspunktet er positiv, og også selvom saldoen på opgørelsestidspunktet er højere end på indsættelsestidspunktet for personskadeerstatningen. Personskadeerstatningsmidlerne kommer således til at bære hele forbruget. Metoden må herefter synes urimelig, da hensynet til beskyttelse af fællesboet overskygger hen-

---

⁸⁰ Formueordninger, s. 131

⁸¹ Formueordninger, s. 131

synet til beskyttelsen af den skadelidte ægtefælle. Den strenge bevisbyrde vanskeliggør forlodsudtagelsen i et sådant omfang, at forlodsudtagelse næsten forekommer umulig for den skadelidte ægtefælle, såfremt værdien på kontoen på et tidspunkt under ægteskabet er faldet. En sådan retstilstand forekommer ikke i overensstemmelse med, at hensynet til begge ægtefæller skal indgå i afvejningen.⁸²

Metodens opgørelse af forbruget må ligeledes kritiseres, da den strider mod det almindelige værdiansættelsesprincip, hvorefter aktiver og passiver, der findes på ophørsdagen, værdiansættes på opgørelsestidspunktet, jf. Ægtefælleskifteloven (ÆFSL) § 52. Værdiansættelsen vil efter metoden ikke ske på opgørelsestidspunktet, men på det tidspunkt under ægteskabet, hvor saldoen på kontoen, hvorpå personskadeerstatningen er placeret, er lavest.

Irene og Jørgen Nørgaard har behandlet værdiansættelsestidspunktet for personskadeerstatningsmidler, hvortil de anfører: ”Hvis M (eller H) for et erstatningsbeløb på 300.000 kr. køber obligationer, og kursværdien på skiftetidspunktet er faldet til 280.000 kr., må det være 280.000 kr., der kan holdes uden for ligedelingen – også hvis kursværdien på et tidligere tidspunkt har været nede på f.eks. 260.000 kr.”⁸³ Det lægges således til grund, at værdiansættelsen ikke skal ske på tidspunktet for den laveste værdi, hvorfor metodens opgørelsestidspunkt må kritiseres.

3.4.3 Brøkdelsopgørelsesmetoden

Efter brøkdelsopgørelsesmetoden opgøres forbruget procentvis. Metodens fremgangsmåde kan sammenholdes med betragtningerne for anpartssæreje, hvorefter aktiver, som er erhvervet for sammenblandede midler, får formuestatus efter, hvor meget af hver formueart, der er anvendt ved erhvervelsen.⁸⁴ Efter brøkdelsopgørelsesmetoden beregnes det beløb, som kan udtages forlods, som en forholdsmæssig fordeling mellem det indskudte personskadeerstatningsbeløb overfor aktivets værdi på opgørelsestidspunktet. Herved belaster forbruget både personskadeerstatningsbeløbet og fællesejemidlerne. Efter denne metode betragtes personskadeerstatningsbeløb blandet med fællesejemidler ikke som så sammenblandede, at erstatningsmidlerne ikke længere kan identificeres. Det er herefter tilstrækkeligt,

---

⁸² Se afsnit 3.1

⁸³ Familieret 1990, s. 489, note 67

⁸⁴ Rasmus Feldthusen, s. 138 ff.

at det kan bevises, at et bestemt beløb hidrørende fra erstatningen blev brugt ved erhvervelsen af aktivet.

Ved brøkdelsopgørelse belastes hensynet til beskyttelse af fællesboet lige så meget som hensynet til beskyttelse af den skadelidte ægtefælle. De to formuearter belastes således forholdsmæssigt. Bevisbyrden for den skadelidte er ved denne beregningsmetode lettere at løfte end efter identifikationsmetoden og first in, first out-metoden, da fællesboet for en del altid beskyttes.

3.4.3.1 Vurdering af brøkdelsopgørelsesmetoden

Brøkdelsopgørelsesmetoden kan sammenholdes med Irene Nørgaards betragtninger for den sjette løsning af sammenblandingssituationen⁸⁵ og anpartssæreje.⁸⁶ Efter disse betragtninger belastes formuearterne forholdsmæssigt.

Brøkdelsopgørelsesmetoden om forholdsmæssig fordeling er rimelig, såfremt sammenblandingen skyldes, at personskadeerstatningen indsættes på en fælleskonto, og der ikke foretages hævnings på kontoen. Denne løsning svarer til vederlagskravsløsningen. Er der foretaget – måske flere – hævnings, og er de hævvede beløb alle brugt til løbende forbrug, må løsningen ligeledes være rimelig. Forbruget har da belastet personskadeerstatningsdelen og fællesejedelen forholdsmæssigt. Metoden forekommer i disse situationer tilfredsstillende, da hensynet til både beskyttelse af fællesboet og den skadelidte ægtefælle varetages.

Styrken ved brøkdelsopgørelsesmetoden er, at selve sammenblandingssituationen ikke anses som en situation, hvor ethvert beløb fra personskadeerstatningen opsluges af fællesejet. De strenge beviskrav for identifikation kan efter denne metode slækkes, da formuefællesskabet altid for en del beskyttes, idet begge formuearter belastes.

Metodens opgørelse af forbruget forekommer dog problematisk, når der anskaffes aktiver for beløb, som hævnes på kontoen, da disse surrogaters formuestatus ikke med sikkerhed kan fastslås. Spørgsmålet er herefter, om surrogaterne skal betragtes som § 15, stk. 2-rettigheder, der kan udtages forlods på skifte, eller som fællesjemidler, der skal ligedeles – eller om surrogaterne får samme forholdsmæssi-

---

⁸⁵ Formueordninger, s. 132

⁸⁶ Rasmus Feldthusen, s. 138 ff.

ge formuestatus som kontoen med de sammenblandede midler - i overensstemmelse med anpartssærejebetragtningen. Hvis det sidste antages, lider løsningen af samme problem, som anpartssæreje, da det herefter vanskeligt kan fastslås, hvilken formuestatus et aktiv har, som er erhvervet dels for anpartssæremidler og andre midler. Som et eksempel kan nævnes, at hvis en personskadeerstatning indsættes på en lønkonto, hvorpå der allerede står fællesejemidler, opstår der en sammenblanding. Der statueres herefter en forholdsmæssig fordeling, og kontoen betragtes som anpartssæreje med en formuestatus bestående af 50% personskadeerstatning og 50% fælleseje. Hvis et aktiv senere erhverves, eksempelvis et sommerhus, og sommerhuset erhverves dels for midler fra lønkontoen og dels for andre fællesejemidler, kan sommerhusets formuestatus næppe fastslås med sikkerhed. Den forholdsmæssige fordeling kan næppe lade sig gøre, da det er umuligt at fastslå, for hvor mange personskadeerstatningsmidler og for hvor mange fællesejemidler, sommerhuset er erhvervet for.

Svagheden ved opgørelsesmetoden er, at begge formuearter belastes. Dette er urimeligt, såfremt der kun er sket små og mindre hævnings, og sammenblandingen dermed er af uvæsentlig størrelse. Det vil ligeledes være urimeligt at foretage en forholdsmæssig fordeling, såfremt sammenblandingen er så omfattende, at det ikke med nogen rimelighed vil kunne konstateres, at personskadeerstatningen må antages at være i behold. Dette vil eksempelvis være tilfældet, såfremt der er foretaget adskillige hævnings og indsættelser på den konto, hvorpå erstatningen er placeret.

3.4.4 Mælk og fløde-metoden

Mælk og fløde-metoden er et udtryk for en holdning til, at personskadeerstatning er en særlig rettighed, hvorpå der hviler et særligt beskyttelsesmæssigt hensyn. Efter mælk og fløde-metoden betragtes personskadeerstatninger som en tungtvæjende rettighed med en særlig status, hvorfor der ved sammenblanding med fællesejemidler er en formodning for, at personskadeerstatningsbeløbet er i behold. Hvis aktivet er steget i værdi, kan kun det beløb, som blev indskudt i aktivet, udtages forlods, da værdistigninger af personskadeerstatninger er fælleseje. Hvis aktivet har præcis den værdi, som det beløb, der blev indskudt af EAL § 18-midler, kan hele beløbet udtages forlods, også selvom aktivet blev erhvervet for sammenblandede midler. Hvis aktivet er faldet i værdi, vil værdifaldet først bela-

ste fællesejet, og først når dette er helt forbrugt, belaster værdifaldet personskadeerstatningen. Efter denne metode lempes bevisbyrden, da der er en formodning for, at indskudte personskadeerstatningsbeløb er i behold.

Mælk og fløde-metoden er udtryk for en metode, hvor beskyttelse af den skadelidte ægtefælles interesser vægtes højere end beskyttelse af fællesboet. Bevisbyrden er efter denne metode således lettere at løfte end efter de tre andre metoder.

3.4.4.1 Vurdering af mælk og fløde-metoden

Mælk og fløde-metoden kan sammenlignes med prioritetsbestemt sumsæreje⁸⁷ og Irene Nørgaards tredje løsning.⁸⁸ Efter disse sammenlignelige metoder vil særejet bestå, uanset om der foretages adskillige indsættelser og hævnninger.

Metoden forekommer rimelig at anvende, såfremt sammenblandingen er af uvæsentlig karakter. Dette vil for eksempel være tilfældet, hvis der alene er foretaget få og mindre indsættelser og hævnninger på kontoen, hvorpå personskadeerstatningen er placeret. Hensynet til beskyttelse af fællesboet forekommer ikke påtrængende, når sammenblandingen skyldes meget små indskudte fællesejemidler, hvorfor det synes rimeligt, at den skadelidte ægtefælle kan udtage hele det indsatte personskadeerstatningsbeløb forlods.

Metodens styrke er, at bevisbyrden for den skadelidte ægtefælle er let at løfte, da metodens udgangspunkt er, at personskadeerstatningen formodes at være i behold. Bevisbyrden kan således løftes, såfremt det indskudte erstatningsbeløb kan rummes i den beholdne værdi på opgørelsestidspunktet.⁸⁹ Da den skadelidte ægtefælle herefter gives gode vilkår for at udtage sin personskadeerstatning, imødekommes formålet med bestemmelsen,⁹⁰ og hensynet til den skadelidte ægtefælle varetages. Det må endvidere påpeges som en styrke, at det lempeligere beviskrav medfører en forenkling af opgørelsen af forbruget og dermed en smidigere behandling af spørgsmålet om ”der ikke må antages at være forbrugt” i EAL § 18, stk. 2.

---

⁸⁷ Rasmus Feldthusen, s. 134 ff.

⁸⁸ Formueordninger, s. 131

⁸⁹ Se nærmere herom i afsnit 3.5.1

⁹⁰ Se afsnit 2.1.3

Metoden afvises af Irene Nørgaard i forhold til sammenblanding mellem fælleseje og særeje, da den muliggør, at ægtefællen i et vist omfang selv kan bestemme størrelsen af særejet ved indsættelser og hævninger.⁹¹ I forhold til personskadeerstatninger kan samme kritik rejses, da erstatningsbeløbet under ægteskabet helt vil kunne forbruges, fyldes op af andre midler, og på et senere skifte vil et beløb svarende til personskadeerstatningens størrelse kunne udtages forlods. Denne situation er ikke tilfredsstillende, da hensynet til beskyttelsen af fællesboet overses. I sammenblandingssituationen synes betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt” også at blive udhulet, da forlodsudtagelsen kan gennemføres uden vurdering af, om aktivet er erhvervet for fællesejemidler eller personskadeerstatningsmidler. Dette medfører ligeledes, at forbrug belaster fællesejedelen, hvilket ikke synes rimeligt for den anden ægtefælle.

Metoden forekommer særligt utilfredsstillende, såfremt sammenblandingen er af væsentlig karakter. Hvis der foretages adskillige indsættelser og hævninger på kontoen, hvorpå personskadeerstatninger er indsat, synes det urimeligt, at fællesboet skal bære forbruget.

3.5 Retspraksis

De fire opgørelsesmetoder er i det ovenstående gennemgået. Afgørelserne, hvori spørgsmålet om ”der ikke må antages at være forbrugt” er blevet prøvet i retspraksis vil i det følgende blive analyseret og kategoriseret efter, hvilken opgørelsesmetode, de forskellige instanser har lagt til grund. Da de fire opgørelsesmetoder indeholder forskellige krav til bevisstyrken, vil klarlæggelse af metodevalg i retspraksis kunne belyse, hvor streng bevisbyrden er for ”der ikke må antages at være forbrugt” i EAL § 18, stk. 2.

3.5.1.1 FM 1990.48 VLD

I FM 1990.48 VLD var M udsat for en arbejdsulykke i Norge, og fik herefter udbetalt en ”uførekapital”. Erstatningen blev placeret i værdipapirer, og spørgsmålet i sagen var, om provenuet fra værdipapirerne kunne udtages forlods efter EAL § 18, stk. 2. Det var ubestridt, at værdipapirerne var holdt adskilt fra den øvrige formue. Skifteretten fandt, at beløbet kunne udtages forlods på skiftet. Vestre Landsret stadfæstede afgørelsen.

---

⁹¹ Formueordninger, s. 131

Der foreligger alene sparsomme oplysninger om afgørelsen, men den er formentligt truffet ud fra identifikationsmetoden, da det vægtes, at værdipapirerne, som erstatningen var placeret i, var holdt adskilt fra den øvrige formue, og dermed kunne identificeres som hidrørende fra erstatningen.

3.5.1.2 Skifteretten i Roskildes dom af 8. december 1997

I Fagligt Nyt 1998.83 er refereret en dom afsagt af skifteretten i Roskilde d. 8. december 1997 (SKS 3008/97).⁹² M havde d. 20. januar 1995 fået udbetalt en personskadeerstatning på 151.938 kr., og købte d. 31. januar 1995 en Opel Ascona for 173.351 kr., hvoraf 28.000 kr. blev betalt med en byttebil.

Skifteretten antog, at mindst 116.129 kr. af restkøbesummen måtte stamme fra erstatningen, og at mindst 67% af bilens værdi i 1997 på 110.000 kr. hidrørte fra erstatningen og dermed ikke var forbrugt. M kunne derfor udtage 73.700 kr. forlods, jf. EAL § 18, stk. 2.

Skifteretten fandt, at bilen var erhvervet for sammenblandede midler, da bilen blev købt for personskadeerstatningsmidler og fællesejemidler i form af en byttebil. Der herskede ikke tvivl om, at personskadeerstatningen var surrogeret i et nyt aktiv, og således i et omfang ikke måtte antages at være forbrugt. Spørgsmålet blev herefter, hvor meget af erstatningssummen, der var i behold. Skifteretten anvendte brøkdelsopgørelsesmetoden, hvorefter den del af summen, som skifteretten fandt, måtte stamme fra personskadeerstatningen (116.129 kr.), blev divideret med anskaffelsesværdien (173.351 kr.) og derefter ganget med 100. Herefter blev fastslået en procentsats på 67% som måtte antages at hidrøre fra erstatningen og som ikke var forbrugt.

Det er interessant, at skifteretten har valgt denne metode, da det også havde været muligt at anvende mælk og fløde-metoden. Efter denne metode ville M kunne udtage hele bilens værdi på skiftetidspunktet til 110.000 kr., da erstatningen efter mælk og fløde-metoden betragtes som den tungest vejende rettighed. Som tidligere anført kunne bevisbyrden for, at erstatningen var placeret i et aktiv, som var tilstede på skiftetidspunktet, løftes, hvorfor skifterettens resultat må antages at være et udtryk for et valg af opgørelsesmetode.

---

⁹² Gengivet af Jørgen Grønborg, www.synopsis.dk (Kompensation for personskader – Retspraksis om EAL § 18, stk. 2) bilag 10

3.5.1.3 UfR 1993.884 ØLD

I UfR 1993.884 ØLD gik spørgsmålene på, om EAL § 18, stk. 2 fandt analog anvendelse, da M havde fået udbetalt en invaliditetserstatning på i alt ca. 560.000 kr. som følge af en ulykke sket før 1. oktober 1984 fra en ulykkesforsikring, og om denne erstatning måtte antages at være forbrugt. M fik af sit forsikringselskab udbetalt ca. 360.000 kr. i maj 1985, som blev indsat på hans aktionærkonto (AK). I oktober 1986 fik han en check fra forsikringselskabet på 200.000 kr., som hovedsageligt blev indsat på hans kassekreditkonto (KK). M forklarede, at han mente, at han kort tid efter indsættelsen på KK flyttede beløbet til AK, og derefter købte aktier for hele erstatningsbeløbet. M var under sagen ikke i stand til at kommentere posteringerne på de i sagen fremlagte kontoudskrifter for KK og AK.

H påstod, at parternes økonomi var fuldstændig sammenblandet, hvorfor erstatningsbeløbet måtte antages at være forbrugt. Til støtte herfor forklarede H, at M overførte midler fra parternes private konti til hans forskellige forretningers konti, om omvendt, for at sikre sig en højere rente.

H gjorde til støtte for sin påstand gældende, at erstatningsbeløbet blev indsat på to forskellige konti, mens M's aktiekøb alene blev debiteret AK, og at denne konto i tidsrummet mellem erstatningsbeløbets indsættelse og et senere aktiekøb, havde haft en saldo på 55.000 kr. KK havde i samme periode været negativ. H fandt således, at erstatningssummen på et tidspunkt i perioden mellem beløbets indsættelse og skæringsdagen havde været mindre end ved indsættelsen, og at erstatningen herefter måtte antages at være forbrugt. Endvidere påstod H, at den indkøbte aktiebeholdning blev sammenblandet med M's øvrige værdipapirer, hvoraf en del gennem årene var blevet frasolgt. H fandt herefter ikke, at det kunne fastslås, at de værdipapirer, der var indkøbt for erstatningsmidler, var i behold.

M påstod, at erstatningen ikke var forbrugt, da erstatningen efter indsættelsen på de to konti senere blev investeret i aktier. Da hans formue generelt set havde været stigende i perioden efter udbetalingen af erstatningen, måtte erstatningen antages fortsat at være i behold. Han påstod endvidere, at det ikke var en betingelse, at erstatningen var holdt adskilt fra hans øvrige formue.

Skifteretten i Sorø fandt ikke, at M havde godtgjort, at erstatningen ikke måtte antages at være forbrugt. Skifteretten fremhævede særligt, at saldoen på AK havde været nede på 55.000 kr., mens KK på et tidspunkt havde været negativ. Hertil lagde skifteretten også vægt på, at de aktieposter M påstod, erstatningen var surrogeret i, var sammenblandede med andre aktieposter, og at M ikke havde løftet

bevisbyrden for, at disse var i behold, da den samlede aktiebeholdning gennem årene var blevet nedbragt. Det blev endvidere bemærket, at det ikke havde været tilstrækkeligt, at M's formue, såfremt han havde kunnet bevise det, havde været stigende.

Østre Landsret stadfæstede skifterettens dom. Landsretten lagde til grund, at erstatningsbeløbene for en del havde passeret en kassekredit, hvorved dennes negative saldo blev udlignet, og for en del blev placeret i værdipapirer. Værdipapirerne blev anbragt i et depot sammen med andre værdipapirer tilhørende M. Der var i perioden frem til skæringsdagen sket en vis til- og afgang af værdipapirer i depotet, hvorfor værdipapirerne indkøbt for erstatningsmidler ikke kunne udskilles fra de øvrige. M var herefter ikke berettiget til at udtage erstatningsbeløbet forlods.

Skifteretten i Sorø anlægger en first in, first out-betragtning, da det tillægges betydning, at den ene konto, AK, falder i værdi under ægteskabet, og at den anden konto, KK, på et tidspunkt er negativ. Da skifteretten også afviser påstanden om den generelle formuestigning, tyder dette på, at skifteretten har fundet, at det er det konkrete erstatningsbeløb, der skal være i behold på skiftetidspunktet, for at beløbet kan udtages forlods efter EAL § 18, stk. 2. Værdistigninger og -fald kunne i denne sag ikke rummes under ægteskabet, da værdifaldet på kontiene blev betragtet som et forbrug af erstatningen.

Østre Landsret afviser forlodsudtagelse af personskadeerstatningsbeløb efter en analogi af EAL § 18, stk. 2, da erstatningsbeløbet ikke kan identificeres. Beløbet blev placeret i aktier, og disse aktier var sammenblandende med andre aktier, som var erhvervet for fællesejemidler. Det er af Irene Nørgaard anført, at obligationer, som er erhvervet for personskadeerstatningsmidler, som placeres i et depot, hvor skadelidte i forvejen har andre obligationer, ikke i sig selv bevirker, at beløbet må anses som forbrugt.⁹³ Selvom dette også var tilfældet i sagen, kunne Østre Landsret ikke identificere de værdipapirer, som var indkøbt for personskadeerstatningsmidler, da der i depotet gennem tiden var sket en sådan til- og afgang af værdipapirer, at det ikke kunne fastslås, om de værdipapirer, der var erhvervet for personskadeerstatningsmidler, var solgt eller i behold, hvorfor beløbet ikke kunne udtages forlods.

---

⁹³ Familieret 2003, s. 560, note 70.

Østre Landsret anvender identifikationsmetoden, da det her bliver sammenblandingen og den manglende identifikation, der bliver afgørende for, at M ikke kan udtage beløbet forlods.

3.5.1.4 TFA 1998.353 ØLD

I TFA 1998.353 ØLD havde M i april 1994 fået udbetalt 932.567 kr. i erhvervsevnetabserstatning fra en arbejdsulykke. Beløbet blev indsat på M's lønkonto (LK), som blev brugt til betalinger af familiens husholdningsudgifter, hvor også M's pension indgik. Der var et underskud på LK på 827,16 kr. på indsættelsestidspunktet. Den 27. april 1994 indgik M's månedlige pensionsudbetaling på 2.896 kr. på LK, og fra LK overførtes samme dag 700.000 kr. til en gevinstopsparing (GO), 13.415 kr. til dækning af en restance og 83.585,12 kr. til M's kassekredit (KK).

Skifteretten fandt, at der ved indsættelsen af erstatningsbeløbet på LK skete en sammenblanding med M's øvrige økonomi, og at erstatningsbeløbet inden skæringsdagen løbende blev brugt til betaling af familiens udgifter, investeringer og til dækning af træk på M's øvrige konti. Erstatningen var herefter ikke holdt adskilt fra de øvrige fællesboaktiver på en sådan måde, at erstatningsbeløbet kunne holdes uden for formuefællesskabet. Skifteretten fandt endvidere, at H væsentligt havde bidraget til familiens økonomi, og at hun havde stået som medkøber på de fleste af aktiverne, og at M på ingen måde havde søgt at sikre sig bevis for, at erstatningsbeløbet ikke var forbrugt.

Østre Landsret ændrede skifterettens afgørelse. M forklarede for Landsretten, at erstatningsbeløbet blev indsat på en konto, han havde haft i flere år, hvorfor dette havde været naturligt for ham. M fandt, at han havde for mange konti, hvorfor han d. 27. april 1994 lukkede LK og flyttede 700.000 kr. til GO, dækkede sin restance og flyttede 85.585,12 kr. til KK. Pengene blev flyttet til GO, da han mente, at de her "ville stå godt". For Landsretten bestred H ikke, at der ved træk på GO blev anvendt midler hidrørende fra erstatningen til anskaffelse af en motorbåd, to containere og en hest, og at 327.789,70 kr. blev anvendt til anskaffelse af en fælles ejendom, og at 91.430,16 kr. blev brugt til indfrielse af et pantebrev i M's grund. Disse aktiver blev af Landsretten betragtet som surrogater for erstatningen, hvorefter M forlods kunne udtage et beløb svarende til værdien af disse aktiver på skæringsdagen, dog højst anskaffelsesværdien, jf. RVL § 15, stk. 2, jf.

EAL § 18, stk. 2. EAL § 18, stk. 2 måtte forstås således, at når surrogatet var til stede, var det alene nedgangen i aktivets værdi, der kunne anses som forbrug.

Skifteretten anvendte identifikationsmetoden, da det fandtes, at der var sket en sådan sammenblanding med M's øvrige økonomi, at erstatningsbeløbet ikke kunne identificeres.

Østre Landsret anlægger en forholdsvis lempelig bevisbyrde, da det i præmisserne udtales: ”De ovennævnte aktiver må anses som surrogater for M's erstatning, og M er derfor i medfør af RVL § 15, stk. 2, jf. EAL § 18, stk. 2, berettiget til i forbindelse med ægtefælleskiftet forlods at få tillagt et beløb svarende til værdien af de nævnte aktiver på skæringsdagen, dog højst anskaffelsværdien, idet EAL § 18, stk. 2, må forstås således, at når surrogatet er tilstede, er det alene nedgangen i aktivets værdi, der kan anses som forbrug”. Det påpeges, at H for Landsretten ikke bestred, at aktiverne var erhvervet for erstatningsmidler, og at dette kan have haft betydning for valget af opgørelsesmetode. Sammenblandingssituationen synes af Landsretten løst efter mælk og fløde-metoden, da aktivets værdi på skæringsdagen kunne udtages forlods, dog højst anskaffelsværdien. Dette er således et udtryk for en formodning for, at aktiverne blev erhvervet for personskadeerstatningsmidler, til trods for, at aktiverne blev erhvervet fra en konto, hvorpå der stod sammenblandede midler. Hvis identifikationsmetoden var blevet lagt til grund, ville M ikke kunne have udtaget et beløb, da der skete sammenblanding ved erstatningens indsættelse på LK og senere sammenblandingen ved overførsel af 700.000 kr. til GO, hvor der i forvejen stod andre midler. Disse sammenblandingssituationer ville have gjort det umuligt at vide, om aktiverne var erhvervet for erstatningsmidler eller andre midler.

3.5.1.5 TFA 1999.426 ØLD

I TFA 1999.426 ØLD indgik M og H ægteskab i 1982 og blev separeret d. 1. maj 1997. H var udsat for en arbejdsskade og fik d. 31. august 1992 udbetalt 581.254 kr. i erstatning, som blev indsat på ægtefællernes fælles totalkonto (TK). Den 8. oktober 1992 blev der hævet 392.622,10 kr. på TK, som blev anvendt til at indfri/nedbringe realkreditlån i parternes fælles ejendom. Den 10. november 1992 blev der hævet 200.000 kr. på TK, hvoraf 100.000 kr. blev indsat på parternes fælles millionærkonto (MK), og de resterende 100.000 kr. blev indsat på parternes fælles jubilæumskonto (JK). Det fremgik af kontoudskrifter for MK, at saldoen

før indsættelsen af de 100.000 kr. var 14.662,23 kr., og at der fra indsættelsestidspunktet til skæringsdagen var hævet 45.000 kr., og indsat 32.778 kr. Saldoen på skæringstidspunktet var 107.076,44 kr. Saldoen på JK kunne ikke på indsættelsestidspunktet af de 100.000 kr. oplyses i sagen, men saldoen var d. 31. marts 1993 211.501,79 kr., og der blev d. 15. august 1996 hævet 244.644,23 kr. Saldoen på JK var på skæringsdagen 6.155,95 kr. Parterne solgte deres ejendom d. 11. april 1995, og salgsprovenuet på 406.368,06 kr. blev overført til TK. Der blev d. 18. september 1995 hævet 299.434,02 kr. på TK til køb af nominelt 296.000 kr. 7% Dansk statslån st. 2004. Parterne købte herefter samme type værdipapirer for 244.644,23 kr. på nominelt 233.000 kr., som blev hævet på JK. Værdipapirerne blev indlagt i et eksisterende depot i parrets bank, hvor parterne i forvejen havde en mindre beholdning. Den samlede obligationsbeholdning på nominelt 529.000 kr. var i behold på skæringsdagen.

H påstod, at erstatningsbeløbet ikke måtte antages at være forbrugt, således at hun kunne udtage 581.254 kr. forlods på skiftet, jf. EAL § 18, stk. 2. Til støtte herfor fandtes, at EAL § 18, stk. 2 alene krævede, at erstatningen ikke måtte antages at være forbrugt, hvilket H ikke fandt var tilfældet i sagen henset til væksten i parternes formue. Endvidere påstod H, at det ikke var en betingelse, at erstatningen var holdt adskilt fra den øvrige formue. I UfR 1993.884 ØLD påberåbte M tillige, at hans formue var forøget, hvilket Østre Landsret afviste som begrundelse for forlodsudtagelse. I denne sag påberåbte H sig afgørelsen, da beløbet – i modsætning til tilfældet UfR 1993.884 ØLD - hele tiden havde været i behold.

M anførte til støtte for sin påstand, at H ikke kunne udtage beløbet helt eller delvist, da hun ikke havde løftet bevisbyrden for, at beløbet ikke måtte antages at være forbrugt. M påstod, at bevisbyrden herfor var streng, og at erstatningssummen skulle kunne følges og identificeres, og at sammenblanding af parternes økonomi umuliggjorde forlodsudtagelse.

Skifteretten lagde til grund, at 392.633 kr. af erstatningen blev brugt til nedbringelse/indfrielse af lån i parternes ejendom, og at salgsprovenuet på ejendommen udgjorde 556.946,06 kr., og at provenuet blev indsat på TK, hvoraf der blev hævet 299.434,02 kr. til køb af nominelt 296.000 kr. 7% Danske Statslån. Da salgsprovenuet udgjorde 556.946,06 kr., og da den del af erstatningsbeløbet, der blev brugt til indfrielse af lån i ejendommen, var på 392.622,10 kr. fastsattes den andel af obligationsbeholdningen, som hidrørte fra erstatningen til $(392.622,10 \text{ kr.} / 556.946,06 \text{ kr.} * 100) 70,50 \%$. H kunne herefter udtage 221.305,14 kr. forlods,

jf. EAL § 18, stk. 2. Skifteretten udtalte endvidere, at da det ikke i videre omfang havde været muligt at udskille erstatningen fra parternes øvrige økonomi, fandtes det ikke godtgjort, at den øvrige del af erstatningen fortsat var i behold. Til påstanden om, at erstatningen måtte antages at være i behold henset til væksten i parternes økonomi, fandt skifteretten, at vækst i den løbende formue ikke var tilstrækkelig til at løfte bevisbyrden.

Østre Landsret fandt ligesom skifteretten, at erstatningen delvist blev brugt på indfrielse af gælden i ejendommen, hvorefter salgsprovenuet blev anvendt til køb af obligationer, som var i behold på opgørelsesdagen. Herefter kunne H udtage hele det beholdne beløb på 299.434,02 kr., jf. EAL § 18, stk. 2. Landsretten fandt ligeledes ikke, at H havde løftet bevisbyrden for, at den øvrige del af erstatningen ikke måtte antages at være forbrugt.

Sammenblandingsproblematikken vedrørende obligationsbeholdningen løses af skifteretten ved brøkdelsopgørelse. Mælk og fløde-metoden, udtrykt gennem H's påstand, afvises af skifteretten, da bevisbyrden for, at erstatningen ikke må antages at være forbrugt, ikke kunne løftes ved en generel formueforøgelse.

Østre Landsret ændrer for en del skifterettens afgørelse, da skifterettens brøkdelsopgørelse for obligationsbeholdningen afvises og erstattes af en opgørelse i overensstemmelse med mælk og fløde-metoden. Erstatningen får herved karakter af en tungtvejende rettighed, som må antages at være i behold, når aktivets værdi på skiftetidspunktet er større end eller lig med det indskudte personskadeerstatningsbeløb.

Begge instanser finder, at den øvrige del af erstatningen må anses at være forbrugt. Denne antagelse kan diskuteres, idet det kan overvejes om, bevisbyrden kan løftes for, at beløbet på MK på skæringsdagen var et surrogat for erstatningen. Erstatningen blev indsat på TK d. 31. august 1992, og der blev d. 10. november 1992 hævet 200.000 kr., hvoraf 100.000 kr. blev indsat på MK. Der må efter en rimelighedsbetragtning indrømmes den skadelidte ægtefælle en vis rum tid til overvejelse af placeringen af erstatningssummen, før sammenblanding udløser fortabelse af forlodsudtagelsesretten. Henset til, at beløbet blev flyttet 2 måneder og 10 dage efter udbetalingen, vil det ikke være rimeligt at antage, at beløbet ikke skulle stamme fra erstatningen. Herefter må det dog anføres, at der i tiden mellem indsættelse af erstatningsbeløbet og skæringsdagen blev indsat og hævet beløb på MK. Hvordan denne problemstilling skal løses, er forskellig alt efter hvilken op-

gørelsesmetode, der lægges til grund. Saldoen på MK var på intet tidspunkt negativ, som tilfældet var i UfR 1993.884 ØLD. Hele erstatningsbeløbet kan således svært siges at være forbrugt efter First in, first out-metoden. Hvis det antages, at hævningerne på 45.000 kr. og saldoen på indsættelsestidspunktet på 14.662,23 kr. skal vægtes som tungere rettigheder end personskadeerstatningsbeløbet, hvilket indebærer en antagelse om, at forbruget belaster personskadeerstatning før fælles-eje, og at det antages, at de i alt indsatte 32.778 kr. ikke kan bruges til opfyldning, vil dette betyde, at $(107.076,44 \text{ kr.} - 45.000 \text{ kr.} - 14.662,23 \text{ kr.})$ 47.414,21 kr. må antages at være personskadeerstatningsbeløb. Domstolene kunne således for beløbet på MK have anvendt en forholdsmæssig fordeling efter brøkdelsopgørelsesmetoden eller mælk og fløde-metoden. Hvis mælk og fløde-metoden var blevet lagt til grund ville det kunne hævdes, at hele det overførte erstatningsbeløb på 100.000 kr. ville kunne rummes i det beholdne beløb på 107.076,44 kr. Den samme betragtning kan anlægges for indeståendet på JK, da placering af de 100.000 kr. skete på samme måde som for MK.

Efter disse overvejelser står det klart, at domstolene for indeståendet på MK og JK vælger identifikationsmetoden, da det findes, at erstatningssummen placeret på disse konti ikke kunne udskilles fra den øvrige formue. Da erstatningsbeløbet, som var placeret i obligationer, kunne udtages efter mælk og fløde-metoden, må spørgsmålet stilles, om domstolene anlægger forskellige opgørelsesmetoder på situationer, der indeholder samme problemstilling. Dette må dog formentligt afvises, da problemstillingerne ikke synes at være ganske identiske, idet sammenblandingen i spørgsmålet om obligationsbeholdningen var af begrænset karakter, mens sammenblandingen på de to konti var af væsentligt større omfang. Domstolenes afvejning af, hvilke beløb, der kunne udtages forlods efter EAL § 18, stk. 2, synes i denne sag rimelig, da omfanget af sammenblanding kan begrunde forskellen i valg af opgørelsesmetode. Selvom det efter en ren matematisk udregning vil kunne hævdes, at minimum 47.414,21 kr. må antages at udgøre personskadeerstatningsmidler på MK, må en sådan begrundelse afvises, idet præmissen om, at forbruget først belaster personskadeerstatningsbeløbet, ikke er i overensstemmelse med, at der i afvejningen af bevisbyrden skal indgå både hensyn til den skadelidte ægtefælle og hensyn til beskyttelse af fællesboet. Da sammenblandingen er af væsentlig karakter, er det ikke muligt sikkert at fastslå, hvor stor en andel af saldoen, der er personskadeerstatning, og hvor stor en andel, der er fælles-eje. Det er

herefter ikke muligt for den skadelidte ægtefælle at løfte bevisbyrden for, at erstatningsbeløbet placeret på MK og JK ikke må antages at være forbrugt.

3.5.1.6 TFA 2003.292 VLD

I TFA 2003.292 VLD var et af tvistepunkterne, om M kunne udtage et personskaadeerstatningsbeløb på 289.102 kr. fra en øjenskade, jf. EAL § 18, stk. 2. Erstatningsbeløbet blev udbetalt af 4 omgange, hvor 162.807 kr. indgik på M's lønkonto (LK) d. 23. maj 1991, 104.419,66 kr. indgik på LK d. 17. september, og d. 7. oktober 1991 modtog M checks på henholdsvis 18.876 kr. og 3.000 kr. M overførte 50.000 kr. fra LK d. 20. september 1991 til en investeringskonto (IK), som pr. skæringsdagen blev opgjort til 15.341,95 kr. M oprettede en jubilæumskonto (JK) d. 19. november 1991 og overførte samme dag 175.000 kr. til den fra LK. JK blev pr. skæringsdagen opgjort til 15.232,00 kr. Den 14. juli 1993 overførtes 75.000 kr. fra JK til LK, og den samme dag betaltes 70.732,50 kr. fra LK med påskriften "indfrielse af lån". Under sagen fremlagde M bilag, der vedrørte udgifter til ombygning af køkken og badeværelse, som var trukket på JK. H påstod frifindelse med henvisning til, at der var sket sammenblanding af erstatningsbeløbet med fællesejemidler, og bestred endvidere, at erstatningsbeløbet var anvendt til indfrielse af gæld og ombygning af huset, men at beløbet var anvendt til vedligeholdelse og almindeligt forbrug.

Skifteretten i Aalborg udtalte, at indeståendet på skæringsdagen på IK og JK var tilstrækkeligt identificeret som hidrørende fra personskaadeerstatningsbeløbet. Endvidere fandtes det godtgjort, at overførslen på 70.732,50 kr. blev anvendt til indfrielse af lån i huset, hvormed friværdien blev forøget. Derimod fandt skifteretten det ikke godtgjort, at de påberåbte udgifter til huset alene var anvendt af personskaadeerstatningsmidler, ligesom det ikke fandtes godtgjort, at de afholdte udgifter havde medført en værdiforøgelse af huset. M kunne herefter holde (15.341,95 kr. + 15.232,00 kr. + 70.732,50 kr.) 101.397,45 kr. uden for bodelingen, jf. EAL § 18, stk. 2. Vestre Landsret stadfæstede skifterettens dom.

I denne sag anlægger skifteretten identifikationsmetoden, da det findes, at de beholdne beløb på IK, JK og summen anvendt til indfrielse af lån, kunne identificeres som personskaadeerstatning. Henset til, at den sidste del af erstatningen udbetaltes d. 7. oktober 1991 og overførslen på 50.000 kr. fra LK til IK skete før denne dato, d. 20. september 1991, synes der at være en sådan sammenhæng mellem

overførslerne, at det er rimeligt at antage, at de 50.000 kr. udgør personskadeerstatningsmidler. Overførslen af 175.000 kr. skete til en nyoprettet konto – JK – d. 19. november 1991, og som anført under afsnit 3.5.5 må der indrømmes den skadelidte ægtefælle en vis rum tid til overvejelse af anbringelse af sine erstatningsmidler, før passivitet indtræder med den retsvirkning, at erstatningen betragtes som så sammenblandet med øvrige midler, at den ikke længere kan identificeres. Da beløbet flyttes 1 måned og 12 dage efter udbetalingen af den sidste del af erstatningen, må en sådan passivitet ikke være indtrådt. Det må herefter lægges til grund, at saldoen på opgørelsestidspunktet kan antages at være erstatningsmidler, hvorfor beløbet kan udtages forlods. Det forekommer, at skifteretten har lempet bevisbyrden for forlodsudtagelsen af beløbet på 70.732,50 kr. Overførslen til dækning af lånet sker først d. 14. juli 1993. Det erstatningsbeløb, som indfrielsen af lånet betales med, overføres til kontoen d. 19. november 1991 – altså 1 år, 7 måneder og 25 dage senere. Der kan herefter ikke siges at være en ganske sikker tidsmæssigsammenhæng mellem overførslerne, men da der i sagen mangler oplysninger om eventuelle hævnings og indsættelser på JK, vil det, hvis det antages, at der ikke har været nogen bevægelser på kontoen i mellemtiden, kunne hævdes, at beløbet ligeledes må antages at være erstatningsmidler.

Der foreligger ikke i sagen oplysninger om størrelsen af udgiften til forbedringer på huset, eller fra hvilke konti, disse måtte være betalt fra. Da det findes, at forbedringerne ikke har forøget husets værdi, må det således lægges til grund, at beløbet er forbrugt. Skifterettens afvisning af forlodsudtagelse synes dermed rimelig, da det således ikke kunne bevises, at forbedringerne var udført for erstatningsmidler.

3.5.1.7 TFA 2005.156 VLD

I sagen TFA 2005.156 VLD blev M og H separeret ved deldom d. 24. februar 2003. I 1997 kørte H galt på vej på arbejde og blev herefter erklæret 100% invalid. Hun fik i 1998-1999 udbetalt 4 personskadeerstatningsbeløb på i alt 1.855.000 kr., som blev indsat på en bankkonto, hvor løn og andre indtægter indgik. Efter ulykken købte ægtefællerne i lige sameje en byggegrund i Kolding, hvor udbetalingen på 380.000 kr. blev betalt af H, hvorefter M refunderede H sin halvdel på 190.000 kr. M drev et anpartsselskab, og af skattemæssige årsager blev parterne enige om, at H skulle købe anparten i selskabet for 60.000 kr. Der blev d. 24. februar 1999 hævet 412.000 kr. på H's konto, hvoraf 400.000 kr. blev indsat på

Phoenix Kapitaldienst (PK), hvoraf 12.000 kr. var gebyr. Herudover erhvervede H løbende aktier og obligationer for 1.389.915 kr.

H påstod, at hele personskadeerstatningsbeløbet på 1.855.000 kr. var i behold, da hendes forbrug ikke var betalt med erstatningsbeløbet, men fra hendes indtægter og øvrige formue, hvorfor hele beløbet kunne udtages forlods på skiftet, jf. EAL § 18, stk. 2. H gjorde gældende, at ægtefællerne havde haft adskilt økonomi, og at M's formue, på nær et tab på 500.000 kr. i anpartsselskabet, var intakt. M gjorde heroverfor gældende, at H ikke havde løftet bevisbyrden for, at erstatningen ikke måtte antages at være forbrugt, da H ikke havde sikret sig bevis for forlodsudtagelsesretten, idet erstatningsbeløbet blev placeret på hendes løbende konto. Endvidere påstod M, at parterne planlagde deres fremtid på, at erstatningsbeløbet blev anvendt i fællesskab.

Skifteretten i Kolding fandt det bevist, at M på erhvervelsestidspunktet for grundkøbet vidste, at H havde fået udbetalt erstatning, og at det var aftalt, at hun skulle betale hele grundkøbet med efterfølgende refusion fra M. Herefter kunne H udtage 190.000 kr., jf. EAL § 18, stk. 2. Skifteretten fandt det derimod ikke bevist, at de 60.000 kr., der blev købt anparter for, stammede fra erstatningsmidler og ikke af løn eller midler fra H's konsulentvirksomhed. Skifteretten udtalte, at alle erstatningsbeløb var indgået på H's eneste lønkonto, hvorpå der blev indsat løn, renteindtægter, kursgevinster o.l., hvoraf alle H's udgifter var betalt, ligesom køb og salg af værdipapirer passerede samme konto. De 400.000 kr. placeret på PK fandtes at komme fra erstatningen og var stadig i behold, hvorfor dette beløb kunne udtages forlods, jf. EAL § 18, stk. 2. Retten fandt det derimod ikke bevist, at H's øvrige værdipapirer på 1.389.915 kr. stammede fra erstatningsbeløbet og således ikke var købt for H's løn, overskud af virksomhed, renteindtægter, kursgevinster o.l. H kunne herefter udtage 590.000 kr. forlods, jf. EAL § 18, stk. 2.

Vestre Landsret stadfæstede begrundelsen for forlodsudtagelse af de 190.000 kr. for grundkøbet. Forlodsudtagelse af de 60.000 kr. for køb af anparter blev også af Vestre Landsret afslået, da M's revisor havde forklaret, at H havde oplyst, at beløbet stammede fra hendes virksomhed. Vedrørende beløbet på PK udtalte Landsretten, at H d. 28. december 1998 fik udbetalt et erstatningsbeløb på 304.000 kr., der blev indsat på hendes lønkonto, og d. 7. januar 1999 fik hun udbetalt 375.000 kr. (beløb uden renter). H hævede d. 24. februar 1999 412.000 kr. og overførte beløbet til PK, hvoraf 12.000 kr. udgjorde gebyr. Der blev d. 17. december 2002 overført 70.000 euro fra PK til H's konto, svarende til 519.797 kr.,

og d. 15. januar 2003 indkøbte H obligationer gennem sin bank for 519.164,80 kr. Der var herefter en sådan tidsmæssig sammenhæng mellem indsættelsen af erstatningsbeløbende på H's konto d. 28. december 1998 og d. 7. januar 1999 og H's hævnning af 400.000 kr. på kontoen d. 24. februar 1999 og indsættelsen af beløbet på PK, at H havde ført et efter omstændighederne tilstrækkeligt bevis for, at de 400.000 kr. var et surrogat for erstatningen. Landsretten lagde herefter til grund, at der var en sådan tids- og beløbsmæssig sammenhæng mellem hævnningen på PK d. 17. december 2002 og købet af obligationer d. 15. januar 2003, at der var ført bevis for, at de 400.000 kr. var i behold i form af et indestående hos PK og dels i form af obligationer. Herefter kunne H udtage 400.000 kr. forlods, jf. EAL § 18, stk. 2. Aktie- og obligationsbeholdningen på 1.389.915 kr. fandtes at være erhvervet for midler, der havde været sammenblandet med H's øvrige indtægter, som var gået ind på hendes konto. H kunne således ikke løfte bevisbyrden for, at værdipapirerne var erhvervet for erstatningen. Landsretten stadfæstede herefter skifterettens dom.

Skifteretten anvender identifikationsmetoden i forhold til beløbet på 60.000 kr., som der var erhvervet anparter for. Afvisningen af forlodsudtagelse begrundes med sammenblanding af forskellige midler på den konto, hvorfra beløbet blev hævet. Beløbet kunne herefter ikke identificeres som stammende fra personskadeerstatningen. Identifikationsmetoden lægges også til grund for den øvrige værdipapirbeholdning på 1.389.915 kr., da disse heller ikke kunne identificeres grundet sammenblanding. Skifteretten finder det dog bevist, at beløbet for grundkøbet på 190.000 kr. og beløbet på 400.000 kr. indsat på PK kunne identificeres, og dermed udtages forlods. Skifteretten anlægger således gennemgående identifikationsmetoden ved sin behandling af de forskellige beløb.

Vestre Landsret stadfæster skifterettens afgørelsen og anvender ligeledes identifikationsmetoden af samme årsager som skifteretten. Landsretten uddyber dog sin begrundelse, hvorefter det må antages, at bevisbyrden for ”der ikke må antages at være forbrugt” kan løftes, såfremt der er en beløbs- og tidsmæssig sammenhæng mellem dispositionerne. Identifikationsmetodens ellers strenge beviskrav løsnes med denne afgørelse, da det her gives en mere generel formulering af, hvordan bevisbyrden kan løftes.

3.5.1.8 Vestre Landsrets dom af 30. april 2014

I Skifteretten i Viborgs dom af 27. november 2012 i sag nr. BS SKSæ-625/2012⁹⁴, blev M og H gift i 1995 og separeret i 2009. H var d. 12. marts 2001 udsat for en arbejdsulykke og fik herefter udbetalt 4 personskadeerstatningsbeløb på i alt 1.562.097 kr., hvoraf 3 beløb blev udbetalt i januar og februar 2005 og det sidste i 2008. Beløbene indgik på parternes budgetkonto (BK), hvorfra almindeligt forbrug blev betalt. H påstod under sagen, at 580.000 kr. kunne udtages forlods, jf. EAL § 18, stk. 2, da beløbet var i behold i form af en byggegrund, to biler og et billardbord. Resten af erstatningsbeløbet måtte antages at være forbrugt. Kort tid efter personskadeerstatningernes udbetaling blev et betydeligt beløb flyttet fra BK til en nyoprettet prioritetskonto (PK) med en saldo på 397.000 kr. M og H indfrie d. 1. marts 2005 pantegæld i deres faste ejendom for 1.069.790 kr., og solgte ejendommen i marts 2006 med et provenu på 1.374.272,50 kr. De købte herefter en byggegrund d. 13. september 2006 for 205.000 kr., hvorefter de opførte et hus for ca. 2.000.000 kr. Dette hus blev solgt d. 2. marts 2009 med et provenu på 600.000 kr. Parterne købte d. 3. marts 2005 en bil, mærket Suzuki, for 320.000 kr., ved hævning på PK, som d. 12. oktober 2009 blev vurderet til 80.000 kr. Parterne købte inden erstatningens udbetaling en bil, Berlingo, som gennem tiden blev udskiftet flere gange med andre biler, og som i 2008 blev udskiftede til en VW Passat, som var tilstede på skæringsdagen til en værdi af 255.000 kr. H påstod, at Berlingoen blev købt ved optagelse af lån i ejendommen, som blev indfriet af midler fra personskadeerstatningen d. 1. marts 2005, hvorefter VW Passaten var et surrogat for erstatningssummen. Billardbordet blev købt for 40.000 kr. ved hævning fra PK, hvorfor denne også var et surrogat for personskadeerstatningen.

Skifteretten i Viborg fandt, at der kort tid efter udbetalingen af personskadeerstatningen blev overført et betydeligt beløb til PK, som havde en saldo på 397.000 kr. Heraf blev der indfriet prioritetslån med 1.100.000 kr. og købt en Suzuki for 320.000 kr. Skifteretten lagde til grund, at indfrielse af gælden og køb af bilen blev muliggjort med erstatningsudbetalingen, men at erstatningsbeløbet ikke kunne adskilles fra parternes øvrige indestående på 397.000 kr. og parternes daglige økonomi. Det var ubestridt mellem parterne, at en væsentlig del af erstatningsbeløbet blev brugt til at indfri lån i ejendommen, og skifteretten lagde til grund, at gældsindfrielsen var medvirkende til, at der ved salget af ejendommen var et provenu på 1.374.272,50 kr. Dog fandt skifteretten, at ejendommen var ste-

---

⁹⁴ Dommen er vedlagt som bilag 7

get i værdi med 611.000 kr., og at provenuet indgik på PK. Saldoen på PK indeholdt således midler hidrørende fra personskadeerstatningen, fra værdistigningen i ejendommen og fra løbende indtægter. Tilsvarende blev PK brugt til køb af byggegrund, til opførelse af nyt hus og til løbende forbrug. Herefter fandt skifteretten det ikke godtgjort, at det netop var erstatningen, der blev anvendt til køb af byggegrunden. Da det var samme konto VW Passaten og billardbordet blev betalt fra kunne heller ikke disse aktiver siges at være købt for personskadeerstatningen. Herefter kunne H ikke udtage noget forlods efter EAL § 18, stk. 2.

Skifterettens dom blev anket til Landsretten, og afgørelsen er med Vestre Landsrets dom af 30. april 2014⁹⁵ blevet stadfæstet. For Landsretten påstod H alene et beløb på 300.000 kr. udtaget forlods, jf. EAL § 18, stk. 2. Sagen for Landsretten vedrørte alene fordelingen af provenuet på 600.000 kr. fra salget af parternes ejendom. Parterne havde delt boet således, at det svarede til, at hver part havde fået 300.000 kr. af provenuet. H påstod således hele provenuet tillagt sig som en personlig rettighed. H påstod, at provenuet fra salget af ejendommen hidrørte fra erstatningsmidlerne, idet der var anvendt ca. 1.500.000 kr. af erstatningsmidlerne til nedbringelse af gæld i ejendommen. Provenuet fra salget af ejendommen var anvendt til købet af grund og opførelse af det nye hus, hvorfor hun fandt, at de 600.000 kr. kunne spores som erstatningsmidler. Vestre Landsret stadfæstede skifterettens afgørelse med begrundelse om sammenblanding af personskadeerstatningsmidler og parternes øvrige økonomi. Landsretten fandt herefter, at det ikke var muligt med sikkerhed at adskille erstatningsmidlerne fra parternes øvrige økonomi.

Det må her anføres, at skifteretten anlægger en meget streng bevisbyrde, da det lægges til grund, at erstatningsbeløbet muliggør anskaffelsen af aktiverne. Det betvivles således ikke, at personskadeerstatningen for en del er indeholdt i aktivernes værdi. Dog afvises muligheden for forlodsudtagelse, da det findes, at saldoen på PK på 397.000 kr. og værdistigningen på ejendommen er sammenblandede. Skifteretten finder det dermed ikke bevist, at aktiverne er erhvervet for erstatningen. Skifteretten anvender således identifikationsmetoden, da selve beløbet pga. sammenblandingen ikke kan identificeres, og derfor ikke kan udtages forlods.

---

⁹⁵ Dommen er vedlagt som bilag 8

Vestre Landsret anlægger ligeledes identifikationsmetoden ved sin afgørelse, da forlodsudtagelse alene afvises pga. sammenblanding. Bevisbyrden synes også her meget streng, da det anføres ”... er det heller ikke efter bevisførelsen for Landsretten muligt med sikkerhed at adskille erstatningsmidlerne fra parternes øvrige midler.” Landsretten kræver herefter bevismæssig sikkerhed for, at beløbet stammer fra erstatningsmidler. Bevisbyrden synes med denne afgørelse at blive skærpet, da Vestre Landsret i TFA 2005.156 VLD fandt, at bevisbyrden kunne løftes såfremt der var en sådan tids- og beløbsmæssig sammenhæng mellem dispositionerne. Da det af skifteretten lægges til grund, at de forskellige økonomiske dispositioner ikke kunne lade sig gøre uden anvendelse af personskadeerstatningsmidler, og da det må synes, at der i hvert fald for de 600.000 kr. er en sådan beløbs- og tidsmæssig sammenhæng. Dette findes, da der anvendes erstatningsmidler til nedbringelse af gælden, hvorefter dette provenu anvendes til køb af grund og opførelse af hus, hvoraf provenuet på 600.000 kr. for salget af huset er i behold på opgørelsestidspunktet. Herefter synes bevisbyrden at være for streng, og afgørelsen synes således ikke at være i overensstemmelse Landsrettens betragtninger i TFA 2005.156 VLD. Endvidere forekommer i afvejningen af den strenge bevisbyrde ikke, at domstolene har vægtet hensynet til den skadelidte ægtefælle tilstrækkeligt.

3.6 Vurdering af metodevalg i retspraksis

På baggrund af den ovenfor behandlede retspraksis foretages der i dette afsnit en vurdering af, hvilken metode, der i retspraksis anvendes til bedømmelse af ”der ikke må antages at være forbrugt” i EAL § 18, stk. 2.

Identifikationsmetoden blev lagt til grund i hovedparten af de afgørelser, hvor spørgsmålet om, om erstatningsbeløbet måtte antages at være forbrugt, blev prøvet. Dette fremgår, da den blev anvendt af skifteretten og Vestre Landsret i FM 1990.48 VLD, af skifteretten i TFA 1998.252 ØLD, af Østre Landsret i UfR 1993.884 ØLD, af skifteretten og Østre Landsret i TFA 1999.426 ØLD, af skifteretten og Vestre Landsret i TFA 2003.292 VLD, af skifteretten og Vestre Landsret i TFA 2005.156 VLD og af skifteretten og Vestre Landsret i Vestre Landsrets dom af 30. april 2014⁹⁶. I disse afgørelser var det afgørende for muligheden for forlodsudtagelse, at beløbene kunne identificeres som personskadeerstatning.

---

⁹⁶ Se bilag 7 og 8

Sammenblanding med fællesejemidler medførte i de fleste afgørelser, at personskadeerstatningsbeløbet ikke kunne identificeres, og derfor måtte antages at være forbrugt. Bevisbyrden er efter metoden streng, men blev med TFA 2005.156 VLD løsnet, da en fuldstændig afvisning af forlodsudtagelse ved sammenblanding blev modificeret, således, at beløbet kunne udtages, såfremt der var en beløbs- og tidsmæssig sammenhæng mellem dispositionerne. Denne opblødning blev dog bremsset med Vestre Landsrets dom af 30. april 2014, hvor det blev fundet, at det for landsretten ikke var muligt med sikkerhed at adskille erstatningsmidlerne fra parternes øvrige økonomi. Bevisbyrdens synes med denne afgørelse særlig streng, da erstatningsbeløbet ikke kunne udtages forlods, til trods for, at der ikke herskede tvivl om, at indfrielse af gæld i huset og køb af en bil alene kunne lade sig gøre ved anvendelse af erstatningsmidler.

First in, first out-metoden er kun anvendt af skifteretten i UfR 1993.884 ØLD. Afgørelsen og opgørelsesmetoden blev ændret af Østre Landsret, hvorfor metoden ikke kan anses som udtryk for gældende ret.

Brøkdelsopgørelsesmetoden er alene anvendt af skifteretter i henholdsvis Skifteretten i Roskildes dom af 8. december 1997 og af skifteretten i TFA 1999.426, hvorefter Østre Landsret i denne afgørelse ændre opgørelsesmetoden til mælk og fløde-metoden. Da den eneste afgørelse, hvis endelige resultat bygger på brøkdelsopgørelsesmetoden, er afsagt af en skifteret, formodes det, at denne ikke har betydelig præjudikatværdi, og kan herefter formentligt afvises som gældende ret.

I retspraksis er mælk og fløde-metoden blevet anvendt af Østre Landsret i TFA 1998.353 ØLD og i TFA 1999.426 ØLD. At metoden anvendtes i TFA 1998.353 ØLD, synes rimelig, da sammenblandingen på kontoen var af uvæsentlig karakter. Østre Landsret fandt, at aktiverne var surrogater for personskadeerstatningen, til trods for, at aktiverne blev erhvervet fra en konto med sammenblandede midler. Hensynet til den skadelidte ægtefælle vægtes således, mens hensynet til beskyttelse af fællesboet også indgår i afvejningen, da det af Landsretten udtales, at den anden ægtefælle ikke bestred, at aktiverne var erhvervet for erstatningsmidler. Da sammenblandingen på kontoen, hvorfra aktiverne blev erhvervet, var af uvæsentlig karakter, ville en anlæggelse af identifikationsmetoden eller brøkdelsopgørelsesmetoden forekomme urimelig. Det ville være en utilfredsstillende løsning, hvis

den skadelidte ægtefælle skulle udtage et mindre beløb, alene med den begrundelse, at der var sket sammenblanding. En holdning til, at sammenblanding automatisk medfører bortfald af mulighed for forlodsudtagelse, synes for firkantet og uden skelen til den skadelidte ægtefælle behov, og hvordan ægtefæller i praksis indretter sig.

I TFA 1999.426 ØLD anvendtes mælk og fløde-metoden af Østre Landsret for beløb investeret i obligationer. Valget af metode synes rimelig, da det kunne bevises, at erstatningsmidlerne var investeret i disse obligationer, og at de var i behold på skiftetidspunktet. Når dette kan bevises, må hensynet til den skadelidte ægtefælle veje tungt, hvorfor det synes mest rimeligt, at hele beløb kan udtages. En forholdsmæssigfordeling efter brøkdelsopgørelsesmetoden ville i dette tilfælde ikke forekomme rimelig, da det kunne bevises, at der var investeret 299.434,02 kr. i obligationerne. En reduktion i dette beløb med begrundelse om, at obligationerne var sammenblandet med øvrige obligationer, synes at være strengt, da sammenblandingen ikke var af væsentlig karakter.

På baggrund af en analyse af retspraksis må det udledes, at mælk og fløde-metoden er blevet lagt til grund i de situationer, hvor sammenblandingen har været af uvæsentlig karakter. Dette synes også at forekomme rimeligt, idet afvejningen mellem hensynet til beskyttelse af fællesboet overfor beskyttelse af den skadelidte ægtefælle i disse situationer fremstår som afbalanceret, da en uvæsentlig sammenblandingssituation ikke forekommer som en situation, hvor beskyttelse af fællesboet er særligt påkrævet. Det virker derfor oplagt, at den skadelidte ægtefælle i disse tilfælde kan udtage sin personskadeerstatning forlods.

Sammenfattende kan det antages, at domstolene ved behandling af ”der ikke må antages at være forbrugt” i EAL § 18, stk. 2, generelt anlægger en streng bevisbyrde efter identifikationsmetoden. Erstatningsbeløb kan herefter sjældent udtages forlods, såfremt der er sket sammenblanding med andre midler. Det forekommer dog, at bevisbyrden ikke er umulig at løfte, og kan eksempelvis løftes, såfremt der er en sådan tids- og beløbsmæssig sammenhæng mellem dispositionerne. Såfremt sammenblandingen har været af uvæsentlig karakter kan erstatningen udtages efter mælk og fløde-metoden.

3.7 Andre bestemmelser med en tilsvarende betingelse

I de følgende afsnit vil andre bestemmelser, der har en betingelse, som ligner ”der ikke må antages at være forbrugt” i EAL § 18, stk. 2, blive behandlet. Dette sker for at undersøge, om en fortolkning af disse bestemmelsers betingelser kan bidrage til forståelsen af styrken af bevisbyrden i EAL § 18, stk. 2.

3.7.1 RVL § 16 a, stk. 2, § 16 b, stk. 2 og § 16 c, stk. 2

RVL § 16 a, stk. 2, § 16 b, stk. 2 og § 16 c, stk. 2, der alle omhandler ægtefællers mulighed for forlodsudtagelse af beløb fra kapitalpensionsrettigheder eller lignende rettigheder samt supplerende engangsydelser, der allerede er udbetalt, indeholder alle følgende betingelse: ”i det omfang beløbene ikke må anses at være forbrugt”. Spørgsmålet er herefter, om denne betingelse kan bidrage til fortolkningen af ”der ikke må antages at være forbrugt” i EAL § 18, stk. 2.

Det er ikke i bestemmelserne nærmere angivet, hvornår et udbetalt beløb kan siges ikke at være forbrugt, og der foreligger endnu ikke retspraksis på området, der kan belyse betingelsens rækkevidde. Det fremgår dog af betænkning nr. 1466/2005, at en udbetalt pension navnlig ikke er forbrugt, hvis den er anvendt til at indfri en prioritet i ægtefællernes faste ejendom, eller fordi den er placeret i obligationer, der ligger i depot med andre obligationer.⁹⁷ Hvis ejendommen efterfølgende belånes eller sælges, eller hvis der sælges eller købes fra depotet, opstår der bevismæssige problemer for, at beløbet ikke er forbrugt.⁹⁸

Det er af Gitte Abrahamsen antaget, at retspraksis for EAL § 18, stk. 2 kan være vejledende for fortolkningen af ”i det omfang beløbene ikke må anses at være forbrugt” efter RVL § 16 a, stk. 2, § 16 b, stk. 2 og § 16 c, stk. 2.⁹⁹ Det omvendte, at betragtninger om betingelsen for pensionsrettigheder kan være vejledende for personskadeerstatninger, formodes herefter. Dette støttes ligeledes på Ægtefællepensionsudvalgets udtalelse om, at kriteriet ”ikke anses at være forbrugt” kendes fra EAL § 18, stk. 2, hvorfor det må antages, at udvalget har fundet, at kriterierne skulle have det samme indhold.¹⁰⁰

---

⁹⁷ Betænkning 1466/2005, s. 202

⁹⁸ Irene Nørgaard, s. 38

⁹⁹ Gitte Abrahamsen, s. 137

¹⁰⁰ Betænkning 1466/2005, s. 162

Det gælder ligeledes for RVL § 16 a, stk. 2, § 16 b, stk. 2 og § 16 c, stk. 2, at den ægtefælle, der ønsker at undtage beløb fra ligedelingen, har bevisbyrden for berettigelsen hertil.¹⁰¹ Det tilsvarende gælder for personskadeerstatninger.¹⁰²

Det fremgår af bemærkningerne, at det ikke er noget krav, at udbetalte beløb holdes adskilt fra den øvrige formue,¹⁰³ hvilket også gælder for personskadeerstatninger,¹⁰⁴ da det i TFA 2005.156 VLD blev fastslået, at det ikke var en betingelse for forlodsudtagelse, at beløbet var holdt adskilt.¹⁰⁵

Det må herefter antages, at fortolkningen af betingelsen ”i det omfang beløbene ikke må anses at være forbrugt” i RVL § 16 a, stk. 2, § 16 b, stk. 2 og § 16 c, stk. 2, ligeledes kan anvendes som vejledning for fortolkning af betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt” i EAL § 18, stk. 2. Dog kan disse betragtninger ikke bidrage til en større forståelse af tyngden af bevisbyrden, da der endnu ikke findes retspraksis på området, og da den juridiske litteratur og lovbemærkningerne er ganske sparsomme.

3.7.2 RPL § 513, stk. 1

Retsplejelovens § 513, stk. 1 hjemler mulighed for udlægsfritagelse for bl.a. personskadeerstatningsbeløb, såfremt beløbene er holdt klart adskilt fra skyldnerens øvrige formue. Spørgsmålet er herefter, om fortolkning af betingelsen ”medmindre summen ved indsættelse på særskilt konto i bank eller sparekasse eller på anden måde er holdt klart adskilt fra skyldnerens øvrige formue” kan anvendes som vejledning til forståelse af ”der ikke må antages at være forbrugt” i EAL § 18, stk. 2.

Hvor meget der kræves for, at betingelsen i RPL § 513, stk. 1, er opfyldt, afhænger af en ganske konkret vurdering.¹⁰⁶ I UfR 1992.164 ØLD var erstatningen placeret hos en advokat, og var dermed tilstrækkeligt adskilt, hvilket også var tilfældet i UfR 1991.750 ØLD, hvor en erhvervsevnetabsforsikring var placeret i en

---

¹⁰¹ Gitte Abrahamsen finder, at dette fremgår af lovforslag L 146, lovbemærkningerne til de enkelte bestemmelser til RVL § 16 a, paragraf 7, hvor bevisbyrden pålægges den længstlevende. Gitte Abrahamsen, s. 138, note 100.

¹⁰² Se afsnit 3.2

¹⁰³ Lovforslag L 146, lovbemærkningerne til de enkelte bestemmelser til § 16 a, paragraf 7, og betænkning 1466/2005, s. 202.

¹⁰⁴ Karnovs kommentarer til EAL § 18, note 90 og Irene Nørsgaard i ”Anmeldelser” i UfR 1991 B 140

¹⁰⁵ Se afsnit 3.4.7

¹⁰⁶ Forsikringsret, s. 291

fast ejendom. Retspraksis har således vægtet adskillelsen højt. Hertil må anføres, at det efter EAL § 18, stk. 2, ikke er en betingelse, at beløbet er holdt adskilt fra den øvrige formue, hvorfor fortolkning af betingelsen i RPL § 513, stk. 1, ikke kan bidrage til fortolkning af EAL § 18, stk. 2.¹⁰⁷ Kriteriet ”der ikke må antages at være forbrugt” i EAL § 18, stk. 2 er således et andet – og mildere – end efter RPL § 513, stk. 1.¹⁰⁸

3.7.3 AL § 23, stk. 2

Det følger af AL § 23, stk. 2, at livsforsikringer samt pensionsydelse og lignende ydelser, der tilfalder den længstlevende ægtefælle i anledning af førstafdødes død, og som ikke må antages at være forbrugt, ikke indgår i det uskiftede bo ved skifte i længstlevendes levende live. Spørgsmålet er herefter om betingelsen ”og som må antages ikke at være forbrugt” i AL § 23, stk. 2 kan anvendes som fortolkningsbidrag til ”der ikke må antages at være forbrugt” i EAL § 18, stk. 2.

Det er ikke i bestemmelsen nærmere angivet, hvornår et beløb kan antages ikke at være forbrugt, og der foreligger endnu ikke retspraksis, hvor betingelsen i AL § 23, stk. 2 ”og som må antages ikke at være forbrugt” er blevet prøvet. Om forbruget er det i bemærkningerne til § 23 i lovforslag 100/2006 angivet, at et beløb ikke anses som forbrugt efter AL § 23, stk. 2, hvis det er anvendt til indfrielse af f.eks. et realkreditlån.¹⁰⁹ Tilsvarende gælder formentlig for betingelsen i EAL § 18, stk. 2, da et beløb herefter ikke anses som forbrugt, fordi det er placeret i en tidligere erhvervet ejendom, f.eks. ved indfrielse af pantebrev i ejendommen, jf. TFA 1999.426 ØLD. Den berettigede kan herefter udtage et beløb svarende til indfrielsesudgiften forlods.¹¹⁰ Hvis beløbet derimod er anvendt til modernisering af ejendommen, kan der kun udtages et beløb svarende til den ved moderniseringen opnåede værdistigning, som forudsættes at være mindre end det anvendte beløb, jf. TFA 1998.326 VLD. Det bemærkes af Jørgen Grønborg, at beløbet formentlig efter EAL § 18, stk. 2 ikke er forbrugt, såfremt det er anvendt til indfrielse af et forbrugslån.¹¹¹

---

¹⁰⁷ Jørgen Grønborg, www.synopsis.dk (kompensation for personskaade – kommentarer) bilag 3 og Familieret 2003, s. 560, note 70

¹⁰⁸ Familieret 2003, s. 560, note 70 og Linda Nielsen, UfR 1986.2

¹⁰⁹ Bemærkningerne til § 23 i lovforslag 100/2006 og Arveret, s. 88, note 21

¹¹⁰ Familieret, s. 560, note 70

¹¹¹ Jørgen Grønborg, www.synopsis.dk (kompensation for personskaade – kommentarer) bilag 3

Det er endvidere ikke et krav, hverken i betingelsen i AL § 23, stk. 2 eller i EAL § 18, stk. 2, at beløbet er holdt adskilt fra den øvrige formue.¹¹²

Det forekommer herefter, at bemærkningerne i den juridiske litteratur om ”forbruget” i AL § 23, stk. 2 og EAL § 18, stk. 2 er sammenfaldende.

Det antages på denne baggrund, at fortolkning af AL § 23, stk. 2 formentligt kan anvendes som vejledning til fortolkning af EAL § 18, stk. 2. Da der dog, som tidligere anført, endnu ikke er afsagt retspraksis på området, kan AL § 23, stk. 2 på nuværende tidspunkt ikke bidrage til klarlæggelse af bevisbyrdens styrke i EAL § 18, stk. 2.

3.7.4 En familieformueretlig retligstandard

Betingelserne i EAL § 18, stk. 2, AL § 23, stk. 2 og RVL § 16 a, stk. 2, § 16 b, stk. 2 og § 16 c, stk. 2 indeholder alle en næsten ensartet ordlyd og regulerer muligheden for forlodsudtagelse af § 15, stk. 2-rettigheder på separations- og skilsmissexkifter. Bemærkningerne om betingelserne i den juridiske litteratur og i lovforslagene er for alle bestemmelserne sammenfaldende. Det formodes herefter, at betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt” er udtryk for en familieformueretlig retligstandard, som i de nævnte bestemmelser skal fortolkes ens. Fremtidig retspraksis vil herefter kunne bidrage til fortolkning af EAL § 18, stk. 2.

4. Ægtefællers aftalemuligheder for personskadeerstatninger

Det er i EAL § 18, stk. 2, 2. pkt. bestemt, at erstatningen eller godtgørelsen indgår i formuefællesskabet, når den som erstatningen tilkommer, afdør ved døden, medmindre erstatningen eller godtgørelsen ifølge ægtepagt er særeje. Det er således i bestemmelsen hjemlet mulighed for, at personskadeerstatninger kan gøres til særeje.

4.1 Særeje

Om hvilken type af særeje, ægtefællerne kan aftale, forekommer en aftale om skilsmissexæreje, jf. RVL § 28, stk. 1, nr. 1, overflødig på personskadeerstatningsbeløb, da EAL § 18, stk. 2 allerede hjemler en tilsvarende beskyttelse.

---

¹¹² Arveret, s. 88, note 21, Jørgen Grønborg, www.synopsis.dk (kompensation for personskade – kommentarer) bilag 3 og Familieret, s. 560, note 70

En aftale om fuldstændigt særeje, jf. RVL § 28, stk. 1, nr. 2, forekommer kun aktuel, såfremt den skadelidte ægtefælle ønsker at begunstige sine øvrige arvinger frem for den anden ægtefælle, da ægtefællen, såfremt der ikke bestemmes særeje over erstatningen, kan sidde i uskiftet bo med den.

Det kan diskuteres, om særeje kan aftales med henblik på at sikre, at forlodsudtagelse ikke nægtes pga. betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt”. Det vil således være en aftale, hvorefter det udbetalte erstatningsbeløb kan udtages forlods, til trods for, at enten hele eller dele af erstatningen må antages at være forbrugt.

Hvis ægtefællerne aftaler særeje for erstatningssummen, kan der ikke foretages en omgåelse af betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt”, da der for særejeaktiver gælder et specifikationskrav.¹¹³ Personskadeerstatningen kan således kun udtages forlods, hvis den kan identificeres under den angivne specifikation. Hvis der for et personskadeerstatningsbeløb på 100.000 kr. aftales særeje, og der på skiftet kun er 75.000 kr. tilbage, kan den skadelidte ægtefælle ikke fylde beløbet op af andre midler, men kan kun udtage 75.000 kr.

Det kan herefter overvejes, om en sikring kan konstrueres ved aftale om genstandsbestemt sumsæreje¹¹⁴. Ved denne form for særejeaftale gøres et beløb svarende til personskadeerstatningen til særeje i et bestemt aktiv. Det er således ikke selve personskadeerstatningen, der gøres til særeje, men et bestemt beløb i et bestemt aktiv. Konstruktionen lider af den mangel, at personskadeerstatningen stadig er en § 15, stk. 2-rettighed, som efter EAL § 18, stk. 2 kan udtages forlods på skifte, såfremt den ikke må antages at være forbrugt. Hvis det på skiftet kan bevises, at enten hele eller en del af erstatningen eller surrogater herfor er i behold, kan den skadelidte ægtefælle udtage dette beløb og det beløb, der er aftalt genstandsbestemt sumsæreje for.

Det må herefter overvejes, om denne mangel kan afhjælpes, såfremt der gives forhåndsafkald på retten til forlodsudtagelse af personskadeerstatningen. Hertil må anføres, at der er tale om en rettighed af personlig karakter, og formålet bag forlodsudtagelsesretten er at beskytte den skadelidte ægtefælle, hvorfor dette

---

¹¹³ Se nærmere herom i afsnit 3.4.1

¹¹⁴ Genstandsbestemt sumsæreje blev i UfR 2007.2748 ØLD accepteret som en lovlig beskrivelse af særejets form. Der har dog i den juridiske teori været diskussion om, hvorvidt sumsæreje kunne accepteres. Se Formueordninger s. 82-94, Rasmus Feldthusen, s. 134 ff. og Jørgen Grønberg, www.synopsis.dk (Særeje - Oversigt over Irene Nørgaards fortolkning af særejereformen i 1990, punkt 5) bilag 9

taler for, at der ikke kan gives forhåndsafkald. Dette er ligeledes antaget af Jørgen Grønborg, der finder, at en ægtefælle ikke i ægtepagt kan give forhåndsafkald på retten til forlodsudtagelse af personskadeerstatninger.¹¹⁵

Muligheden for i praksis at konstruere sig ud af EAL § 18, stk. 2's krav om "der ikke må antages at være forbrugt" ved bestemmelse om genstandsbestemt sumsæreje må formentligt afvises. Det kan endvidere påpeges, at ægtefællen kan beskytte personskadeerstatningen mod lighedeling ved at foretage de fornødne sikringsakter, som nævnt i forarbejderne.¹¹⁶ Spørgsmålet formodes herefter sjældent at blive aktuelt i praksis.

4.2 Fælleseje

Det kan forestilles, at nogle ægtefæller ønsker at aftale, at personskadeerstatningen skal indgå i lighedelingen på et eventuelt senere skifte. Dette kunne tænkes at være aktuelt, såfremt ægtefællerne har indrettet sig med fællesøkonomi, hvorefter de har delt alle indtægter og udgifter lige. Spørgsmålet er herefter, om ægtefællerne kan træffe en sådan aftale om lighedeling.¹¹⁷

En sådan bestemmelse medfører, at ægtefællerne kan fraskrive sig den beskyttelse, lovgiver har tilsigtet med RVL § 15, stk. 2 og EAL § 18, stk. 2. Det må endvidere påpeges, at ægtefæller ikke er uafhængige aftalparter, men parter, der har et personligt forhold til hinanden. Det bør derfor overvejes, om ægtefællernes aftalemuligheder skal underlægges begrænsninger for at beskytte dem. Heroverfor står, at lovgiver med særejereformen i 1990 ønskede at udvide ægtefællers aftalemuligheder om formuen.¹¹⁸ Det er af Jørgen Grønborg antaget, at det formentligt ikke ved ægtepagt kan aftales, at en personskadeerstatning omfattes af EAL § 18, stk. 2 skal indgå i lighedelingen.¹¹⁹

I praksis kan det overvejes, om ægtefællerne kan opnå en lighedeling af personskadeerstatningen ved at lade den sammenblende med den øvrige formue på

---

¹¹⁵ Jørgen Grønborg, www.synopsis.dk (kompensation for personskade – kommentarer) bilag 3

¹¹⁶ FT 1983/84, 2. samling, tillæg A, s. 108, se afsnit 3.2

¹¹⁷ Dødsfaldssituationen er her irrelevant, da EAL § 18, stk. 2, 2. pkt. foreskriver, at erstatningen indgår i fællesboet, medmindre der træffes aftale om særeje.

¹¹⁸ Det fremgår af bemærkningerne til L 23 FT 1989/90 Tillæg A, s. 778, at der burde være en vidtgående adgang for ægtefæller til at aftale individuelle ordninger. På denne baggrund blev foreslået en ændring af RVL § 28 med henblik på at give ægtefæller større frihed til at træffe aftale om deres formueforhold.

¹¹⁹ Jørgen Grønborg, www.synopsis.dk (kompensation for personskade – kommentarer) bilag 3 og www.synopsis.dk (Særeje - Oversigt over Irene Nørugaards fortolkning af særejereformen i 1990, punkt 18) bilag 9

en sådan måde, at den ikke kan identificeres som personskadeerstatning. Denne løsning kan dog ikke skabe en fuldkommen sikkerhed for lighedeling, da sammenblanding ikke automatisk medfører fortabelse af forlodsudtagelsesretten.¹²⁰

5. Kompensationsmuligheder

Hvis den skadelidte ægtefælle kan udtage sin personskadeerstatning forlods, jf. EAL § 18, stk. 2, hjemler ÆFSL § 67 den anden ægtefælle mulighed for compensation, hvis denne stilles urimeligt ringe i økonomisk henseende ved separationen eller skilsmissen. Urimeligt ringe skal efter bestemmelsen bedømmes i forhold til ægtefællernes formueforhold, ægteskabets varighed eller omstændighederne i øvrigt.

5.1 Retspraksis

I det følgende vil retspraksis, hvor det blev prøvet, om ægtefællen blev stillet urimeligt ringe grundet forlodsudtagelse af personskadeerstatning, blive behandlet med henblik på at fastslå, hvilken betydning det havde for kompensationsmuligheden, at forskellen på parternes økonomiske situation skyldtes personskadeerstatningen.

5.1.1 TFA 1998.116 VLD

I TFA 1998.116 VLD blev M og H separeret efter 30 års ægteskab med almindeligt formuefællesskab. M fik efter en arbejdsulykke i 1985 udbetalt en kapitaliseret arbejdsskadeerstatning på ca. 712.000 kr., der blev investeret i forskellige værdipapirer. På opgørelsestidspunktet blev værdipapirerne værdiansat til 564.446 kr., og parterne var enige om, at værdien ikke indgik i fællesboet, jf. RVL § 15, stk. 2.

Om ægtefællernes økonomiske forhold kan i øvrigt anføres, at H tidligere havde været beskæftiget med forskellige rengøringsjobs, og sidst som leder af en legestue, hvor hun blev afskediget som uegnet. På tidspunktet for dommens afsigelse levede H af dagpenge, men havde søgt om førtidspension pga. rygmerter. H's månedlige indkomst efter skat var 5.112 kr., mens M's skattepligtige indkomst udgjorde 144.369 kr. i 1996.

Af omstændigheder i øvrigt kan det oplyses, at H efter ophævelse af samlivet var flyttet sammen med en anden mand.

---

¹²⁰ Se eksempelvis TFA 2003.292 VLD, TFA 1998.353 ØLD og TFA 1999.426 ØLD

Byretten fandt, at efter de foreliggende oplysninger om parternes indtægts- og formueforhold, ægteskabets varighed og omstændighederne i øvrigt, fandtes M, for at H ikke skulle stilles urimeligt ringe i økonomisk henseende, i medfør af § 56 i lov om ægteskabets indgåelse og opløsning¹²¹ (ÆL) at burde tilpligtes at betale H en godtgørelse på 50.000 kr. Vestre Landsret stadfæstede byrettens dom.

5.1.2 TFA 2004.251/2 VLD

I TFA 2004.251/2 VLD blev M og H separeret efter 20 års ægteskab med almindeligt formuefællesskab. H havde efter en arbejdsulykke i 1992 fået udbetalt erstatning for tab af erhvervsevne, som i 2001 blev kapitaliseret og udbetalt med 771.132 kr.

Om parternes økonomiske forhold kan anføres, at M var ufaglært, men havde arbejdet nogle år som svejser. Den sidste ansættelse havde været i en industri-virksomhed, hvor han i 2001 blev sygemeldt pga. en knæskade, som senere ledte til en opsigelse, hvorefter han levede af dagpenge. I april 2002 faldt han ned ad trappen i sit eget hjem. Han blev siden raskmeldt, men havde ikke søgt nyt arbejde. M havde siden januar 2003 modtaget kontanthjælp, og søgte pga. rygsmærter om førtidspension.

H var uddannet vaskeriassistent og arbejdede som sådan i 12 år. I 1992 var hun udsat for en arbejdsulykke og blev sygemeldt. Hun genoptog arbejdet frem til 1997, hvor hun ikke længere kunne arbejde. Hun modtog som tillidsrepræsentant løn indtil april 1998, og overgik herefter til sygedagpenge. Hun fik tilkendt pension d. 1. december 2001. H forklarede, at hun havde en del gældsposter bl.a. restskat på 100.000 kr. og en samlet bankgæld på 13.000 kr. efter parternes ejendom blev solgt på tvangsauktion. H ønskede ikke at fortælle, hvad personskadeerstatningen var blevet brugt til, men forklarede, at den ikke var i behold på skiftetidspunktet. H forklarede, at hun fik erstatningen kapitaliseret kort tid før separationen, da hun ellers ikke havde råd til at flytte fra M.

Retten i Nibe fandt, at selvom det blev lagt til grund, at erstatningen var i behold, fandtes der på trods af ægteskabets varighed og den betydelige forskel i parternes formueforhold, under hensyn til erstatningens karakter og udbetaling få måneder før samlivets ophævelse, ikke grundlag for at tilkende M et godtgørelseskrav efter ÆL § 56.

---

¹²¹ Bestemmelsen i ÆL § 56 blev § 82, stk. 3 i lov nr. 594 af 14.06.2011 ophævet. Bestemmelsen findes nu i ÆFSL § 67

Vestre Landsret stadfæstede byrettens afgørelse. Landsretten fandt det ikke godtgjort, at erstatningen var forbrugt, men efter det oplyste om begge parter gældsposter og beskedne indtægtsmuligheder og under hensynet til, at erstatning blev udbetalt for nedsat arbejdsevne, var der ikke grundlag for at tillægge M et godtgørelseskrav efter ÆL § 56.

5.1.3 TFA 2005.400 ØLD

I TFA 2005.400 ØLD blev M og H skilt efter 15 års ægteskab med almindeligt formuefællesskab. H blev i 1993 udsat for et færdselsuheld, og fik herefter tildelt mellemste pension samt en erstatning på ca. 950.000 kr., som bl.a. blev anvendt på et nyt tag til parternes fælles ejendom, rejser og dagligt forbrug. Huset blev solgt med et provenu på 626.000 kr.

Om parternes økonomiske forhold kan anføres, at H ejede en motorcykel og to biler. Hun havde ikke arbejdet i de sidste par år, men hendes månedlige indkomst var brutto 11.820 kr. inkl. invaliditetsbeløbet. M arbejdede som arbejdsmand og tjente ca. 25.000 kr. om måneden inkl. overarbejde.

Kalundborg Ret fandt, henset til parternes formueforhold efter salget af huset sammenholdt med den omstændighed, at en uvis del af personskadeerstatningen var investeret i ejendommen, at M ikke blev stillet urimeligt ringe i forhold til H, hvorfor M ikke skulle tildeles en godtgørelse efter ÆL § 56.

For Østre Landsret var det oplyst, at der d. 31. december 2004 resterede 988.752,50 kr. af personskadeerstatningen, og at renteindtægten heraf udgjorde 37.836 kr. for 2004. Parterne var enige om, at personskadeerstatningen var omfattet af ÆL § 56, 2. pkt. Landsretten lagde til grund, at en væsentlig del af personskadeerstatningen var i behold, og at denne skulle træde i stedet for H's mistede arbejdsindtægter. Henset hertil, sammenholdt med parternes oplysninger om deres forventede indkomstforhold, fandtes der ikke grundlag for at indrømme M en godtgørelse efter ÆL § 56.

5.2 Vurdering af retspraksis

I TFA 1998.116 VLD blev M pålagt at betale 50.000 kr. i godtgørelse til H. Det blev i afgørelsen lagt til grund, at 564.446 kr. af erstatningen var i behold på skiftetidspunktet, og at disse kunne udtages forlods. Efter skat må det formodes, at der ikke var væsentlig forskel på parternes indkomster. Ægtefællerne havde været gift i 30 år, og af øvrige omstændigheder kan nævnes, at H efter samlivsophævel-

sen var flyttet sammen med en anden mand. Efter disse oplysninger må det formodes, at det udslagsgivende har været ægteskabets varighed, og at der var stor forskel på parternes samlede formuer pga. personskadeerstatningen.

Det forekommer herefter, at udtagelsen af personskadeerstatningen har spillet en væsentlig rolle i muligheden for kompensation efter ÆFSL § 67.

I TFA 2004.251/2 VLD var der en betydelig forskel på parternes formuer, men da forskellen primært bestod af erstatningsbeløbet kunne M, henset til formålet med erstatningen, ikke tildeles en godtgørelse efter ÆFSL § 67.

Det forekommer, at Vestre Landsret i denne sag har fundet, at personskadeerstatningen ikke skulle indgå i vurderingen af parternes formueforhold, henset til, at erstatningen blev tildelt for mistet erhvervsevne. Dette er ikke i overensstemmelse med TFA 1998.116 VLD. I begge sager havde ægteskabet været af længerevarende varighed og forskellen i parternes formueforhold skyldtes i begge sager den udbetalte personskadeerstatning.

I TFA 2005.400 ØLD var der ligeledes stor forskel på parternes formuer, men da den væsentligste årsag til formuen skyldtes personskadeerstatningen, fandtes M ikke at blive stillet urimeligt ringe økonomisk ved skilsmisse. Landsretten lægger herved, ligesom i TFA 2004.251/2 VLD, vægt på, at erstatningen skulle træde i stedet for H's mistede arbejdsevne.

Det må anføres, at retsstillingen ikke kan fastslå med sikkerhed, dels da der kun er afsagt tre afgørelser på området, men også da situationerne i afgørelserne forekommer sammenlignelige, men er blevet behandlet forskelligt. Dog formodes det ganske forsigtigt, at retsstillingen formentligt er i overensstemmelse med TFA 2004.251/2 VLD og TFA 2005.400 ØLD, da disse afgørelser er nyere, indeholder samme begrundelse, er afsagt af hver sin landsret og er afsagt inden for samme tidsperiode.

Domstolene har i disse afgørelser lagt til grund, at personskadeerstatningerne er udtryk for beløb, der skal træde i stedet for den fremtidige erhvervsindtægt, hvorfor personskadeerstatningsbeløb, der på skiftet er i behold, ikke i sig selv bevirker, at den anden ægtefælle stilles urimeligt ringe efter ÆFSL § 67. Denne retstilstanden forekommer rimelig, da den synes at være i overensstemmelse med formålet bag EAL § 18, stk. 2. Hvis den skadelidte ægtefælle pålægges at betale

kompensation til den anden ægtefælle, alene pga. forlodsudtagelse af personskaadeerstatningen, vil dette opleves som en beskæring af erstatningsbeløbet.

Det vil dog forekomme rimeligt at pålægge et kompensationsbeløb, hvis erstatningsbeløbet (med tillæg af en eventuel forsikringssum) er meget stort, og det øvrige fællesbo er af begrænset størrelse – særligt hvis det skyldes den anden ægtefælles indsats, at beløbet ikke er forbrugt.¹²²

5.3 Den anden ægtefælles indsats

Ved indsættelse af EAL § 18, stk. 2 overvejede Justitsministeriet, om der burde gælde en særlig regel for det tilfælde, at den anden ægtefælle var skyld i, at personskaadeerstatningsbeløbet ikke var forbrugt.¹²³ Dette ville eksempelvis være tilfældet, hvis den anden ægtefælle ved erhvervsarbejde havde forsørget begge ægtefæller, uden at det havde været nødvendigt at bruge (hele) erstatningen. Reglen blev dog afvist, da Justitsministeriet ikke fandt, at der var et tilstrækkeligt grundlag for at foreslå en sådan regel. Begrundelsen for afvisningen var, at renter, andet udbytte og værditilvæksten indgik i formuefællesskabet og således omfattedes af lighedingsreglen. Hvis afkastet m.v. var forbrugt, havde den skadelidte ægtefælle herigennem bidraget til den samlede forsørgelse. Hvis afkastet m.v. helt eller delvist var i behold, indgik værditilvæksten i fællesboet, som den anden ægtefælle fik del i på skifte.

En sådan særlig regel er indført i Norge. Herefter skal det beløb, der kan kræves holdt uden for bodelingen, formindskes i det omfang, det er rimeligt pga. værdien af den anden ægtefælles indsats.¹²⁴

Indførelsen af en sådan regel i dansk ret ville give en mere direkte kompensationsmulighed for den urimeligt stillede ægtefælle, idet det efter analyse af retspraksis forekommer, at der ikke ydes kompensation efter ÆFSL § 67, hvis forskellen i parternes forskel alene skyldes personskaadeerstatningen. En mere direkte kompensationsmulighed kunne tænkes relevant, idet den nuværende kompensationsmulighed efter ÆFSL § 67 kun har en begrænset praktisk betydning.¹²⁵

---

¹²² Familieret 2003, s. 562

¹²³ FT 1993/84, 2. samling, Tillæg A, s. 108.

¹²⁴ FT 1993/84, 2. samling, Tillæg A, s. 108.

¹²⁵ Skilsmisseret, s. 130

6. Konklusion

Reglerne for personskadeerstatningers behandling på skifte trådte i kraft i 1984, og styrkerne og svaghederne ved regelsættet synes nu efter 30 års anvendelse at fremstå så klart, at dette regelsæt er moden til revision.

Retsvirkningslovsudvalget arbejder i skrivende stund på revision af RVL.¹²⁶ Grundlaget for behandling af personskadeerstatningers behandling på separations- og skilsmissekifter reguleres i dag efter EAL. Da der er tale om behandling af et aktiv på ægtefælleskiftet vil det forekomme naturligt at flytte reguleringen til RVL, da eksempelvis pensionsrettigheders behandling på ægtefælleskifte reguleres af denne lov. Hvordan personskadeerstatninger skal behandles på ægtefælleskifte forekommer nærmere at være et familieretsanliggende end et erstatningsretsanliggende. Herefter vil en overvejelse om udstrækningen af forlodsudtagelsesretten for forsørgertabserstatning synes passende, da forsørgertabserstatning efter de nugældende regler kan udtages i tilfælde, hvor der ikke findes et forsørgelsesformål. Endvidere kan Retsvirkningslovsudvalget slutte den årelange debat om mulige analogislutninger af EAL § 18, stk. 2, ved at lovfæste de erstatnings- og godtgørelsesposter, der kan udtages med hjemmel i bestemmelsen.¹²⁷

Forskelsbehandlingen på indtægter og værdistigninger af særligt personskadeerstatninger og udbetalte pensionsrettigheder skyldes formentligt rækkefølgen af revisionen af regelsættene for familie- og arveretsområdet. Det er af Ægtefællepensionsudvalget i betænkning nr. 1466/2005 bemærket, at retten til forlodsudtagelse også burde gælde surrogater af pensionsbeløb, samt renter af og værdistigninger på pensionsbeløb og surrogaterne herfor. Udvalget anførte, at dette ville skabe en afvigelse fra retsstillingen i medfør af EAL § 18, stk. 2, men at retstilstanden ville svare til retsstillingen med hensyn til særeje, hvor renter og værdistigninger også blev særeje, ligesom det ville være i overensstemmelse med almindelige surrogationsbetragtninger.¹²⁸ Det kan herefter overvejes, om Retsvirkningslovsudvalget ved revision af RVL,¹²⁹ hvis personskadeerstatningers behand-

---

¹²⁶ Se bilag 2

¹²⁷ Diskussionen om mulige analogislutninger er f.eks. sluttet i AL § 23, stk. 2, hvor det fremgår, at "livsforsikringer samt pensionsydelse og lignende ydelser, der tilfalder den længstlevende i anledning af førstafdødes død, og som ikke må antages at være forbrugt, ikke indgår i det uskiftede bo ved skifte i længstlevendes levende live. Se Arveret, s. 88.

¹²⁸ Betænkning nr. 1466/2005, s. 162 og s. 202

¹²⁹ Se afsnit 1.3, note 3

ling på skifte flyttes til RVL, vil foreslå, at systemet for indtægter og værdistigninger af personskadeerstatninger, bringes i overensstemmelse med systemet for særeje og pensionsrettigheder. Såfremt en sådan ensretning finder sted, vil dette skabe et brud med lovforarbejdernes antagelse om, at kun selve personskadeerstatningen kan udtages forlods.¹³⁰ Begrundelsen herfor skyldtes bl.a., at lovgiver ønskede at udligne de situationer, hvor den anden ægtefælle var skyld i, at personskadeerstatningen ikke helt eller delvist var forbrugt.¹³¹ Denne svaghed ved ensretning af systemerne kunne tænkes løst ved indførelse af en bestemmelse, der hjemlede den anden ægtefælle compensation, såfremt denne var skyld i, at erstatningen ikke var forbrugt. Den nuværende mulighed for compensation efter ÆFSL § 67 er kun sjældent anvendt i retspraksis, hvorfor en mere direkte kompensationsmulighed med sigte på personskadeerstatninger synes oplagt.

Styrken ved en ensretning af reglerne ville være, at retsstillingen ville blive mere overskueligt og ensartet for § 15, stk. 2-rettigheder, og bruddet med surrogationsgrundsætningen for værdistigninger og indtægter af personskadeerstatninger, ville bringes til ophør. Det forekommer rimeligt, at værdistigninger og indtægter behandles ens for alle § 15, stk. 2-rettigheder.

Om hvor tung bevisbyrden er for ”der ikke må antages at være forbrugt” i EAL § 18, stk. 2 er undersøgt. Hertil kan siges, at der i afvejningen af bevisbyrdens styrke må indgå både hensyn til beskyttelse af fællesboet og hensyn til beskyttelse af den skadelidte ægtefælle. Det kan dog ikke præciseres, hvordan denne afvejning skal falde ud, da der hverken i lov, i lovforarbejderne eller i den juridiske teori er givet en sådan vejledning. Efter en formålsfortolkning af selve bestemmelsen sammenholdt med formålet med betingelsen ”der ikke må antages at være forbrugt”, må det antages, at begge hensyn skal indgå i afvejningen. Det må medføre, at bevisbyrden for ”der ikke må antages at være forbrugt” ikke alene kan løftes, såfremt formuen generelt er steget – altså en formodning for, at personskadeerstatningsbeløbet ikke er forbrugt, eller fuldstændig afvises, såfremt der er sket sammenblanding. Det formodes således, at bestemmelsen ikke indeholder en automatisk retsvirkning ved sammenblanding, men at der skal foretages en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

---

¹³⁰ FT 1983/84, 2. samling, tillæg A, s. 108

¹³¹ Se nærmere herom i afsnit 3.8

For at løfte bevisbyrden er tendensen i retspraksis, at personskadeerstatningen skal kunne identificeres. Identifikationsmetoden er for de fleste sager blevet anvendt, hvorefter bevisbyrden er streng. Det ellers forholdsvis strenge beviskrav blev med TFA 2005.156 VLD løst, da det her blev fundet, at beløbene kunne udtages forlods, såfremt der var en sådan beløbs- og tidsmæssig sammenhæng mellem dispositionerne. Bevisbyrden blev dog skærpet med Vestre Landsrets dom af 30. april 2014, da sammenblandingen umuliggjorde forlodsudtagelse, selvom det blev lagt til grund, at erstatningsmidlerne muliggjorde de forskellige økonomiske dispositioner.

Identifikationsmetoden blev dog ikke i alle sager lagt til grund, da mælk og fløde-metoden fandt anvendelse i TFA 1998.353 ØLD og TFA 1999.426 ØLD, hvor sammenblandingen var af uvæsentlig karakter.

Det forekommer efter analyse af den foreliggende retspraksis, at bevisbyrden for ”der ikke må antages at være forbrugt” i EAL § 18, stk. 2 er streng. Identifikationsmetoden er anvendt i de situationer, hvor sammenblandingen er af væsentlig karakter, og hvor det ikke kan fastslås, om noget af erstatningen må antages at være i behold. Da domstolene i tilfælde af uvæsentlig sammenblanding har anlagt mælk og fløde-metoden, forekommer domstolenes afvejning af bevisbyrdens strenghed i EAL § 18, stk. 2 overordnet set rimelig, da metodevalget afspejler den konkrete situation. Domstolenes afvejning forekommer ligeledes rimelig henset til, at den skadelidte ægtefælle har mulighed for ved foretagelse af sikringsakt at beskytte sin erstatning mod lighedeling. Det er herefter rimeligt, at den skadelidte ægtefælle efter en forholdsvis streng bevisbyrde skal kunne dokumentere, at erstatningen kan identificeres, og da beviskravet slækkes ved uvæsentlig sammenblanding, varetages hensynet til den skadelidte ægtefælle. Dog forekommer den seneste afgørelse på området, Vestre Landsrets dom af 30. april 2014, urimelig. Bevisbyrden er i denne afgørelse væsentligt strengere end det beviskrav, retspraksis ellers har opstillet, og den ellers rimelige fortolkning af identifikationsmetoden formuleret af Østre Landsret, hvorefter erstatningsbeløb kan udtages, såfremt der er en sådan beløbs- og tidsmæssig sammenhæng mellem dispositionerne, blev ikke anvendt. Efter afsigelsen af denne afgørelse hersker der ikke tvivl om, at bevisbyrden for ”der ikke må antages at være forbrugt” efter EAL § 18, stk. 2 er streng, men hvor streng bevisbyrden er, er vanskeligt at fastslå efter Vestre Landsrets seneste stramning af beviskravet. Spørgsmålet om ”der ikke må antages at

være forbrugt” har endnu ikke været prøvet ved Højesteret, hvorfor en endelig stillingtagen til bevisbyrdens styrke først kan fastslås med sikkerhed, når spørgsmålet forelægges for den øverste instans.

Litteraturliste

Litteratur

Arveret, Irene Nørgaard, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 6. udgave, 2013
Forkortet: Arveret

Erstatningsansvarsloven med kommentarer, Jens Møller og Michael S. Wiisbye, 6. udgave, Jurist- og økonomforbundets Forlag, 2002
Forkortet: EAL med kommentarer

Familie- og Arveret, Anitta og Hans Viggo Godsk Pedersen, 8. udgave, Karnov Group, 2013
Forkortet: Godsk Pedersen

Familieret, Ingrid Lund-Andersen, Noe Munk, Irene Nørgaard, Jørgen Nørgaard, Marianne Højgaard Pedersen, Peter Vesterdorf, 3. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1990
Forkortet: Familieret 1990

Familieret, Ingrid Lund-Andersen, Noe Munck og Irene Nørgaard, 5. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2003
Forkortet: Familieret 2003

Familieret, Ingrid Lund-Andersen og Irene Nørgaard, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2012
Forkortet: Familieret 2012

Familieretten, Finn Taksøe-Jensen og Jesper Vorstrup Rasmussen, Gad, 1990
Forkortet: Taksøe-Jensen og Vorstrup Rasmussen

**Formueordninger mellem ægtefæller efter gennemførelsen af særejerefor-
men i 1990** – særligt om ægtefællers indbyrdes aftalemuligheder, Irene Nørgaard, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2001
Forkortet: Formueordninger

Forsikringsret, Ivan Sørensen, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1993
Forkortet: Forsikringsret

Karnovs lovsamling, Bo von Eyben, Jan Pedersen, og Thomas Rørdam, 4. Bind, 24. udgave, 2009
Forkortet: Karnovs kommentar

Lov og ægteskabets retsvirkninger, Svend Danielsen og Mogens Hornslet, 2. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1975
Forkortet: RVL med kommentarer

Pensionsrettigheders behandling ved separation, skilsmisse og død, Irene Nørgaard, Jurist- og økonomiforbundets Forlag, 2007
Forkortet: Irene Nørgaard

Pensionsudlignende regler ved separation og skilsmisse, Gitte Meldgaard Abrahamsen, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2014
Forkortet: Gitte Abrahamsen

Skilsmisseret - de økonomiske forhold, Linda Nielsen og Annette Kronborg, 2. udgave,
Karnov Group, 2012
Forkortet: Skilsmisseret

Ægteskabsret II, Ernst Andersen, Gads Forlag, 1956
Forkortet: Ægteskabsret II

Love

Lov om ægteskabets retsvirkninger (Retsvirkningsloven)
Lov nr. 647 af 12.06.2013
Forkortet: RVL

Lov om erstatningsansvar (Erstatningsansvarsloven)
Lov nr. 1244 af 18.12.2012
Forkortet: EAL

Lov om ægteskabs indgåelse og opløsning (Ægteskabsloven)
Lov nr. 594 af 14.06.2011
Forkortet: ÆL

Lov om ægtefælleskifte (Ægtefælleskifteloven)
Lov nr. 594 af 14.06.2011
Forkortet: ÆFSL

Lovforarbejdere

Folketingstidende 1983/84, 2. samling, Tillæg A, s. 106-110

Betænkning 1466/2005
”Ægtefællernes pensionsrettigheder - Behandling på skifte af fællesbo”.
Afgivet af Ægtefællepensionsudvalget i 2005.
Forkortet: Betænkning 1466/2005

Bemærkningerne til § 23 i lovforslag 100/2006

Bemærkningerne til L 23, Folketingstidende 1989/90, Tillæg A, s. 778

Artikler

Advokaten: *Forkortet: Adv*

Fuldmægtigen: *Forkortet: FM*

Juristen: *Forkortet: Jur*

Ugeskrift for retsvæsen: *Forkortet: UfR*

”Anmeldelser”, Irene Nørgaard, UfR 1991 B.140

”Behandling på skifte af krydslivsforsikringssummer og forsikringssummer udbetalt i anledning af 3.-mands død”, Irene Nørgaard, Facetter – Festskrift til Sys Røvsing, 1. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2013
Forkortet: Facetter

”EAL § 18, stk. 3”, Ingrid Ravn, FM 1986.103

”Hvor langt rækker EAL § 18, stk. 3?”, Jørgen Nørgaard, Jur 1986.34

”Krav til beskrivelse af genstanden i ægtepagter”, Henrik Dam, UfR 1993 B.159

”Kritik af en anmeldelse”, H. C. Abildstrup, UfR 1991 B.214

”Mere om personskadeerstatningers behandling på separations- og skilsmis-seskifter”, Irene Nørgaard, Adv 1984, nr. 11, s. 189-190

”Personskadeerstatningers behandling på separations- og skilsmis-seskifter”, Jørgen Nørgaard, UfR 1976 B.268

”Sammenblanding af ægtefællers formueordninger – om sumsæreje, anparts-særeje og delgaver”, Rasmus Feldthusen, Familieret og engagement: Hilsener til Svend Danielsen, 1. udgave, Thomson, 2009
Forkortet: Rasmus Feldthusen

”Svar på kritik af en anmeldelse”, Irene Nørgaard, UfR 1991 B.237

”Tomgang i den juridiske debat”, Irene Nørgaard, FM 1988.137

”Ulykkes- og livsforsikringsbeløb ved ægtefælleskifte”, Linda Nielsen, UfR 1986 B.1

Hjemmesider:

www.synopsis.dk

De sider, der er henvist til, er vedlagt som bilag.

Bilag

Bilag 1: ”Oversigt over 30 kritikpunkter og uafklarede spørgsmål vedrørende pensionsdelingsreformen i 2006”, Jørgen Grønborg

Bilag 2: Kommissorium for Retsvirkningslovsudvalget

Bilag 3: www.synopsis.dk (kompensations for personskade – kommentarer), Jørgen Grønborg

Bilag 4: www.synopsis.dk (Kompensationsbeløb for personskader – skader før 01.10.1984), Jørgen Grønborg

Bilag 5: www.synopsis.dk (kompensation for personskader - Oversigtsskema over indtægter og surrogater af fælleseje, § 15, stk. 2-rettigheder, udbetalte kapitalpensioner og særeje), Jørgen Grønborg

Bilag 6: www.synopsis.dk (Særeje – Specifikation af særeje), Jørgen Grønborg

Bilag 7: Skifteretten i Viborgs dom af 27. november 2012

Bilag 8: Vestre Landsrets dom af 30. april 2014

Bilag 9: www.synopsis.dk (Særeje - Oversigt over Irene Nørgaards fortolkning af særejereformen i 1990), Jørgen Grønborg

Bilag 10: www.synopsis.dk (Kompensation for personskader – Retspraksis om EAL § 18, stk. 2), Jørgen Grønborg

Bilag 1

Oversigt over 30 kritikpunkter og uafklarede spørgsmål vedrørende pensionsdelingsreformen i 2006.

Pensionsdelingsreformen er blevet kritiseret fra mange sider, fordi loven griber ind i den måde, ægtefæller har indrettet sig på igennem et måske langvarigt ægte-skab, idet loven fra d. 01.01.2007 har flyttet over 650 mia. kr. væk fra formuefæl-lesskabet til stor glæde for de ægtefæller, som har de største kapital- og ratepensi-oner. Dette notat handler ikke om denne velbegrundede retspolitiske kritik, men om de punkter, hvor loven efter min vurdering er uklar eller uigennemtænkt eller begge dele.

1. Der ikke i bemærkningerne til loven er en **definition af begrebet pensionsrettigheder**, men alene en definition på lignende rettigheder, dvs. ret-tigheder, der ligner de ikke definerede rettigheder.
2. Det forekommer ikke gennemtænkt, at længstlevende kun kan forlodsud-tage sin egen **skattekode 5-livsforsikring** i medfør af RVL § 16 a, hvis længstlevende som begunstiget har indsat en af de i PBL § 5, stk. 2 nævnte personer eller dødsboet.

Hvis længstlevende f. eks. har indsat sin niece som begunstiget, er livsfor-sikringen formentlig ikke en "lignende rettighed". Forsikringens tilbage-købsværdi skal derfor indgå i dødsboskiftet.

3. Den nye regel i RVL § 16 a om længstlevendes ret til forlods udtagelse af egne pensionsordninger og lignende rettigheder finder ifølge § 5, stk. 1 i lov nr. 483 af 07.06.2006 kun anvendelse, hvis **dødsfaldet er sket efter d. 31.12.2006**. Den gælder ikke, hvis førstafdøde er død før d. 01.01.2007 og længstlevende sidder i uskiftet bo og begærer boet skiftet efter d. 01.01.2007. Dette betyder, at man i en lang årrække fremover (ca. 60-70 år) skal benytte de gamle regler, hvilket kan virke uhensigtsmæssigt.
4. Det forekommer at være et **alvorligt indgreb i ægtefællers aftalefrihed**, at man har afskåret ægtefæller fra ved ægtepagt at aftale, at længstleven-des pensionsordninger og lignende rettigheder helt eller delvist skal indgå i fællesboskiftet. Familienministeren fandt i skrivelse af 20.02.2006 til ad-vokat Jørgen U. Grønberg, at der ikke var noget behov for en sådan mu-lighed, *idet den ægtefællevenlige holdning og tendens i denne situation er velbegrundet og ønskes fortsat*.

Man har tilsyneladende slet ikke haft fantasi til at forestille sig, at nogle ægtefæller lægger større vægt på at sikre børnene frem for at sikre ægte-fællen, og at der kan være gode grunde til, at længstlevendes pensionsord-ninger skal indgå i formuefællesskabet på dødsboskiftet.

5. Der er ikke givet nogen begrundelse for, at det er blevet forbudt ægtefæller at aftale, at bestemmelserne i RVL § 16 a, stk. 2, og RVL § 16 b, stk. 2 og RVL § 16 c, stk. 2 om forlods udtagelse af udbetalte kapitalpensioner og supplerende engangsydelser, der ikke er forbrugt, ikke skal være gælden-de, eller at indtægter og surrogater for de udbetalte beløb skal ligedeles.

Familieministeren har i skrivelse af 23.05.2006 til advokat Jørgen U Grønborg oplyst, at ægtefæller ved ægtepagt godt kan aftale, at værdien af et sommerhus, der er købt for en udbetalt kapitalpension, skal indgå i delingen af fællesboet ved separation, skilsmisse eller død.

Der er ikke i lovens ordlyd eller bemærkninger til lovforslaget holdepunkter for, at de nævnte 3 bestemmelser bliver fravigelige, når beløbene er udbetalt, men Familieministerens svar må være bindende for lovfortolkningen på dette punkt.

6. Der er ikke givet nogen begrundelse for, at **indtægter af og surrogater** for visse udbetalte kapitalpensioner og supplerende engangsydelser ifølge RVL § 16 a, stk. 2, og RVL § 16 b, stk. 2 og RVL § 16 c, stk. 2 skal behandles helt anderledes end indtægter og surrogater for personskadeerstatninger, jfr. EAL § 18, stk. 2.
7. Hverken lovteksten eller bemærkningerne til RVL § 16 a, stk. 2 omtaler, hvad der gælder for udbetalte beløb fra **SP-pensioner, Lønmodtagernes Dyrtidsfond eller selvpensioneringskonti**. Man skal efter min opfattelse slutte analogt.
8. Hverken lovteksten eller bemærkninger tager stilling til, om RVL § 16 a, stk. 2 omfatter kapitalpensioner, der er udbetalt før ejerens fyldte 60 år som følge af, at ejeren har fået tilkendt førtidspension, eller er blevet ramt af en livstruende sygdom, eller fordi ejerens tidligere ægtefælle er død eller er fyldt 60 år. Svaret er formentlig bekræftende, idet det afgørende må være, om udbetalingen alene har udløst 40%-afgift efter PBL § 25.
9. Hverken lovteksten eller bemærkningerne tager stilling til, om misbrug af de udbetalte beløb fra kapitalpensioner og supplerende engangsydelser kan udløse vederlagskrav efter RVL § 23, stk. 1 eller give ret til bosondring, jfr. RVL § 38, 1). De udbetalte beløb er fortsat fællesejemidler, men der er tale om et amputeret fælleseje, som kun skal deles ved ejerægtefællens død.
10. Hverken lovteksten eller bemærkningerne til RVL § 23, stk. 4 omtaler, at der godt kan rejses vederlagskrav efter RVL § 23, stk. 2, hvis en ægtefælle anvender fællesejemidler til forbedring af surrogater for udbetalte kapitalpensioner og supplerende engangsydelser, jfr. Familieministerens skrivelse af 23.05.2006 til advokat Jørgen U. Grønborg. Henvielsen i RVL § 23, stk. 4 til pensionsrettigheder efter §§ 16 a-16 c gælder med andre ord ikke surrogater for udbetalte kapitalpensioner og supplerende engangsydelser. Familieministerens svar må være bindende for lovfortolkningen på dette punkt.
11. Der er ikke i bemærkningerne til RVL § 16 b er fastsat **retningslinier for værdiansættelsen** af rentepensioner. Værdien skal formentlig fastsættes på basis af en beregning af, hvilken aktuel fri kapital, der ved en given rente og efter almindelig indkomstskat heraf vil give samme løbende ydelse fra opnået pensionsalder.

12. RVL § 16 b bl. a. bygger på en **sondring mellem overenskomstmæssige pensionsbidrag og ekstra pensionsbidrag**. Pensionsinstitutterne har ikke foretaget en sådan sondring, men blot taget imod samtlige pensionsbidrag uden at holde beløbene adskilt eller særskilt konteret. Det bliver nu særdeles vanskeligt at finde frem til, hvilke dele af pensionsordningens værdi, som må anses at hidrøre fra ekstra indbetalinger. Denne væsentlige problemstilling er slet ikke omtalt i forarbejderne!
13. Det er uklart, om en pension tegnet for midler indtjent ved **overarbejde** eller et **bijob** skal ligedeles. Det forekommer ikke logisk og velovervejet, at en selvstændig praktiserende læge, der kører vagtlægekørsel om natten, kan lade vagtlægeindtægten indgå i virksomhedens driftsresultat, og indskyde på pensionsordninger i forhold til det samlede driftsresultat, uden at dette bliver en ekstra pension, der skal ligedeles. Hvis en ansat læge på et hospital indskyder ekstra pensionsbidrag for midlerne tjent ved vagtlægekørslen, bliver disse indskud betragtet som ekstra indskud, som skal ligedeles. Problemstillingen er slet ikke omtalt i forarbejderne.
14. Det virker ikke logisk, at **folk, der er kommet sent ind på arbejdsmarkedet**, ifølge Familienministerens skrivelse af 07.04.2006 skal dele ekstra indbetalinger på pensionsordninger. som er foretaget for at indhente det forsømte, mens personer, som må træde tidligt ud af arbejdsmarkedet, f. eks. balletdansere og piloter, godt må foretage indbetale højere pensionsbidrag, uden at disse skal ligedeles.
15. Det er yderst usikkert, hvornår pensionsordninger tegnet af **selvstændige erhvervsdrivende** er rimelige. Bemærkningerne indeholder alene et kort udsagn om, at der må lægges vægt på, om *ordningen må anses for rimelig ud fra en virksomhedens økonomiske forhold*. Der er ikke i bemærkningerne givet nogen yderligere fortolkningsbidrag.
- Det er således uklart, om selvstændige er underkastet samme kriterier som lønmodtagere, således at der skal være tale om regelmæssige pensionsbidrag, og således at man ikke kan foretage ekstra indbetalinger for at indhente manglende pensionsindbetalinger i økonomisk dårlige år.
16. Det virker inkonsekvent, at **forudgående papirløst samliv** ikke som udgangspunkt skal tælle med ved vurderingen af, om et ægteskab er kortvarigt i RVL § 16 c, mens det modsatte gælder i RVL § 16 e og i FSKL § 69 a. Hvis parterne har levet sammen i 12 år og derefter været gift i 4 år, er der tale om et **kortvarigt ægteskab i relation til RVL § 16 c**, således at parternes pensionsrettigheder ikke skal deles, selv om der er tale om ekstra pensioner. Der er samtidigt tale om et **langvarigt ægteskab i relation til RVL § 16 e**, således at den svagest stillede ægtefælle eventuelt kan få tilkendt rimelighedskompensation.
17. Der kan ifølge ordlyden af RVL § 16 d ikke gives **fællesskabskompensation**, hvis en barsels- eller forældreorlov ligger **før** ægteskabets indgåelse.
18. Det er betænkeligt, at der ikke i ordlyden af RVL § 16 d er dækning for den i bemærkningerne opstillede **bagatelgrænse**, som går ud på, at den manglende pensionsopsparing skal svare til op mod to års pensionsindbe-

talinger for en fuldtidsforsikret, før der opstår spørgsmål om at betale kompensation.

19. Det fremgår ikke af bemærkningerne, om en **fællesskabskompensation** til H efter RVL § 16 d skal **ned sættes** som følge af, at H selv har foretaget en pensionsopsparing, før eller efter at hun er kommet tilbage på fuld tid, når H's samlede pensionsopsparing er mindre end mandens. Derved kommer H selv til at bære det fulde pensionstab som følge af, at hun har taget barselsorlov og været på deltid for at passe børnene.
20. Det virker ikke gennemtænkt, at **en insolvent ægtefælle** ifølge bemærkningerne ikke skal betale fællesskabskompensation. Hvis f. eks. M er insolvent, og H har en positiv nettobodel, og H har et kompensationskrav efter RVL § 16 d, kunne dette fyldestgøres ved, at H udtager beløbet af sin egen nettobodel, inden denne skal deles.
21. Der er mange uafklarede spørgsmål i forbindelse med **beregningen af rimelighedskompensation** efter RVL § 16 e.
  1. Hvordan opgøres den del af en pension, som hidrører fra opsparing fra før ægteskabet, idet værditilvæksten af denne opsparing ikke skal indgå i kompensationsberegningerne? Parterne kan normalt ikke selv foretage denne beregning, medmindre de er uddannede økonomer, og deres advokater kan heller ikke.
  2. Hvilken rente skal anvendes ved fremskrivningen af pensionen til værdien på pensionstidspunktet?
  3. Hvilke fremtidige sædvanlige indbetalinger skal indgå i beregningerne?
  4. Hvilken rente skal anvendes ved omregning af kapitalindeståendet til løbende ydelser fra pensionsalderens indtræden?
  5. Hvorledes skal varigheden af ægteskabet vægtes i forhold til størrelsen af hustruens egen supplerende pension ved vurderingen af, hvorvidt kompensationen skal udgøre mindre end 25 %
  6. Hvad skal kompensationsprocenten udgøre, hvis ægteskabet kun har varet i 15 år, og hustruen ikke har nogen supplerende pension?
  7. Hvordan skal man finde frem til det sædvanlige pensionsniveau for personer med samme erhverv som hustruen?
  8. Skal en fællesskabskompensation indregnes med bruttobeløbet svarende til det faktiske pensionstab, eller kun med halvdelen, da den svagestillede jo selv skal bære halvdelen af tabet.
  9. Skal der ved beregningen af pensionsloftet på 135.000 kr. tages hensyn til, at hustruen får boslod af mandens rimelige kapital- og ratepensioner, som skal ligedeles ifølge ægtepagt, når man ikke skal tage hensyn til boslodskravet af mandens kapital- og ratepensioner, som skal ligedeles ifølge RVL § 16 b, stk. 3?
22. Pensionsinstitutter har nu fået ret til at modsætte sig **en opsat deling af kapital- og ratepensioner**, jfr. 16 f, stk. 6, hvis denne sker efter model 1 og 2, dvs. med respekt af de gældende udbetalingsvilkår, selv om der ikke er nogen som helst saglig begrundelse for denne vetoret. Der sker jo ikke nogen forøgelse af risikoen.
23. RVL § 16 g er ikke formuleret præcist. Den omfatter ikke blot pensionsrettigheder, der ikke kan udtages forlods efter § 16 b, men også pensionsrettigheder, der ikke kan udtages forlods efter RVL § 16 c.

24. Man har med RVL § 16 g ophævet **ejerægtefællens ret til opsat deling af pensionsordninger**, der ikke kan ophæves. Der burde tværtimod have været indført en udvidet ret til opsat deling.
25. Man kan ifølge RVL § 16 h, stk. 1, 2. pkt. i en ægtepagt aftale, at også **fremtidige indbetalinger på en pensionsordning** med fællesejemidler skal være særeje. Dette er i strid med det præceptive surrogationsprincip, som er et grundlæggende familieretligt princip, og der åbnes op for vilkårlig forøgelse af særejet på bekostning af fællesejet.

Der er ikke i bemærkningerne overvejelser om, hvorledes man i ægtepagten kan beløbsbegrænse ægtefællernes muligheder for at foretage indskud.

26. Hverken lovteksten eller bemærkningerne til RVL § 16 h, stk. 2 omtaler, at man også kan aftale ligedeling af **SP-ratepension, selvpensioneringskonti, indeksordninger, der er tegnede som rateordninger, og beløb indestående i Lønmodtagernes Dyrtidsfond**, jfr. Familienministerens skrivelse af 23.05.2006 til advokat Jørgen U. Grønborg. Familienministerens svar må være bindende for lovfortolkningen på dette punkt.
27. Man kan ikke i en ægtepagt aftale **ligedeling af andre typer pensionsrettigheder**, herunder supplerende engangsydelser, opsparede efterlønsbidrag, livrenter og overlevelsesrenter, og der er hverken i betænkningen eller i lovforslagets bemærkninger givet nogen begrundelse for, at der ikke kan aftales ligedeling af disse pensionsordninger, selv om dette er et alvorligt indgreb i ægtefællers aftalefrihed. Privattegnede livrenter vil ofte være ekstra pensioner, der skal lignedeles, jfr. RVL § 16 b, stk. 3, men alligevel har man ikke villet tillade ægtefællerne selv at aftale ligedeling. De nævnte pensionsrettigheder kan godt gøres til særeje ved ægtepagt.
28. Det er uafklaret, om der i en ægtepagt kan aftales **ligedeling af en livrente med garanterede ydelser** i f. eks. 10 år. Der er i realiteten tale om en ratepension kombineret med en livrente for så vidt angår de livsvarige ydelse ud over 10 år, jfr. Familieretten 3. udg. p. 306. Sådanne livrenter vil ofte vil være en ekstra pension, der skal lignedeles, og det kan derfor virke besynderligt, om ægtefællerne ikke selv kan aftale, at livrenten skal lignedeles.
29. Det er uafklaret, om der i en ægtepagt efter RVL § 16 h, stk. 2 kan træffes aftale om, at der alene skal ske ligedeling af en ægtefælles samlede kapital- eller ratepensioner m.v. i det omfang værdien af ægtefælles samlede pensioner, herunder rentepensioner, overstiger værdien af den anden ægtefælles samlede pensioner, herunder rentepensioner. En sådan aftale om deling af overskydende kapital- og ratepensioner vil i mange tilfælde være dækkende for parternes ønsker, og det er vanskeligt at anføre saglige grunde til, at en sådan aftale skulle være ugyldig.

Ægtepagter om **ligedeling af overskydende kapital- og ratepensioner** bør indeholde alternative bestemmelser om, hvad der skal gælde, hvis aftalen ikke er materielt gyldig. En sådan alternativ bestemmelse kan godt lyses, jfr. UfR 2006.648 VLK.

30. Man har ikke gennemført **processuelle regler** vedrørende behandlingen af de nye sager om pensionsdeling, og blot har henvist til, at der om måske 4-5 år kommer mere hensigtsmæssige regler i en ny ægtefælleskiftelov. Det er jo vigtigt, at man hurtigst muligt ved retssager får afklaret nogle af de talrige tvivlsspørgsmål, som er anført ovenfor. Kravet om enighed i FSKL

§ 76 bør ophæves, således at sagerne altid kan indbringes for skifteretten, uanset modpartens protest, uden at hele boet skal tages under offentligt skifte.

1

Spørgsmål, kommentarer og forslag til tilføjelser kan sendes til

Advokat Jørgen U. Grønborg

Bilag 2

Dato: 3. september 2009
Kontor: Lovteknikkontoret
Sagsnr.: 2009-793-0052
Dok.: LVM40539

KOMMISSORIUM for Retsvirkningslovsudvalget

1. Den familieretlige lovgivning bygger på Familieretskommissionens arbejde fra begyndelsen af 1900-tallet.

Den gældende lov om ægteskabets retsvirkninger (retsvirkningsloven) er fra 1925. Siden lovens gennemførelse er den kun ændret på enkelte punkter, og loven er således i sin grundstruktur stort set uændret. De materielle regler om ægtefællers formueforhold er alene ændret ved revisionen af reglerne om særeje i 1990 og revisionen af reglerne om ægtefællers pensioner i 2006. Disse ændringer berørte imidlertid ikke de grundlæggende regler om formueforholdene mellem ægtefæller.

Siden retsvirkningsloven blev gennemført i 1925, har samfundet udviklet sig væsentligt. Der er bl.a. sket betydelige ændringer i familiemønstret, ligesom der er sket en væsentlig stigning i skilsmissehyppigheden.

Udviklingen gør det aktuelt at overveje, om der er behov for at ændre reglerne om ægtefællers formueforhold med henblik på at tilpasse reglerne til de nuværende samfunds- og familieforhold.

Herudover giver også de ændringer, der er sket på det familieretlige område med den nye arvelov fra 2007 og reglerne om ægtefællers pensioner fra 2006, samt det arbejde, der pågår i Ægtefælleskifteudvalget, grundlag for at overveje en samlet revision af de materielle regler om ægtefællers formueforhold.

På den anførte baggrund har Justitsministeriet besluttet at nedsætte et udvalg, der skal foretage en samlet gennemgang af reglerne om ægtefællers formueforhold og overveje, om reglerne bør ændres.

Udvalget skal i den forbindelse gennemgå og overveje reglerne om ægtefællers formueforhold i retsvirkningsloven, idet lovens regler om pensioners behandling ved skifte dog ikke skal inddrages i udvalgets overvejelser.

Udvalget skal endvidere overveje en revision af de bestemmelser i lov om skifte af fællesbo, som regulerer materielle spørgsmål om deling af ægtefællernes formue ved ægteskabets ophør. Herudover skal udvalget overveje de ægteskabs- og skifteretlige spørgsmål samt tilsvarende spørgsmål for ugifte samlevende, som den såkaldte bortvisningsordning, jf. lov nr. 449 af 9. juni 2004, kan give anledning til.

I pkt. 2-4 omtales de spørgsmål, som udvalget særligt skal behandle.

2.1. Som anført ovenfor er retsvirkningsloven fra 1925, og loven er i sin grundstruktur stort set uændret. Udvalget skal på den baggrund foretage en gennemgang af lovens bestemmelser om ægtefællers formueforhold.

Udvalget skal bl.a. overveje, om den grundlæggende legale formueordning om formuefællesskab fortsat er tidssvarende.

Det fremgår af retsvirkningslovens § 15, stk. 1, at alt, hvad ægtefællerne ejer ved ægteskabets indgåelse eller senere erhverver, indgår i almindeligt formuefællesskab mellem dem, for så vidt det ikke er gjort til særeje. Denne såkaldte legale formueordning indebærer som udgangspunkt, at fællesboet ved ægteskabets ophør skal deles mellem ægtefællerne.

Den legale formueordning stammer fra 1925, hvor en hustru i overensstemmelse med datidens familiemønster ofte var hjemmearbejdende og uden formue.

Familiemønstret har imidlertid ændret sig væsentligt siden 1925, og skilsmissehyppigheden har været stigende. Der kan i det lys rejses spørgsmål ved, om det er tidssvarende at fastholde den grundlæggende legale formueordning om formuefællesskab.

På den baggrund skal udvalget overveje, om det gældende udgangspunkt om formuefællesskab mellem ægtefæller skal fastholdes. Udvalget skal i den forbindelse bl.a. overveje, om der bør fastsættes regler, hvorefter det, der bringes ind i ægteskabet, samt arv og gave, der er modtaget før eller modtages under ægteskabet, skal holdes uden for formuefællesskabet. Endvidere skal udvalget overveje, om de gældende bestemmelser, der giver mulighed for at fravige de legale delingsregler, bør ændres. I den forbindelse skal udvalget bl.a. også overveje bestemmelsen i ægteskabslovens § 56.

2.2. Udvalget skal endvidere overveje, om retsvirkningslovens bestemmelser om særeje bør ændres.

Ved lov nr. 396 af 13. juni 1990 blev der gennemført en væsentlig ændring af retsvirkningslovens regler om særeje. Formålet med lovændringen var navnlig at udvide ægtefællers mulighed for ved ægtepagt at aftale en anden formueordning end den legale formueordning. Det var i den forbindelse bl.a. formålet at gøre det muligt for ægtefæller at kombinere særeje på et skilsmisseskitte med en adgang til at sidde i uskiftet bo ved den ene ægtefælles død.

Udvalget skal bl.a. i lyset af lovændringen i 1990 overveje, om der er behov for yderligere ændringer af retsvirkningslovens bestemmelser om særeje. Udvalget skal i den forbindelse bl.a. overveje den nærmere afgrænsning af reglerne om særeje samt ægtefællers aftalemuligheder.

2.3. Udvalget skal desuden overveje afgrænsningen af sameje i de situationer, hvor ægtefæller ikke har aftalt sameje.

Sameje foreligger, når ejendomsretten til et aktiv tilkommer flere i forening med en brøkdel til hver. Ægtefæller kan aftale at købe et aktiv i sameje, og de kan aftale sameje om et aktiv, som den ene ægtefælle allerede ejer. Herudover kan sameje opstå ved, at begge ægtefæller bidrager til anskaffelsen af et aktiv. Ejes et aktiv i sameje mellem ægtefæller, indgår hver ægtefælles ideelle andel af aktivet i ægtefællesskabets bodel eller særeje.

Der kan imidlertid opstå særlige afgrænsningsproblemer i forhold til sameje mellem ægtefæller i de tilfælde, hvor en ægtefælle investerer i et aktiv, der tilhører den anden ægtefælles særeje.

Endvidere kan der i retspraksis konstateres tilbageholdenhed fra domstolenes side overfor at fastslå ”stiltiende” sameje i situationer, hvor en ægtefælle efterfølgende investerer i et aktiv, der allerede er erhvervet af den anden ægtefælle.

Udvalget skal på den baggrund overveje afgrænsningen af sameje i de situationer, hvor ægtefæller ikke har aftalt sameje. Udvalget skal i den forbindelse også overveje, om det under visse betingelser bør kunne fastsættes, at en ægtefælle er medejer af et aktiv, der hører til den anden ægtefælles særeje.

2.4. Herudover skal udvalget overveje behovet for en ændring af bestemmelserne i retsvirkningsloven om ægtefællers forsørgelses- og underholdspligt.

Retsvirkningsloven indeholder i kapitel 1 bestemmelser om ægtefællers gensidige forsørgelsespligt og om adgangen til at pålægge en ægtefælle at betale ægtefællebidrag til den anden ægtefælle, hvis forsørgelsespligten misligholdes.

Retsvirkningsloven indeholder endvidere mulighed for at pålægge den ene ægtefælle at overlade brugen af løsøre til den anden ægtefælle. Herudover indeholder loven bestemmelser om, at hver af ægtefællerne under samlivet i forhold til tredjemand er berettiget til at indgå retshandler til fyldestgørelse af den daglige husholdnings eller børnenes fornødenheder, som sædvanlig foretages i dette øjemed, med den virkning, at begge ægtefæller hæfter for gælden. Samme ret har hustruen med hensyn til sædvanlige retshandler til fyldestgørelse af sine særlige behov.

Ændringerne i familiemønsteret siden gennemførelsen af retsvirkningsloven i 1925 gør det aktuelt at overveje, om de nævnte regler om forsørgelses- og underholdspligt mv. er tidssvarende.

Udvalget skal derfor overveje behovet for at ændre reglerne i retsvirkningsloven om ægtefællers forsørgelses- og underholdspligt samt behovet for at ændre lovens regler om overladelse af løsøre og hæftelse for gæld.

2.5. Udvalget skal desuden overveje retsvirkningslovens bestemmelser om international privatretlige forhold.

Ifølge dansk ret er formueforholdet mellem ægtefæller som hovedregel underlagt mandens domicillov ved ægteskabets indgåelse.

Det følger af retsvirkningslovens § 53, at loven også kommer til anvendelse på ægtepagter, som indgås uden for landet, når manden har bopæl her. Herudover indeholder § 53 regler om gyldigheden af udenlandske ægtepagter både i forhold til det indbyrdes forhold mellem ægtefællerne og i forhold til tredjemand.

Af retsvirkningslovens § 53 a følger det, at regeringen kan indgå overenskomst med andre stater om forholdet mellem dansk og fremmed rets regler om ægteskabets retsvirkninger, og at justitsministeren kan fastsætte regler om forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om ægteskabets retsvirkninger.

Udvalget skal overveje, om der er behov for at ændre retsvirkningslovens bestemmelser om international privatretlige forhold.

2.6. Endvidere skal udvalget overveje reglerne om beskyttelse af familiens bolig under ægteskabet og om retten til familiens bolig ved separation og skilsmisse.

Den gældende lovgivning indeholder regler om beskyttelse af familiens bolig under ægteskabet, som har til formål at sikre familiens bolig, selv om den ægtefælle, der ejer boligen eller er lejer af den, ensidigt foretager dispositioner over boligen.

Lovgivningen indeholder således regler, der beskytter familiens bolig imod bl.a. salg, pantsætning, fremleje og opsigelse. De pågældende regler findes i retsvirkningsloven og lejeloven. Der findes imidlertid ikke regler, som beskytter en ejerbolig, der fungerer som familiens bolig, mod salg og pantsætning, hvis den pågældende bolig er særeje. Tilsvarende findes der ikke regler, som beskytter mod salg og pantsætning af en andelsbolig eller af boligtyper såsom boligaktieselskaber og boliganpartsselskaber.

Det er herudover ved separation og skilsmisse ofte et spørgsmål, hvem af ægtefællerne der skal overtage familiens hidtidige bolig. Dette spørgsmål er – afhængigt af, hvilken boligtype der er tale om – efter de gældende regler reguleret i henholdsvis lejeloven, fællesboskifteloven og retsvirkningsloven. For så vidt angår andelsboliger er adgangen til at overtage boligen som udgangspunkt reguleret af vedtægterne for andelsforeningen.

Udvalget skal overveje, om reglerne om beskyttelse af familiens bolig under ægteskabet bør ændres. Endvidere skal udvalget overveje, om der er behov for at ændre reglerne om retten til familiens bolig ved separation eller skilsmisse, herunder om der bør være adgang til at træffe en midlertidig afgørelse om brugen af det fælles hjem. Udvalget skal desuden overveje, om det bør være muligt at udlægge familiens bolig til en ægtefælle, selv om boligen er den anden ægtefælles særeje.

3. Udvalget skal derudover overveje en revision af de bestemmelser i lov om skifte af fællesbo, som regulerer materielle spørgsmål om deling af ægtefællernes formue ved ægteskabets ophør. Det drejer sig navnlig om bestemmelserne i § 65, stk. 1, 2. pkt., og stk. 3, om opgørelse af bodele samt bestemmelserne om ligedeling af fællesboet i § 68 og undtagelserne hertil i §§ 68 a – 70. Endvidere skal udvalget overveje bestemmelsen i § 70 a, stk. 2, om muligheden for krydsende udtagesret.

4. Endelig skal udvalget i lyset af strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1439/2004 om bortvisning af voldelige og truende personer fra hjemmet m.v. overveje de ægteskabs- og skifteretlige spørgsmål samt tilsvarende spørgsmål for ugifte samlevende, som den såkaldte bortvisningsordning, jf. lov nr. 449 af 9. juni 2004, kan give anledning til. Udvalget skal herunder overveje behovet og muligheden for at skabe adgang til en hurtig, eventuel midlertidig, afgørelse om brugen af det fælles hjem.

5. Udvalget kan behandle andre relevante problemstillinger vedrørende ægtefællers formueforhold, som det måtte findes hensigtsmæssigt at tage op.

På de områder, hvor udvalget finder, at der er behov for en ændring af gældende ret, anmodes udvalget om at udarbejde lovudkast.

Udvalget kan som led i sit arbejde nedsætte underarbejdsgrupper og kan inddrage ekstern ekspertise til brug for overvejelserne om bestemte aspekter af ægtefællers formueforhold samt indhente statistiske oplysninger mv.

Udvalget kan endvidere afholde møder med berørte myndigheder og organisationer, der ikke er repræsenteret i udvalget.

I lyset af traditionen for samarbejde mellem de nordiske lande på det familieretlige område bør udvalget i sit arbejde inddrage udviklingstendenserne i de øvrige nordiske lande. Udvalget bør i øvrigt i relevant omfang indhente oplysninger om fremmed ret til brug for sine overvejelser.

Udvalget skal tilrettelægge sit arbejde således, at det så vidt muligt afsluttes inden for 3 år.

6. Udvalget sammensættes således:

Formand: Landsdommer Anne Louise Bormann, Østre Landsret

1 medlem udpeget efter indstilling fra Den Danske Dommerforening

1 medlem udpeget efter indstilling fra Dommerfuldmægtigforeningen

1 medlem udpeget efter indstilling fra Advokatrådet

1 medlem udpeget efter indstilling fra Danske Advokater

1 medlem udpeget efter indstilling fra Foreningen af Statsforvaltningsdirektører, Foreningen af Offentlige Chefer i Statsforvaltningerne og Foreningen af Statsforvaltningsjurister

1 medlem fra universiteterne

1 medlem, som er særlig sagkyndig i familieret

1 medlem fra Justitsministeriet

1 medlem fra Familiestyrelsen

Udvalgets sekretariatsfunktioner varetages af Familiestyrelsen og Justitsministeriet.

Bilag 3

www.synopsis.dk (Kompensationsbeløb for personskade – Kommentarer)

EAL § 18, stk. 2 **omfatter** helbredelsesudgifter, jf. EAL § 1, stk. 1, (må normalt antages at være forbrugt) andet tab som følge af skaden, EAL § 1, stk. 1, godtgørelse for svie og smerte, jf. EAL § 3, godtgørelse for varigt mén, jf. EAL § 4 erhvervsevnetabserstatning, jf. EAL §§ 5-9, forsørgertabserstatning, jf. EAL §§ 12-14, overgangsbetøb efter EAL § 14 a godtgørelse for tort, jf. EAL § 26, stk. 4 (på skader fra d. 01.07.2002) godtgørelse til efterladte, jf. EAL § 26 a (på skader fra d. 22.01.2003)

Bestemmelsen **omfatter ikke** erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, jf. EAL § 18, stk. 3 godtgørelse for tort - indtil d. 01.07.2002, jf. EAL § 26, stk. 3 modsætningsvis. Denne godtgørelse må dog kunne forlodsudtages efter RVL § 15, stk. 2.

Godtgørelse for uberettiget afskedigelse, der på samme måde som erstatning for tabt arbejdsfortjeneste erstatter en lønindtægt, der ville have indgået i lighedslønnen, er ikke omfattet af EAL § 18, stk. 2. Det samme gælder formentlig godtgørelser efter LBHL § 14 (f. eks. sexchikane), efter LBHL § 16 (afskedigelse som følge af graviditet) eller ansættelsesbevislovens § 6.

Bestemmelsen kan utvivlsomt anvendes analogt på kompensationsbeløb efter lov om arbejdsskade- og sygdomsforsikringer, (både eengangsbetøb og løbende ydelser), erstatninger efter patientforsikringsloven og forsikringssummer fra ulykkesforsikringer. Det er derimod meget omdiskuteret og uafklaret i retspraksis, om bestemmelsen kan anvendes analogt på livsforsikringssummer, kapitalpensioner m.v., der udbetales til den begunstigede ved død. Den tilsvarende bestemmelse i RPL § 513, stk. 1 om udlægsfritagelse for personskadeerstatninger, der er holdt klart adskilt, er ikke anvendt analogt på livsforsikringer.

UfR 2001.2372 HKK (UfR 2001.1588 VLK og FM 2001.103 VLK): Udlægsfritagelsen i RPL § 513, stk. 1 kunne ikke udstrækkes til at omfatte udbetalinger på i alt 756.697 kr. til en efterlevende ægtefælle H fra en gruppelivsforsikring, en privattegnede livsforsikring og en privattegnede krydsende livsforsikring. Det var ubestridt, at beløbene var holdt adskilt. Der var ikke i bemærkningerne holdepunkter for at antage, at det havde været tanken med bestemmelsen at udstrække udlægsbeskyttelsen til også generelt at omfatte forsikringssummer, der er udbetalt i anledning af en ægtefælles død. Der ikke var oplyst om konkrete omstændigheder, der kunne begrunde, at beskyttelsen mod udlæg i dette tilfælde kunne udstrækkes til de foreliggende forsikringsudbetalinger.

Livsforsikringer samt pensionsydelser og lignende ydelser, der tilfalder den længstlevende ægtefælle i anledning af den førstafdøde ægtefælles død, og som må antages ikke at være forbrugt, indgår ifølge AL § 23, stk. 2 ikke i det uskiftede bo ved skifte af boet i den længstlevende ægtefælles levende live.

Erstatning fra en sygeforsikring udbetalt i anledning af kritisk sygdom kan formentlig udtages forlods efter en analogi fra EAL § 18, stk. 2.

Det er alene kompensationsbeløbet, der kan udtages forlods, hvis det ikke er forbrugt. Indtægter og værdistigninger kan således ikke forlodsudtages, cfr. udbetalte kapitalpensioner eller supplerende engangsydelser i henhold til RVL § 16 a, stk. 2 og § 16 b, stk. 2 og § 16 c, stk. 2 og cfr. surrogater og indtægter af livsforsikringer og pensionsydelser omfattet af AL § 23, stk. 2, jf. EAL § 23, stk. 5.

Bevisbyrden for, at beløbet ikke er forbrugt, påhviler modtageren af erstatningsbeløbet.

Er beløbet anvendt til køb af et aktiv, der er faldet i værdi, anses værdifaldet for forbrug, jf. TFA 1998.353 ØLD.

Er et udbetalt erstatningsbeløb anvendt til indfrielse af lån, er beløbet ikke forbrugt. Dette må formentlig gælde, selv om det indfrieede lån var et forbrugslån.

Er det udbetalte beløb anvendt til en værdiforøgende forbedring af modtagerens faste ejendom, er beløbet ikke forbrugt, jf. Familieret, 5. udg., 2003 p. 561 note 70. Er beløbet anvendt til vedligeholdelse af modtagerens faste ejendom, må det antages at være forbrugt.

Der stilles ikke krav om, at beløbet skal have været holdt klart adskilt fra modtagerens øvrige formue, således som det kræves i RPL § 513, stk. 1 om udlægsfritagelse. Se dette eksempel på et gavesæreje, som i 2 måneder havde været indsat på en konto, hvor der stod fællesejemidler:

TFA 2010.600 VLD: M's forældre forærede i 1999 ved gavebrev M 275.000 kr. til køb af en andel i en revisionsvirksomhed, og de bestemte, at gaven skulle være M's skilsmissesæreje. Beløbet blev d. 29.09.1999 overført til en M tilhørende budgetkonto i BG Bank, der blev anvendt som M og H's fælleskonto, og hvor der i forvejen indestod ca. 278.500 kr. M hævede d. 01.12.1999 260.000 kr., som blev anvendt til køb af anparter i et holdingselskab, der ejede en del af revisionsvirksomheden. Under skifte efter M og H's skilsmisse bestred H, at anparterne var M's særeje, og M indledte herefter et anerkendelsessøgsmål. Retten i Esbjerg fandt det ikke godtgjort, at M's anparter var særeje. VL fandt ikke grundlag for at tilside-sætte, at beløbet var ydet M som en gave, der skulle anvendes som virksomhedsindskud, og som skulle være hans skilsmissesæreje. Da der kun forløb en kort periode fra gavens indsættelse på kontoen, til der blev udskilt et modsvarende beløb, der blev anvendt til køb af anparterne, og da indeståendet i hele perioden havde oversteget 275.000 kr. væsentligt, var det godtgjort, at særejet var i behold på kontoen d. 01.12.1999, hvor der blev hævet 260.000 kr., og at dette beløb udgjorde M's særeje. H skulle derfor anerkende, at anparterne tilhørte M som særeje

Retsstillingen for compensationen er den samme som ved skilsmissesæreje, der bliver fuldstændigt særeje, hvis den berettigede bliver længstlevende (ægtefællebegunstigende kompensations-særeje type 6). Der er dog den forskel, at indtægter og værdistigninger ikke kan forlodsudtages, således som ved særeje.

Erstatningen kan - i modsætning til i Norge - holdes uden for skiftet, selv om det skyldes den anden ægtefælles indsats, at beløbet ikke er forbrugt.

Det kan formentlig ikke ved ægtepagt aftales, at en personskadeerstatning omfattes af EAL § 18, stk. 2 skal indgå i ligedelingen, og modtageren kan formentlig ikke i ægtepagt give forhåndsafkald på sin ret til forlodsudtagelse. I TFA 2013.47 VLD har VL dog forudsat, at der kunne gives forhåndsafkald på retten til forlodsudtagelse.

Bilag 4

www.synopsis.dk (Kompensationsbeløb for personskader – skader før 01.10.1984)

Den berettigede kan i medfør af RVL § 15, stk. 2. forlodsudtage kompensationen, hvis denne ikke er forbrugt. Forlodsudtagelsesretten gælder - i modsætning til kompensationsbeløb omfattet af EAL § 18, stk. 2 - formentlig også indtægter og surrogater, jf. Irene Nørgaard i Familieret, 2003, p. 563 ved note 79.

UfR 1976.560 HD: M, der var arkitekt, kunne i medfør af RVL § 15, stk. 2 forlodsudtage invaliditetserstatning på 460.000 kr. fra en familieulykkesforsikring, som ikke var udbetalt på separationstidspunktet. (4-3). Komm. af Jørgen Nørgaard i UfR 1976 B.268-273.

VLD af 20.06.1983 (B 2970/1982): H kunne i medfør af RVL § 15, stk. 2 udtage pantebreve og rentebeviser for ca. kr. 285.000 ved separation i 1982. Var erhvervet for en invaliditetserstatning i anledning af færdselsulykke i 1979. Var holdt adskilt fra de øvrige fællesboaktiver og kunne klart identificeres under skiftet.

UfR 1993.884 ØLD: Invaliditetserstatning på kr. 560.000 udbetalt i 1985 fra en ulykkesforsikring efter en ulykke i 1983 kunne ikke udskilles fra M's øvrige formue, og kunne derfor ikke holdes uden for fællesboskiftet.

TFA 1998.326 VLD (FM 1998.134 VLD): M pådrog sig i 1981 en arbejdsskade, som nedsatte hans erhvervsevne med 75%. M fik udbetalt en løbende ydelse på 95.124 kr. årligt indtil 1990, hvor beløbet blev kapitaliseret til 1.335.428 kr., som udbetaltes kontant. VL fandt, at den udbetalte erstatning i medfør af RVL § 15, stk. 2 kunne holdes uden for formuefællesskabet i det omfang, der var i behold og kunne identificeres. Det var ubestridt, at i alt 537.221, 44 kr. var anvendt til indfrielse af lån i ejendommen. Dette beløb indgik ikke i formuefællesskabet. 148.805 kr. var anvendt til indfrielse af lån til Audi 100, som havde en værdi i 1990 på ca. 300.000 kr. og som på skæringsdagen i 1994 havde en værdi på 120.000 kr. M kunne herefter holde 60.000 kr. af bilens værdi uden for formuefællesskabet. Et beløb på 200.000 kr., som M hævdede at have anvendt til forbedringer af ejendommen, kunne ikke holdes uden for formuefællesskabet allerede fordi det ikke var godtgjort, at der var tilført ejendommen en værdiforøgelse. Det var ikke godtgjort, at en båd med en værdi på 230.000 kr., var købt for erstatningen.

TFA 2013.47 VLD: M og H oprettede før vielsen i sept. 1999 ægtepagt om rent skilsmissesæreje, dog med den begrænsning, at 55 % af friværdien af en ejendom tilhørende M ved salg af ejendommen skulle betragtes som fælleseje og deles lige. Ejendommen var under parternes forudgående samliv købt i 1987 med M som ejer, idet han finansierede udbetalingen på 120.000 kr. og en renovering til 186.000 kr. med midler fra en personskadeerstatning, som stammede fra en arbejdsulykke i 1983. Ved købet blev der tinglyst en deklaration på ejendommen om, at den var købt for midler omfattet af RPL § 513, stk. 1. I 2003 blev der opført en garagebygning på ejendommen for 486.000 kr. I september 2008 blev parterne separeret ved en dom, der tillige fastslog, at ægtepagten var gældende, at ingen skulle betale bidrag til den andens underhold, og at M frifandtes for H's

krav om § 56-godtgørelse. Skifteretten i Sønderborg fandt det godtgjort, at beløbet anvendt i forbindelse med opførelsen af garagen stammede fra en erstatning, som efter RVL § 15, stk. 2, kunne holdes uden for formuefællesskabet. Handelsværdien på ejendommen, som måtte anses for udlagt til M i foråret 2007, udgjorde 1.900.000 kr. Herfra skulle trækkes de 486.000 kr. samt lån på 392.753 kr. Fri-værdien udgjorde herefter 1.021.247 kr. og H tilkendtes 27,5% heraf eller 280.842,93 kr. VL fandt ikke grundlag for at antage, at M ved oprettelsen af ægtepagten havde givet afkald på § 15, stk. 2-beskyttelsen af personskadeerstatningen. Der kunne derfor ikke tilkendes H et højere beløb end de 280.842,93 kr., der var tilkendt ved byrettens dom, der således blev stadfæstet.

Bilag 5

www.synopsis.dk (kompensation for personskader - Oversigtsskema over indtægter og surrogater af fælleseje, § 15, stk. 2-rettigheder, udbetalte kapitalpensioner og særeje)

Oversigtsskema over indtægter og surrogater af fælleseje, § 15, stk. 2-rettigheder, udbetalte kapitalpensioner m.v. og særeje.

	Indtægter	Surrogater	Værdistigning	Værdifald
Fælleseje	Fælleseje, medmindre de er særeje ifølge ægtepagt	Altid fælleseje, jf. det præceptive surrogationsprincip	Altid fælleseje	Altid fælleseje
§ 15, stk. 2-rettigheder	Fælleseje, medmindre disse selv er omfattet af § 15, stk. 2	Fælleseje, medmindre disse selv er omfattet af § 15, stk. 2	Fælleseje, medmindre disse selv er omfattet af § 15, stk. 2	Fælleseje, medmindre disse selv er omfattet af § 15, stk. 2
Personskadeerstatning ved skader før 01.10.1984	Udtages forlods, hvis ej forbrugt	Udtages forlods, hvis ej forbrugt	Udtages forlods, hvis ej forbrugt	Anses for forbrug.
Personskadeerstatning, jf. EAL § 18, stk. 2	Fælleseje	Fælleseje, men erstatningsbeløbet kan udtages forlods, medmindre der er sket værdifald.	Fælleseje	Anses for forbrug
Udbetalte kapitalpensioner, jf. RVL § 16 a, stk. 2, 16 b, stk. 2 og § 16 c, stk. 2	Udtages forlods, hvis ej forbrugt	Udtages forlods, hvis ej forbrugt	Udtages forlods, hvis ej forbrugt	Anses for forbrug
Livsforsikringer og pensioner til længstlevende, jf. AL § 23, stk. 2	Udtages forlods, hvis ej forbrugt	Udtages forlods, hvis ej forbrugt	Udtages forlods, hvis ej forbrugt	Anses for forbrug
Særeje	Særeje, medmindre andet er aftalt, jf. RVL § 28, stk. 3	Særeje, medmindre andet er aftalt, jf. RVL § 28, stk. 3	Særeje	Særeje

Irene Nørgaard i Familieret 5. udg., 2003, p. 579-580, jf. p. 563.

Spørgsmål, kommentarer og forslag til tilføjelser kan sendes til

[Advokat Jørgen U. Grønberg](#)

Bilag 6

www.synopsis.dk (Særeje – Specifikation for særeje)

Specifikationskravet må antages fortsat at være gældende, jfr. Familieretten p. 160 f., Dorrit Sylvest Nielsen i R & R nr. 8/1991 p. 63 og Henrik Dam i UfR 1993 B.159-166. Kravet fremgik tidligere udtrykkeligt af det nu ophævede godkendelses-cirkulære og antoges også at gælde for ægtepagter, som ikke skulle godkendes, jfr. RVL-kommentar p. 220 og p. 282. Kravet kan ifølge Henrik Dam i UfR 1993 B. 162-164 opfyldes ved :

- a. henvisning til erhvervestidspunktet, fx. alt hvad der indføres i ægteskabet, eller alt hvad der fremtidigt erhverves
- b. henvisning til erhvervs måden, fx. alt hvad der erhverves ved arv eller gave eller ved spil eller kursusvirksomhed
- c. artsbetegnelser, fx. mit indbo, mine biler, faste ejendomme, værdipapirer og bankindeståender, men dog ikke således, at det overlades til ejerægtefællen vilkårligt at forøge særejets omfang, fx. "mit til enhver tid værende indbo", "mit indestående til enhver tid på konti i Unibank", "familiens ejerbolig til enhver tid".

På baggrund af retspraksis kan der på nuværende tidspunkt opstilles følgende retningslinier:

1. Fast ejendom skal angives med matrikelnummer og ikke kun med beliggenhed.
2. Motorkøretøjer skal angives med stelnummer og registreringsnummer.
3. Konti og depoter i pengeinstitutter skal angives med pengeinstituttets navn, kontonr./depotnummer og saldo på et bestemt tidspunkt, men saldoens størrelse skal ikke nødvendigvis angives.
4. Personligt drevne erhvervs virksomheder skal angives med CVR-nummer og aktiverne kan specificeres ved henvisning åbningsstatus eller til det nyeste årsregnskab.
5. Andele i interessentskaber og kommanditselskaber skal angives med den nøjagtige procentandel, og aktiverne skal specificeres på samme måde som i personligt drevne virksomheder.
6. Kapitalandele i kapital selskaber skal angives med det aktuelle nominelle pålydende samt selskabet samlede indskudskapital samt selskabets CVR-nummer eller fondskode.
7. Aktiverne skal altid være angivet på en sådan måde, at der ikke er en særlig risiko for at en ægtefælle vilkårligt forøger særejets omfang med fællesejemidler.

Synspunktet om muligheden for vilkårlig særejeforøgelse bygger på en urigtig forudsætning om, at fællesejemidler altid bliver særeje, når de blandes sammen med særeje. Hvis mandens nuværende og fremtidige frimærkesamling ifølge ægtepagt skal være hans særeje, og manden for 50.000 kr. fællesejemidler køber et nyt mærke, som sættes ind i samlingen, vedbliver det nye mærke med at være fælleseje, da surrogater for fælleseje altid er fælleseje, jf. det præceptive surrogationsprincip. Irene Nørgaard har i Formueordninger p. 123-155 gennemgået problematikken og den foreliggende retspraksis. Hun konkluderer p. 156-158, at tinglysningsmyndighedens rolle er overspillet. Det er for ambitiøst at stille som et krav, at omfanget af aktivet ikke giver anledning til tvivl. En henvisning til seneste regnskabstal begrænser ikke risikoen for vilkårlig særejeforøgelse, som i øvrigt kan helbredes via et vederlagskrav i medfør af RVL § 23, stk. 2.

Bilag 7

Skifteretten i Viborgs dom af 27. november 2012

RETEN I VIBORG

Side 2/11

Udskrift af dombogen

DOM

Afsagt den 27. november 2012 i sag nr. BS SKSa-625/2012:

[REDACTED]

mod

[REDACTED]

Sagens baggrund og parternes påstande

[REDACTED] og [REDACTED] blev gift den 28. januar 1995 og separeret i januar 2009. Boet er efter landsrettens kendelse af 13. december 2011 ikke delt.

Denne sag, der er anlagt i medfør af ægtefælleskifelovens § 2, handler om, hvorvidt [REDACTED] personskaerstating fortrinnsvis udbetalt i 2005 ikke kan antages at være forbrugt pr. skæringsdagen, og om dele af boet dermed forlods kan udtages af [REDACTED]

Sagen er anlagt den 7. maj 2012.

[REDACTED] påstand er, at [REDACTED] tilpligtes at anerkende, at [REDACTED] ved delingen af fællesboet er berettiget til forlods at få tillagt 580.000 kr., eller et efter rettens skøn mindre beløb.

[REDACTED] påstand er frifindelse.

Oplysningerne i sagen

Denne dom indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a, stk. 2.

[REDACTED] blev den 12. marts 2001 udsat for en arbejdsulykke, og hun fik i den anledning udbetalt følgende erstatninger:

25.01.2005:	52.000,00 kr.
31.01.2005	157.910,00 kr.
08.02.2005	1.318.554,00 kr.
28.10.2008	33.633,00 kr.

se, idet parterne ønskede at sælge huset [REDACTED]. Som følge af skilsmissen blev landejendommen dog solgt igen i maj 2009 med et tab på 138.671,85 kr.

Huset [REDACTED] blev solgt den 2. marts 2009 for 2.595.000 kr. Provenuet af ejendomshandlen var 600.000 kr.

Biler

Forud for erstatningens udbetaling købte parterne i februar 2004 en bil, mrk. Berlingo. Parterne ejede kun denne bil i 3 uger, hvorefter den pr. 22. marts 2004 blev skiftet ud med en ny Berlingo til 320.000,00 kr. Berlingoen blev i 2007 skiftet ud med en Ssang Yong, der senere igen i 2008 blev udskiftet med en VW Passat. Parterne købte ligeledes den 4. marts 2005 yderligere en bil, mrk. Suzuki Grand Vitara, til 320.000 kr.

Aktivernes værdi/fordeling i forbindelse med skilsmissen

Efter salget af den fælles ejendom [REDACTED] var der et kontant provenu på 600.000 kr. Parterne har delt beløbet med 375.000 kr. til [REDACTED] og med 225.000 kr. til [REDACTED]

Der var endvidere i boet 2 biler, hvor parterne udtog hver en bil.

[REDACTED] udtog en VW Passat. [REDACTED] byttede den 21. april 2009, hvilken var ganske kort tid efter skæringsdagen, bilen med en VW Touran. Passaten indgik i handlen med en værdi på 255.000 kr.

[REDACTED] udtog bilen mrk. Suzuki Grand Vitara, der blev vurderet til 80.000 kr. den 12. oktober 2009.

[REDACTED] har forklaret, at hun var sygeplejestuderende, da de blev gift i januar 1995. [REDACTED] var dengang under uddannelse ved Forsvaret. I 2001 pådrog hun sig en arbejdsskade i forbindelse med løft af en patient. Hun forsøgte bagefter at genoptage sit arbejde, hvilket hun måtte opgive. Arbejdsskadeytelsen traf senere afgørelse om et erhvervsvenligt tab på 65 %. I forbindelse med afgørelsen blev hun spurgt, om hun ville have beløbet på én gang, eller om hun ville have løbende udbetalinger. Det overvejede hun, men da de havde 3 børn, og da udbetalingerne ville stoppe i tilfælde af død, valgte hun at få hele beløbet udbetalt på én gang. Alle de udbetalte erstatningsbeløb er i første omgang indgået på hende konto, men de er derefter flyttet til budgetkontoen, der stod [REDACTED] navn. Beløbet på 1,3 mio kr. fik hun på en check. Efter rådgivning fra banken indsatte hun dette beløb på deres budgetkonto. Hun var inde på, at det skal være særlige, men [REDACTED] sagde, at han så ville gå fra hende og børnene. Hun var langt nede psykisk, så hun bøjede sig. Banken rådede til, at de indfrie gælden i ejendommen. De talte med banken om dette allerede inden, hun rent faktisk modtog checken. Det der skulle

I alt 1.562.097,00 kr.

Sagen angår om [REDACTED] erstatningssum delvis er i behold på separationstidspunktet og om beløbet kan genfindes i de aktiver, der var i behold på separationstidspunktet i form af byggegrund, bil, mrk. VW Passat, bil-lardbord og bil mrk. Suzuki Grand Vitara.

Der er enighed mellem parterne om, at erstatningsbeløbene i det væsentlige indgik på parternes budgetkonto, som stod [REDACTED] navn. Således ses beløbene på 52.000 kr. og 1.318.554,00 kr. indgået på kontoen henholdsvis den 25. januar 2005 og den 8. februar 2005. På kontoen indgik endvidere 127.000 kr. den 9. februar 2005. Saldoen på kontoen var herefter 1.502.777,94 kr.

Det er ubestridt, at parterne herefter indfrie gæld for i alt 428.339,42, ligesom der blev forbrugt af kontoen til privatforbrug. Saldoen på kontoen var herefter den 15. februar 2005 1.049.108,35 kr.

I tiden herefter indkom der på kontoen en række pensionsudbetalinger, hvorefter saldoen på kontoen den 24. februar 2005 stod 1.113.791,25 kr. Pr. denne dato overførte parterne 1.100.000 kr. til en prioritetskonto, konto nr. 6447 435 150. Saldoen på kontoen forinden denne overførsel var 397.000 kr., og efter den omtalte overførsel var saldoen 1.495.600,00 kr.

Det er ubestridt mellem parterne, at der herefter fra denne konto den 1. marts 2005 blev indfriet lån i ejendommen med i alt 1.096.790,00 kr. Endvidere blev der den 3. marts 2005 hævet 320.000 kr., der blev indsat på [REDACTED] konto, idet han fra sin egen konto havde købt en bil, mrk. Suzuki Grand Vitara.

Parternes ejendomme:

På tidspunktet for erstatningens udbetaling ejede parterne en fast ejendom i [REDACTED]. Parterne havde købt ejendommen i 2001 for ca. 1,3 mio. Parterne indfrie som ovenfor nævnt pr. 1. marts 2005 pantgæld i ejendommen for knap 1,1 mio. kr.

Parterne solgte ejendommen i marts 2006 for 1.911.000 kr. Efter indfrielse af restgæld i ejendommen på 412.987,50 kr. var der et provenu ved handlen på 1.374.272,50 kr.

Parterne købte herefter den 13. september 2006 en byggegrund [REDACTED] for 205.000 kr., hvorpå de opførte et parcelhus til 2 mio. kr. Under byggeprocessen boede parterne til leje i ca. 8 måneder.

Parterne købte endvidere i august 2008 en landejendom på [REDACTED]. Ejendommen blev erhvervet med henblik på istandsættelse og beboel-

Side 3/11

Side 4/11

indfries var almindelig prioritetslån. Kontoudtog af 15. februar 2005 viser indfrielse af boliglån og billån. De havde ikke andre lån end huslån og billånet i den nye Berlingo. Lånet i ejendommen i [REDACTED], der blev indfriet ved salget, husker hun ikke, hvor kom fra. Hun kunne heller ikke huske, hvornår dette lån blev optaget. De er en del ude at rejse, men det var for erstatningspengene. Efter indfrielsen af pantgælden i huset havde de en udgift på huset på 500 kr. pr. måned, så der har nok været et lån tilbage i ejendommen. De flyttede fra Sjælland på grund af [REDACTED] arbejde. De solgte derfor huset på Bøgedevej, og provenuet blev sæt ind på en konto, hvor de trak fra, efterhånden som de byggede det nye hus i [REDACTED]. De havde forinden købt grunden. De udskiftede også Berlingoen med en Passat. Hun husker ikke mærkerne. Pengene kom fra provenukontoen. De købte også et billardbord, hvilket var [REDACTED] ønske. Da hun ikke kunne finde sig til rette i [REDACTED] købte de ejendommen i [REDACTED] ved lån. De sætter ejendommen i [REDACTED] til salg, og finansierede købet af [REDACTED] den bliver solgt igen med tab på grund af skilsmissen. Huset i [REDACTED] blev solgt i marts 2009 for 2.595.000 kr. Provenuet var ca. 600.000 kr. I januar 2009 ejede de 2 biler, Suzukien og Passaten. [REDACTED] ejendommen, en hest til ca. 30.000 kr. og 2 føl på Island til ca. 2.500 kr. Værdien af Suzukien var på skæringsdagen ca. 80.000. Værdien af Passaten var 255.000 kr. De talte ikke om erstatningen i forbindelse med skilsmissen. De fordelte indboet, hvilket gik forholdsvis nemt. Men der var ikke styr på selve økonomien. Hun følte sig meget presset. [REDACTED] startede et nyt forhold, og hun ringede ofte til hende og pressede på for at få fordelingen afsluttet. [REDACTED] kan være meget pågående. Hun følte sig tvunget sig til at indgå bodlingsaftalen. Hun var så langt nede psykisk, at hun bare indgik på det. Først ved kontakt til en advokat fandt hun ud af, at der var noget med, at personskaerstatingen ikke skulle deles. Hun kontaktede en advokat, fordi hun ikke mente, det kunne være rigtigt, at hun skulle dele sin erstatning med [REDACTED] så hun kunne købe hus og bil med sin nye kæreste. Dette var medio 2009. Hun har fået udbetalt 1 mio. kr. mere end den påstand, hun har nedlagt i dag. Hun kan ikke bevise, hvor en stor del af pengene er blevet af, så derfor er hendes påstand, som den er. Resten er gået til forbrug og værditab på biler. Hun kan i dag ikke arbejde som sygeplejerske. Hun har flex-job hos sin kæreste, hvor hun arbejder i stalden. På gode uger kan hun arbejde 12 timer om ugen, men da det er et flexjob, får hun fuld løn. Hun er 40 år. Erstatningen skulle dække hendes tabte erhvervsvenne. Det er urimeligt, at den skal deles med [REDACTED]. Efter ulykken fik hun et flexjob som sygeplejerske. Hun var efterfølgende i arbejdsprøvninger, på forskellige kurser, m.v. Da de flyttede til Jylland var hun uden arbejde. Hun tjener 18.000 kr. pr. måned brutto i sit flexjob plus, at hun får nogle pensionsudbetalinger. Hun får også fra PKA til børnene. Allerede kort tid efter bodlingsaftalen meddelte hun [REDACTED] at hun ville gøre krav på pengene.

[REDACTED] har forklaret, at han arbejder i forsvarstjenesten som officer. Han bor [REDACTED] med sin kæreste, som han nu har 2 børn med. Han har 3 børn med [REDACTED]. Den ældste søn bor hos ham, og han har samvær med de

andre 2 børn. I forbindelse med skilsmisshavde de lange snakke om delingen og om hvad, der var rimeligt. De havde med sin erstatning bidraget væsentligt til deres fælles økonomi. Man havde tidligere, mens hun var på SU, til gengæld bidraget meget mere end hende. Deres økonomi var fælles, og det var den hele vejen igennem. Han blev fortømt over, at når hun pludselig havde flere penge end ham, så ville hun have særlige, hvorimod han havde delt sin indtægt med hende. Erstatningen blev indsat på budgetkontoet, som de begge havde adgang til via netbank. Der blev flyttet penge herfra til forbrug, efterhånden som de brugte penge fra hver deres konti. Han sørgede hele tiden for, at flytte penge fra budgetkontoet til prioritetskontoen, så de fik flest mulige renter. Da de flyttede til [redacted] kom prioritetskontoen til direkte at fungere som budgetkonto. De tjente hver ca. 450.000 kr. om året. Lønningerne gik ind på prioritetskontoen. [redacted] steg, da hun fik fleksjob, så de tjente nogenlunde lige meget. Tidligere havde deres budget været lagt op på, at han havde en SU-indtægt på 72.000 kr. Efter [redacted] gik med til, at erstatningen skulle være fælles midler, blev der ikke skrevet til, hvad der blev købt for hvilke penge. Det hele stod på én konto. De havde hver især egne dankortkonti. Der er ikke indbetalt større erstatningsbeløb ind på [redacted] konto. De havde et stort privat forbrug. Da de byggede huset i [redacted] fik de først et tilbud på 1.750.000 kr. De gik derefter ind og valgte en masse ting til, da de havde økonomien til det. Huset var 230 m² i et grundplan. Bilvalget viser også et stort forbrug. De havde biler i garagen for 800.000 kr. De havde ikke brug for at spare. De købte også meget indbo, og de var på rejser i udlandet. De har også været på rejse uden børnene til USA. De har 3 børn, som alle har gået i institution. De var gode til at hygge sig. De købte billardbord, heste og hunde. Hestene var primært [redacted] men han red også. Hans interesser sig for at dyrke motion og for whisky. Dette var af hans lomme penge. I forbindelse med udbetaling af erstatningen blev der indfriet gæld i ejendommen i [redacted]. Renten på indlån var meget lav, så den bedste anbringelse af erstatningen var at indfri prioritetslån. Låne blev næsten helt indfriet. I stedet fik de en prioritetskonto. Indfrielsen af lån som det fremgår af kontoudskrift af 15. februar 2005 vedrører indfrielse af billån og kassekredit. Det var ikke 4 forskellige boliglån. De stod begge på skødet vedrørende ejendommen i [redacted]. Grunden blev købt for provenuet fra ejendommen i [redacted]. Under opførelsen boede de til leje ca. 8 måneder. Prioritetskontoen blev også i den periode brugt som budgetkonto. De købte senere ejendommen i [redacted] uden at den anden ejendom var solgt. De havde således 2 ejendomme i ca. 1 år. Der var et tabt ved salg af [redacted] så ca. 100.000 kr. Handelsomkostningerne ved salg indgik i opgørelserne, dog betalte forsvarer omkostningerne ved flytningen til [redacted]. De købte i februar 2004 en Berlingo af nogle venner, der skulle flytte til udlandet. Men det var en ryger-bil, så han byttede den væk igen 3 uger efter, men med fortjeneste. De købte herefter en ny Berlingo, der blev finansieret ved lån. Lånet i Berlingoen blev senere indfriet af erstatningsbeløbet. Berlingoen blev i 2007 udskiftet med en Saang Yong til 460.000 kr. De fik 120.000 kr. i byttepris for Berlingoen. 10-11 måneder efter byttede de den til en Passat, da Saang Yong'en var for dyr i drift. Der blev byttet lige over med

formuefællesskab,

- at sagsøger indfrie restgæld med sagsøgers personskadeerstatning i ejendommen [redacted] som følger:

11.04.2001 Parterne købte ejendommen for kr. 1.303.616 (Bilag 13: www.boliga.dk)
10.02.2005 indfriet restgæld af kr. 428.335 (Bilag 5: Nordea kontoudtog)
24.02.2005 indfriet restgæld af kr. 1.073.183 (Bilag 12: Nordea Kredit)
I alt indfriet restgæld kr. 1.501.518

- at salgsprouvet 1 år efter indfrielse af restgæld med personskadeerstatning udgjorde:

21.03.2006 Restgæld i ejendommen kr. 412.987,50 (Bilag 7, Danbolig provenuberegning)
21.03.2006 Ejendommen solgt for kr. 1.911.000,- (Bilag 13: www.boliga.dk)
Provenu kr. 1.374.272,50 (Bilag 7, Danbolig)

- at salgsprouvet af kr. 1.374.272,50 (Bilag 7, Danbolig) fra ejendommen beliggende [redacted] var et surrogat af sagsøgers personskadeerstatning, da parterne med sagsøgers personskadeerstatning indfrie restgæld i ejendommen af kr. 1.501.518 (Bilag 5, 12, 13 og 14) et år før salget af ejendommen. Ejendommens værdistigning var derfor sket forud for indfrielsen af restgælden med sagsøgers personskadeerstatning (Bilag 1, 2, 4 og 11),

- at sagsøgers personskadeerstatning blev indsat på forskellige konti tilhørende henholdsvis sagsøger, sagsøgte og en fælles konto, hvorefter parterne disponerede over personskadeerstatningen ved indfrielse af restgæld i ejendommen [redacted] hvor provenuet ved salg af ejendommen, efter indfrielse af restgæld var mindre end det beløb, som blev indfriet med sagsøgers personskadeerstatning, hvorfor det fulde provenu ved salg af ejendommen er et surrogat af personskadeerstatningen og med disse penge blev byggegrund, 2 biler og billardbord købt, jf. Bilag 9, 10 og 15.

- at parterne for salgsprouvet fra ejendommen [redacted] købte et billardbord til 40.000 kr., en byggegrund beliggende [redacted] for 205.000 kr. jf. Bilag 15 (www.boliga.dk), og investerede det resterende beløb i byggeriet af nyt hus på grunden, hvor parterne optog realkreditlån af kr. 1.897.374 til finansiering af resten af byggeriet, jf. Bilag 8 (Drejere Bolig Salgsbudget). Eftersom ejendommen [redacted] blev solgt for 2.595.000 kr. havde parterne investeret mere i ejendommen end salgsprisen, hvorfor der var tale om en værdindgang. Sagsøger har derfor som minimum ret til forlodsudtagelse af et beløb svarende til prisen på grunden, kr. 205.000 kr. hvilket stammer fra provenuet fra [redacted] og dermed

Passaten. Værdien var for begge biler ca. 400.000 kr. Et par måneder efter separationen byttede han Passaten ud med en anden bil, da hans nye kæreste gerne ville have børn, så han havde behov for en bil med flere pladser. Købet af Saang Yong' er blev finansieret via prioritetskontoen. Driftsomkostningerne på bilerne er også taget fra budget/prioritetskontoen. I forbindelse med indflytningen af huset i Karup købte han billardbordet. Det kostede 40.000 kr. I forbindelse med separationen prisfastsatte de det til 10.000 kr. De har delt boet i overensstemmelse med bilag G. Han kendte ikke reglerne om, at personskadeerstatninger ikke skal deles. De havde drøftet, hvad der var mest rimeligt. Hvis han havde vidst, at [redacted] skulle have mere end halvdelen, ville han have disponeret sin økonomi anderledes, end han har gjort. Så ville han slet ikke have udtaget Passaten. Han har disponeret i henhold til, at boet var delt. Han fik brev fra [redacted] advokat i sommeren 2009 om, at [redacted] ikke mente, at boet var delt. Han kan ikke huske, at [redacted] forud herfor har sagt noget om, at boet ikke var delt alligevel. Den episode, der er nævnt i mail af 1. april 2009 drejer sig om, at [redacted] havde kastet et glas i hovedet på ham. Det ville han indledningsvis have anmeldt til politiet.

Parternes synspunkter

Sagsøgeren har gjort gældende

- at det igennem de fremlagte bilag er dokumenteret, at sagsøgers personskadeerstatning blev indsat på sagsøgers konto og efterhånden er forbrugt til indkøb af diverse aktiver, der kan spores/følges, således at erstatningsbeløbet eller frugterne heraf fortsat kan identificeres, hvorfor sagsøger er berettiget til forlods at udtage 580.000,00 af bobeholdningen under et offentligt skifte,

- at det er muligt at følge en del af pengestrømmen og dermed en del af surrogaterne som stammer fra personskadeerstatningen, og at sagsøgers påstand, var i behold på separationsdagen, hvorfor der ikke skulle være sket ligedeling af provenuet fra salg af ejendommen, billardbord og størstedelen af værdien af bilen af mrk. VW Passat.

- at sagsøger fik udbetalt personskadeerstatning pga. arbejdsskade af flere omgange:
25.01.2005 Udbetaling fra Tryk kr. 52.000,00 (Bilag 4 Nordea)
31.01.2005 Udbetaling fra Tryk kr. 157.910,00 (Bilag 1: Tryk)
08.02.2005 Udbetaling fra Tryk kr. 1.318.554,00 (Bilag 2: Arb.Sk.St.)
28.10.2008 Udbetaling fra Tryk kr. 33.633,00 (Bilag 11: Nordea)
I alt kr. 1.562.097,00

- at den til sagsøger udbetalte personskadeerstatning efter arbejdsskaden den 12. marts 2001, er en personlig rettighed jfr. Retsvirkningslovens § 15, stk. 2, jfr. EAL § 18, stk. 3 analogt, hvilket er en undtagelse til hovedreglen om

personskadeerstatningen.

- at bilen af mærket Suzuki Grand Vitara den 4. marts 2005 blev købt for personskadeerstatningen. Det fremgår af bilag 14 (Nordea kontoudtog) 26.10.2005 konto 6447 435 150) at der af personskadeerstatningen den 16.02.2005 blev overført 397.000 kr. og derefter den 24.02.2005 blev overført 1.100.000 kr. Den 03.03.2005 overføres 320.000 kr. til en anden konto "mærket Bgs bil" (Bilag 14) Det fremgår af sagsøgers konto (bilag E) at sagsøgte selv samme dag den 03.03.2005 modtager 320.000 kr. Dagen efter køber sagsøgte bilen af mærket Suzuki Grand Vitara for 320.000 kr. Bilen er således købt for personskadeerstatning. Sagsøgtens provokation 2 er hermed opfyldt.

- at bilen af mærket Berlingo blev købt ved optagelse af lån i ejendommen [redacted] og dette lån blev indfriet med personskadeerstatningen, hvorfor Berlingoen, og dermed surrogaterne er personskadeerstatning.

- at parterne erhvervede byggegrunden beliggende [redacted] for kr. 205.000,00 og at ejendommen senere blev solgt den 02.03.2009 til kr. 2.595.000,00, jf. bilag 15

- at sagsøgte udtog bilen VW Passat i forbindelse med separationen i 2009, hvorfor bilens værdi på udtagesestidspunktet skal ligges til grund. Det er således sagsøgtens risiko om der har været et værdifald siden år 2009, da han har udtaget bilen og været bruger af denne. Tilsvarende med billard-bordet, som også blev udtaget i 2009, er det udtagesestidspunktet, som afgør værdien,

- at sagsøgte har bevisbyrden for et eventuelt værdifald på bilen og billardbordet fra anskaffelsestidspunktet og til udtagesestidspunktet i 2009,

- at et fællesboskifte afventer rettsens stillingtagen til nærværende sag. Ved kendelse af 16.09.2011 afviste Skifteretten i Viborg at tage sagsøger og sagsøgtens fællesbo under offentlig skiftebehandling, da mail af 15.04.2009 (bilag G) blev anset som en endelig bodelingsaftale. Vestre Landsret ophævede Skifterettens kendelse og hjemviste sagen til Skifteretten med henblik på, at fællesboet mellem sagsøger og sagsøgte tages under offentlig skiftebehandling jfr. bilag 16. Offentligt skifte påbegyndes først, når nærværende sag er afsluttet, hvorfor der ikke er tale om, hvorvidt sagsøger eller sagsøgte måtte få godskrevet et beløb 2 gange, da fællesboet netop ikke er delt.

- at den nedlagte påstand svarer til værdien af surrogaterne fra personskadeerstatningen på skæringsdagen, dog højest anskaffelsesværdien, jf. T-FA 1998.353 Ø.

Sagsøgte har gjort gældende,

- at fravigelse af udgangspunktet om fællesje - og dermed forlods udtagelse af et beløb eller aktiver i medfør af rensningslovens § 15, stk. 2, jf. erstatningsansvarslovens § 18, stk. 2 forudsætter, at personskadeerstatningen er i behold.

- at personskadeerstatningen må anses for forbrugt, idet personskadeerstatningsmidlerne blev indsat på parternes fælles forbrugskonto, hvorpå løn er indgået, og hvorfra der er foretaget hævnninger til en række forskellige forbrugsgoder, husholdning og generelt forbrug til parterne selv og deres 3 børn, betaling af parternes høje levestandard, handler med faste ejendomme, udskiftning af biler, forbrug, rejser, gaver m.m.,

- at personskadeerstatningen ikke er holdt adskilt fra parternes øvrige fællesformue, hvorfor det ikke er muligt at identificere personskadeerstatningsmidler fra parternes fællesjejemidler, da disse midler er indsat på samme konto,

- at værdistigninger på aktiver (bl.a. huset i [redacted] indkøbt for personskadeerstatningsmidler ikke er omfattet af udtagelsesmuligheden, jf. note i Karnov til erstatningsansvarslovens § 18, ligesom parternes indtægter i form af løn ej heller kan udtages forlods,

- at det således ikke er muligt at identificere, hvilke aktiver, der er købt for personskadeerstatningspenge", og hvilke aktiver, der er købt for fællesjejen - og hvilke penge, der har været brugt til almindelig husholdning, forbrug, høj levestandard, gaver, indboudlandsrejser, omkostninger ved køb og salg af biler og ejendomme m.v. p.g.a. sammenblanding af midlerne. Det er således ikke muligt at adskille, om et aktiv er købt for personskadeerstatningsmidler eller fællesjejemidler,

- at et beløb til forlods udtagelse bevisligt skal hidrøre fra personskadeerstatningsmidler - eller aktiver erhvervet for personskadeerstatningsmidler jf. TFA 2005.156, hvilket sagsøger ikke har bevist er tilfældet med købet af byggegrunden [redacted] billardbordet eller bilerne, idet købet af aktiverne ikke med sikkerhed kan henføres til indkøbet for personskadeerstatningsmidler, hvorfor aktiverne må anses som værende erhvervet for fællesjejemidler fremkommet ved bl.a. løn, værdistigning på ejendommene m.v.,

- at der alene kan ske forlodsudtagelse af personskadeerstatningsmidler, hvis midlerne kan identificeres fra den øvrige bodel, jf. bl.a. U 1993.884Ø og FED 2000.865V, hvilket ikke er muligt p.g.a. sammenblanding af midlerne, der gør det umuligt at følge pengestrømmene,

- at det er sagsøgers risiko, at beløbet fra personskadeerstatningen ikke i sin tid blev indsat på en særskilt konto med mulighed for senere identifikation,

- at det er sagsøgers bevisbyrde, at personskadeerstatningen ikke er forbrugt, jf. erstatningsansvarslovens § 18, stk. 2, og denne bevisbyrde har sagsøger ikke løftet,

- at værdiserne - i særdeleshed for så vidt angår bilerne - ikke er til stede i dag, og at sagsøgte ikke alene skal bære denne risiko og/eller risikoen for værdifald på aktiver, og

- at det som følge af forbrug og sammenblanding af midler ikke er muligt at henføre beløb eller aktiver som erhvervet for personskadeerstatningsmidlerne, hvorfor der således ikke kan ske forlods udtagelse af et beløb eller aktiver, og sagsøgte skal i konsekvens deraf frifindes.

Retten begrundelse og afgørelse

Retten lægger efter sagen oplysninger til grund, at [redacted] erstatning indgik på parterne fælles budgetkonto, og at et betydeligt beløb kort efter blev flyttet til en nyoprettet prioritetskonto med en saldo på 397.000 kr. Herfra blev der indfriet prioritetslån med 1.100.000 mio. kr. ligesom parterne købte Suzukien for 320.000 kr.

Skifteretten lægger herefter og efter de afgivne forklaringer til grund, at parternes indfrielse af gæld og køb af bil blev muliggjort af [redacted] erstatningsudbetaling. Skifteretten finder dog ikke, at kunne adskille erstatningsbeløbet fra parternes øvrige indestående på 397.000 kr. på prioritetskontoen og parterne daglige økonomi. Bevisbyrden for, at erstatningsbeløbet er anvendt til køb af Suzukien, og dermed i dag i behold, er derfor ikke løftet.

Det er ubestridt mellem parterne, at en væsentlig del af erstatningsbeløbet blev brugt til at indfri kreditforeningslånet i ejendommen. Skifteretten lægger herefter til grund, at gældsindfrielsen var medvirkende til, at der ved salg af ejendommen var et provenu på 1.374.272,50 kr. Skifteretten lægger dog endvidere til grund, at ejendommen i parternes ejertid var steget i værdi med 611.000, idet huset blev købt for 1,3 mio. kr. og solgt for 1.911.000 kr. Efter det oplyste lægger skifteretten endeligt til grund, at provenuet fra ejendommen indgik på prioritetskontoen, der fungerede som parternes budgetkonto, men den flerhed af ind- og udbetalinger, dette førte med sig.

Saldoen på prioritetskontoen indeholdt således midler hidrørende fra personskadeerstatningen, fra værdistigningen i ejendommen og fra løbende indtægter. Tilsvarende blev kontoen brugt både til køb af byggegrund, til opførelse af nyt hus og til løbende forbrug. Skifteretten finder det denne baggrund ikke grundlag for at antage, at det netop er erstatningen, der er anvendt til køb af byggegrunden.

Da prioritetskontoen tillige blev anvendt til køb af billabord og en bil mtk. SSane Yonz, der senere blev byttet til den Passat, der var i behold pr. skæ-

ringdagen, finder skifteretten på tilsvarende måde ikke bevist, at disse aktiver er købt for personskadeerstatningen, og dermed i behold pr. skæringsdagen.

Skifteretten finder derfor i det hele, at [redacted] ikke har løftet bevisbyrden for, at personskadeerstatningen ikke er forbrugt.

[redacted] frifindes derfor.

Omkostninger:

[redacted] skal som den tabende part bære sagens omkostninger.

Sagens omkostninger fastsættes til 55.000 kr. der dækker [redacted] udgifter til rimelig advokatbistand incl moms.

Beløbet er fastsat med udgangspunkt i sagens værdi, og under hensyn til, at [redacted] påstand i stævning af 7. maj 2012 var 1.318.555,00 kr., men at den i replik af 20. juni 2012 blev nedsat til 580.000 kr.

Thi kendes for ret:

[redacted] frifindes.

[redacted] skal inden 14 dage til [redacted] betale sagens omkostninger med 55.000 kr.

Bilag 8

Vestre Landsrets dom af 30. april 2014

DOM

afsagt den 30. april 2014 af Vestre Landsrets 9. afdeling (dommerne Fabrin, Lars Christensen og Malene Værum Westmark (kst.)) i ankesag

V.L. B-3298-12

██████████
(advokat Hanne Fabricius-Haunstrup, Aarhus)

mod

██████████
(advokat Tine Blach Ladefoged Christensen, Viborg)

Skifteretten i Viborg har den 27. november 2012 afsagt dom i 1. instans (rettens nr. BS SKSæ-625/2012).

Påstande

For landsretten har appellanten, ██████████, nedlagt påstand om, at indstævnte, ██████████, tilpligtes at betale 300.000 kr. med procesrente fra den 2. marts 2009.

Appellanten har subsidiært nedlagt påstand om, at indstævnte tilpligtes at betale 102.500 kr. med procesrente fra den 2. marts 2009.

██████████ har påstået dommen stadfæstet.

Supplerende sagsfremstilling

For landsretten har sagen alene drejet sig om fordelingen af provenuet fra salget af parternes ejendom i [REDACTED]. Der er enighed om, at salgsprovenuet udgjorde 600.000 kr., og at dette provenu er delt ligeligt mellem parterne.

[REDACTED] principale påstand er opgjort som svarende til halvdelen af provenuet på 600.000 kr., idet [REDACTED] principalt principalt gør gældende, at hun er berettiget til det fulde provenu.

[REDACTED] subsidiære påstand er opgjort som hendes resttilgodehavende, hvis det lægges til grund, at beløbet på 205.000 kr. for købet af grunden, hvorpå ejendommen i [REDACTED] blev opført, stammer fra hendes personskadeerstatningsmidler, som [REDACTED] subsidiært gør gældende, at hun er berettiget til at udtage forlods inden parternes deling af provenuet fra ejendommens salg.

Parterne har under ankesagen samstemmende erklæret, at deres fællesbo efter afgørelsen af denne sag skal anses for endelig delt.

Den samlede entreprisenum for opførelsen af parternes hus i [REDACTED] udgjorde 2.043.898 kr. ifølge en erklæring fra Tømrerfirma [REDACTED].

Der er under ankesagen fremlagt yderligere kontoudtog vedrørende parternes konti i Norda, ligesom der er fremlagt nogle udbetalingsbreve fra januar 2005 fra Tryk vedrørende erstatningsudbetalinger til [REDACTED].

Forklaringer

[REDACTED] og [REDACTED] har afgivet supplerende forklaring for landsretten.

[REDACTED] har supplerende forklaret, at da hun og [REDACTED] gik fra hinanden, forsøgte hun at tale med ham om personskadeerstatningsmidlerne, men [REDACTED] ville ikke tale om dette. Da hun senere talte med en advokat, blev hun bestyrket i, at hun havde krav på at udtage de aktiver, der var købt for personskadeerstatningen. I dag har hun et fleksjob på 2 timer om ugen.

Kort efter erstatningsudbetalingerne tog hele familien på en rejse til Tyrkiet, der måske kostede 50.000 kr. Derudover var de på en weekendtur til England. Senere har de også været på forskellige rejser i familien. Rejsen til Tyrkiet blev betalt af erstatningsmidlerne, mens de øvrige rejser er betalt fra deres almindelige lønkonti. Efter erstatningsudbetalingerne indfrie de 2 billån på ca. 74.000 kr. og 28.000 kr. og 2 lån i ejendommen i [REDACTED] på ca. 152.000 kr. og 175.000 kr.

De 205.000 kr. til køb af grunden i [REDACTED] blev taget af provenuet fra salget af ejendommen i [REDACTED]. Det er hun helt sikker på, for de havde ikke andre midler at tage af. Resten af provenuet fra ejendommen i [REDACTED] blev anvendt som en del af entreprisesummen for opførelse af ejendommen i [REDACTED].

Hun fik også et beløb på ca. 70.000 kr. fra Tryk for mén. Derudover fik hun udbetalt ca. 86.000 kr. og 127.000 kr. fra PKA.

Provenuet fra ejendommen i [REDACTED] blev sat på en spærret konto i banken. Hun fik kontoen spærret, fordi hun mente, at pengene var hendes. Hun følte sig presset til at gå med til [REDACTED] krav om, at pengene blev fordelt. Det endte med, at hun fik udbetalt 375.000 kr., mens [REDACTED] fik 225.000 kr., men denne skævdeling skyldes alene, at de hver især udtog andre aktiver. Der var reelt tale om, at de modtog hver 300.000 kr. af salgsprovenuet.

[REDACTED] har supplerende forklaret, at de blev skilt i december 2008 eller januar 2009. Det var [REDACTED] der ønskede skilsmisse. Inden [REDACTED] arbejdsulykke var det ham, der havde bidraget mest til familiens forsørgelse. Efter erstatningsudbetalingerne steg deres forbrug markant. De kunne gøre, som det passede dem. Når de brugte penge, blev pengene taget fra enten budgetkontoen eller prioritetskontoen. De købte to heste, der hver kostede over 30.000 kr. Efter erstatningsudbetalingen købte de på et tidspunkt også en kolonihave.

Han og [REDACTED] havde hver en konto med dankort, mens de havde en fælles budgetkonto, som dog stod i hans navn. De oprettede på et tidspunkt et prioritetslån i banken. Til prioritetslånet var tilknyttet en prioritetskonto, hvor låneprovenuet på 397.000 kr. blev indsat, og de begyndte at sætte en del penge ind på denne prioritetskonto for at spare lånerente. Prioritetslånet og prioritetskontoen fungerer samlet som en slags kassekredit.

De indfrieede to billån, en kassekredit og et kontantlån i ejendommen i [REDACTED] i februar 2005.

Da de købte grunden i [REDACTED] for 205.000 kr., havde de endnu ikke modtaget provenuet efter salget af ejendommen i [REDACTED]. Han mener derfor, at de lånte pengene i banken til køb af grunden. Det er muligt, at banken trak pengene fra lånet til køb af grunden, inden salgsprovenuet fra ejendommen i [REDACTED] blev indsat på budgetkontoen. Da han flyttede tjenestested fra [REDACTED] til [REDACTED], fik han udbetalt en større flyttegodtgørelse, der blandt andet dækkede flytteudgifter samt udgifterne ved hussalget til ejendomsmægler og advokat. I forbindelse med opførelsen af ejendommen i [REDACTED] optog de et kreditforeningslån. De lavede senere nogle låneomlægninger, og en del af provenuet ved dette blev anvendt til køb af biler.

Procedure

[REDACTED] har til støtte for sin principale påstand gjort gældende, at samtlige kontante midler, der blev anvendt til købet af grunden i [REDACTED] og til opførelse af huset på grunden, hidrører fra hendes personskadeerstatningsmidler. Disse erstatningsmidler er en personlig rettighed, jf. retsvirkningslovens § 15, stk. 2, jf. erstatningsansvarslovens § 18, stk. 2, analogt, og hele provenuet fra salget af ejendommen i [REDACTED] skal derfor tilfalde hende. Selvom erstatningsmidlerne på et tidspunkt blev indsat på konti, hvor der også stod andre midler, kan erstatningsmidlerne spores og genfindes. Selv hvis det måtte lægges til grund, at der er sket egentlig sammenblanding med andre midler, skal erstatningsmidlerne anses for at være i behold. Provenuet fra salget af parternes ejendom i [REDACTED] hidrører fra erstatningsmidlerne, idet der er anvendt ca. 1,5 mio. kr. af erstatningsmidlerne til nedbringelse af gæld i denne ejendom. Provenuet fra salget af ejendommen i [REDACTED] er i det hele anvendt til købet af grund i [REDACTED] og til opførelse af huset på grunden. Personskadeerstatningsmidlerne kan følges rent kvantitativt fra udbetalingen primo 2005 til salget af ejendommen i [REDACTED] primo 2009, hvor midlerne således endnu delvist var i behold i form af salgsprovenuet på 600.000 kr. Det samlede salgsprovenu på 600.000 kr. skulle være tilgået [REDACTED] som en personlig rettighed, og hun har derfor krav på betaling af de 300.000 kr., som [REDACTED] har fået udbetalt i foråret 2009.

[REDACTED] har til støtte for sin subsidiære påstand yderligere gjort gældende, at i hvert fald byggegrunden i [REDACTED] er købt for en del af salgsprovenuet fra ejendommen i [REDACTED]

██████ Dette provenu hidrører fra hendes personskadeerstatningsmidler, og hun var derfor berettiget til af salgsprovenuet fra ejendommen i ██████ forlods at udtage 205.000 kr., svarende til købsprisen for grunden. Hun har derfor krav på betaling af 102.500 kr.

██████████ har i det væsentlige gentaget sine anbringender for byretten og har procederet i overensstemmelse hermed.

Landsrettens begrundelse og resultat

På baggrund af de omstændigheder, der er anført af skifteretten om sammenblandingen af personskadeerstatningsmidlerne med parternes øvrige midler, er det heller ikke efter bevisførelsen for landsretten muligt med sikkerhed at adskille erstatningsmidlerne fra parternes øvrige midler.

██████████ har herefter heller ikke for landsretten bevist, at den del af erstatningsmidlerne, der måtte være anvendt til køb af grunden i ██████ og til opførelsen af huset på grunden, ikke kan antages at være forbrugt af parterne.

Landsretten stadfæster derfor skifterettens dom.

Efter sagens udfald sammenholdt med parternes påstande skal ██████████ betale sagsomkostninger for landsretten til ██████████ med i alt 37.500 kr. Beløbet vedrører udgifter til advokatbistand inkl. moms. Landsretten har ved fastsættelsen af beløbet lagt vægt på sagens økonomiske værdi og dens omfang.

Thi kendes for ret:

Skifterettens dom stadfæstes.

██████████ skal betale sagens omkostninger for landsretten til ██████████ med 37.500 kr.

De idømte sagsomkostninger skal betales inden 14 dage og forrentes efter rentelovens § 8 a.

Fabrin

Lars Christensen

Malene Værum Westmark
(kst.)

Bilag 9

Oversigt over Irene Nørgaards fortolkning af særejereformen i 1990

i bogen **Formueordninger mellem ægtefæller** efter gennemførelsen af særejereformen i 1990 - særligt om ægtefællers indbyrdes aftalemuligheder. 1. udg., nov. 2001, 443 sider, DJØF.

1. IN når p. 29-44 frem til, at enhver aftale om en **individuel formueordning** skal have sikker hjemmel i retsvirkningsloven eller i bemærkningerne. Det fremgår af bemærkningerne til L 23 FT 1989/90 Tillæg A, sp. 778, at der bør være en vidtgående adgang for ægtefæller til at aftale individuelle ordninger. IN har imidlertid en vis støtte for sit standpunkt i UfR 1998.1674 HD, hvor det blev antaget, at en aftale om pristalsregulering af et sumfælleseje ikke var gyldig, da der ikke var hjemmel til aftalen i ordlyden eller bemærkningerne. Den herved etablerede retstilstand er efter min opfattelse yderst uheldig - navnlig i lyset af de meget kortfattede forarbejder til særejereformen. Udgangspunktet bør være det modsatte, nemlig at der er aftalefrihed mellem ægtefællerne, men naturligvis således, at aftalerne ikke må stride med de præceptive regler i loven. Der kan således ikke aftales dødsfaldssæreje, tidsbegrænset fælleseje, optrapningssæreje eller pristalsreguleret sumsæreje eller sumfælleseje, hvad enten dette er genstandsrelateret eller ej.
2. IN når p. 53 ff. frem til, at **skilsmisssæreje er en kombination af fælleseje og særeje**, således at samtykkereglerne i RVL § 18-20, og bosondringsreglerne i RVL § 38 finder anvendelse på skilsmisssæreje. Jeg er ikke overbevist om, at domstolene vil nå frem til dette resultat, som for så vidt angår samtykkereglerne virker yderst sympatisk. I bemærkningerne til L 23 FT 1989/90 Tillæg A, sp. 779, er det under brøkdelsæreje anført, at et brøkdelsæreje ikke i sig selv bringer en fast ejendom uden for samtykkereglerne i RVL §§ 18-19. Hvis justitsministeriet lagde til grund, at samtykkereglerne også skulle gælde for skilsmisssæreje, er denne motivedtalelse misvisende. I artiklen om særejereformen i UfR 1997 B.297 nåede IN frem til, at samtykkereglerne formentlig ikke gælder for skilsmisssæreje. IN er enig i, at misbrug af skilsmisssæreje ikke kan føre til vederlagskrav efter RVL § 23, stk. 1, og det kan da virke besynderligt, om retstilstanden er den, at misbrug af skilsmisssæreje kan føre til bosondring efter RVL § 38 nr. 1, men ikke til vederlagskrav.
3. IN tilslutter sig p. 62-64, at der kan etableres **brøkdelsæreje** ikke blot om en ægtefælles nettoformue, men også om enkelte aktiver. Jeg er enig.
4. IN når p. 64-80 frem til, at domstolene ikke bør anvende konstruktionen **anpartssæreje**, som rejser langt flere problemer, end den løser. Jeg er enig i, at en række problemer i forbindelse med sammenblandede investeringer kan og bør løses ved hjælp af reglerne om vederlagskrav, forudsat at domstolene vil anvende reglerne om vederlagskrav på hensigtsmæssig måde, herunder foretage skønsmæssig regulering af vederlagskravet størrelse ikke blot i nedadgående retning ved værdifald, men også i opadgående retning ved værdistigning. Man bør ikke afvise anpartssæreje under henvisning til manglende hjemmel.
5. IN når p. 82-94 frem til, at der hverken kan aftales beløbsbestemt eller genstandsrelateret **sumsæreje eller sumfælleseje**, idet der ikke er klar hjemmel hertil. Hvis det kan lægges til grund, at alt, hvad justitsministeriet ikke nåede at tænke på, da man udarbejdede bemærkningerne i 1989, er forbudt, er

standpunktet korrekt. Der er tinglyst et betydeligt antal ægtepagter, som dermed er ugyldige. Sumsæreje er efter min opfattelse ikke en selvstændig sær-ejeform, men blot en måde at beskrive særjets omfang, som har været anvendt længe før særjereformen i 1990, og der var ikke grund til at justitsministeriet i 1989 skulle omtale sumsæreje, da lovændringerne ikke vedrørte dette spørgsmål. Der er et stort praktisk behov for at etablere sumsæreje om f. eks. friværdien i en fast ejendom, som den ene ejer ved ægteskabets indgåelse, og hvor ønsket er at fremtidig værdistigning skal være fælleseje. Løsningen kan ikke opnås via brøkdelsæreje. Parterne kan fortsat opnå den ønskede løsning ved, at ejerægtefællen sælger ejendommen til den anden ægtefælle, som udsteder et gælds-brev eller pantebrev til sælgeren for det beløb svarende til friværdien. Dette gælds-brev/pantebrev kan ved ægtepagt gøres til sælger-ægtefællens særje.

6. IN når p. 109-111 frem til, at det trods ordlyden af RVL § 28, stk. 3 ikke kan aftales, at **surrogater af skilsmis-særeje** skal kunne gøres til fuldstændig særje. Jeg er enig.
7. IN når p. 136-142 frem til, at det ikke gyldigt kan bestemmes, at **fremtidige indskud på en kapital- og ratepensionskonto** med et maksimeret beløb svarende til det skattemæssigt fradragsberettigede beløb, også skal være særje, da det ikke kan aftales, at surrogater for fælleseje skal være særje. Jeg er enig er enig, og finder det derfor uheldigt, at sådanne bestemmelser kan tinglyses, jfr. TFA 1998.1 VLK, som desuden bygger på en retsvildfarelse om, at der gælder et loft over fradragsretten for indskud på ratepensioner. IN går dog ind for, at en kapital- eller ratepensionsordning som sådan (dvs. også de fremtidige indskud med fællesejemidler) kan gøres til særje. Jeg tvivler meget på, at dette er gældende ret, og må advare mod sådanne bestemmelser.
8. IN antager p. 152, at en ægtepagtsbestemmelse om, at hele aktiekapitalen nom. kr. ... skal være mandens særje, fører til, at **fondsaktier** ikke vil være omfattet af særjebestemmelsen. Heri er jeg ikke enig. Fondsaktierne må anses som surrogater, der også bliver særje, jfr. f. eks. IN p. 106. IN anbefaler p. 146 i note 134, at man gør erhvervsvirksomheden NN A/S til særje, og at det er direkte utilrådeligt at skrive, at aktiekapitalen eller den nominelle aktiekapital skal være særje. Heri er jeg heller ikke enig.
9. IN kritiserer en del af de talrige afgørelser vedr. **specifikation og individualisering** af ægtepagtsbestemmelser om særje. Hun konkluderer p. 156-158, at tinglysningsmyndighedens rolle er overspillet. Det er for ambitiøst at stille som et krav, at omfanget af aktivet ikke giver anledning til tvivl. En henvisning til seneste regnskabstal begrænser ikke risikoen for vilkårlig særjeforøgelse, som i øvrigt kan helbredes via et vederlagskrav i medfør af RVL § 23, stk. 2. Jeg er helt enig.
10. IN når p. 161-165 frem til, at der ikke er sikker hjemmel til i ægtepagter, gavebreve og testamenter at træffe bestemmelse om formueordningen vedrørende **gæld**. RVL § 28 taler om ejendele. Jeg mener, at det er og fortsat bør være muligt at træffe bestemmelser om formuearten af gæld. Det kan f. eks. være fornuftigt i ægtepagter om delvist særje at træffe bestemmelse om formuearten af konkrete gældsposter.
11. IN antager p. 167-169, at man ikke kan tidsbegrænse et skilsmis-særeje, således at særjet ved periodens udløb bliver til fuldstændigt særje. Jeg er enig.
12. IN antager p. 191 ff., at **det familieretlige formuesystem er præceptivt..** Det kan f. eks. ikke aftales, at RVL § 18 skal finde anvendelse på fast ejendom, der er fuldstændigt særje. En ægtefælle kan ej heller give for-

håndsaftald på at udøve krydsende udtagelsesret efter SKL § 70 a, cfr. UfR 1972.202 ØLD, som må betegnes som et fejlskud. Se også UfR 1994.568 VLK: Bestemmelser i ægtepagt om udtagelsesret og -pligt, vurdering ved skifte m.v. kunne ikke tinglyses, da bestemmelserne ikke fandtes at angå hverken aftaler om ændring af den legale formueordning mellem ægtefæller eller i øvrigt at angå en retshandel, der kræver ægtepagt. Komm. af Irene Nørgaard i Formueordninger p. 220-221, hvor det antages, at de pågældende aftaler formentlig var ugyldige. En ægtefælle kan ikke give forhåndsaftald på vederlagskrav, jfr. UfR 1998.505 VLD, og der kan ikke indgås forhåndsaftaler om beregningen af vederlagskravet, jfr. herved UfR 2001.2398/2 VLK (som lægger op til at en sådan aftale er gyldig uden ægtepagt) Der kan ikke indgås **forhåndsaftaler om betaling af et kompensationsbeløb**, og dette gælder, uanset om det sker i ægtepagtsform, cfr. begrundelsen i UfR 1996.1401 VLD. Sådanne aftaler bør afvises fra lysning, jfr. TFA 1999.76 VLK.

13. IN antager p. 284, at gavegiver eller arvelader ikke kan træffe andre særejebestemmelser end ægtefællerne selv, jfr. ordet **tilsvarende** i RVL § 28 a. Jeg er enig.
14. IN antager p. 297-300, at tredjemand fortsat kan bestemme særeje for hele aktivet ved **delgaver**, forudsat at gavemomentet er væsentligt eller betydeligt, og at der ikke bør statueres anpartssæreje. Jeg finder det tvivlsomt, om praksis om delgaver fra før særejereformen vil blive opretholdt, og der kan derfor være al mulig grund til i videst muligt omfang at sørge for, at delgaverne gøres til særeje via ægtepagt.
15. Dersom ægtefæller har indsat **særejeklausul i et fælles testamente** fra før særejereformen, og den ene er død før d. 01.10.1990, medens den anden hensidder i uskiftet bo og dør efter d. 01.10.1990, vil arven formentlig i kraft af udfyldningsreglen i § 17 i ændringsloven (lov nr. 396 af 13.06.1990) blive brøkdelsæreje med 50% fuldstændigt særeje (arven efter førstafdøde) og 50% skilsmisssæreje (arven efter længstlevende), jfr. Særeje p. 50 og Ægtepagter p. 94. IN antager p. 303, at der skal lægges vægt, på hvilke aktiver der falder i arv efter førstafdøde og efter længstlevende. En sådan sontring er efter min mening ikke mulig i praksis.
16. IN når p. 340-342 frem til, at særejebrøken fortsætter uforandret, hvis længstlevende har sidder i uskiftet bo med eget **brøkdelsæreje**, hvoraf en brøk er fælleseje og en brøk er fuldstændigt særeje. Jeg er ikke sikker på, at dette resultat er rigtigt. IN synes at forudsætte, at man fortsat kan holde den afdødes og længstlevende bodele adskilt, hvilket i praksis jo ikke lader sig gøre. Bodelene smelter sammen og en værdistigning eller et værdifald på aktiverne i det uskiftede bo må fordeles forholdsmæssigt som foreslået af P. Vesterdorf i Arveret 1991 p. 51, således at særejebrøken skifter nævner. Den oprindelige brøk må dog fortsat gælde for længstlevendes erhvervelser.
17. IN foreslår p. 399-403 følgende ændringer og præciseringer: at der ikke bør ske udvidelse af ægtefællers aftalemuligheder at man kunne indføre en skønsomæssig skifteregel, der kan tage hensyn til, hvad ægtefællerne har indbragt i ægteskabet eller har arvet eller gået som gave, at de kvalitative beskyttelsesregler skal udvides til også at gælde særejeaktiver, at der bør indføres en regel om kompensation til en ægtefælle, der har medvirket til at forøge eller bevare den anden ægtefælles særeje; at reglerne i RVL § 23 om vederlagskrav bør præciseres, at muligheden for at bestemme, at surrogater for særeje skal være fælleseje, bør afskaffes, at det bør overvejes at indføre sumsæreje uden genstandstilknytning som en lovlig særejevariant, at der bør ind-

føres pligt at oplyse den anden ægtefælle om tredjemandsbestemt særeje, at det bør gøres afgiftsmæssigt billigere at oprette ægtepagter.

18. IN foreslår ikke:

at der indføres mulighed for at aftale dødsfaldssæreje

at der indføres mulighed for i ægtepagt at aftale, at § 15, stk. 2-rettigheder, som ikke skal deles, alligevel skal deles.

Bilag 10

Retspraksis om EAL § 18, stk. 2

FM 1990.48 VLD: Norsk "uførekapital" på ca. kr. 156.000 udbetalt i 1986 af en ulykkesforsikring og genplaceret i værdipapirer, skulle ikke deles, jf. RVL § 15, stk. 2, jf. EAL § 18, stk. 3.

Fagl. Nyt 1998.83: Dom afsagt af skifteretten i Roskilde d. 08.12.1997 (SKS 3008/97): M havde d. 20.01.1995 fået udbetalt en personskadeerstatning på kr. 151.938. M købte d. 31.01.1995 en Opel Ascona for kr. 173.351, hvoraf kr. 28.000 blev betalt med en byttebil. Antaget at mindst kr. 116.129 af restkøbesummen måtte stamme fra erstatningen, og at mindst 67% af bilens værdi i 1997 på kr. 110.000 således hidrørte fra erstatningen og ikke var forbrugt. M kunne derfor forlodsudtage kr. 73.300.

TFA 1998.353 ØLD: M fik i 1994 udbetalt en erhvervsevnetabserstatning på 932.567 kr. M fik medhold i, at han kunne forlodsudtage 327.789,70 kr., som var anvendt til køb af ejendom, 91.430 kr., som var anvendt til indfrielse af pantebrev, en motorbåd, 2 containere og en hest. EAL § 18, stk. 3 måtte forstås således, at det, når surrogatet er til stede, alene er nedgangen i aktivets værdi, der kan anses som forbrug. Der var ikke herved taget stilling til, hvem der under fællesbodelingen skulle udtage de nævnte aktiver, jf. SKL § 70 a.

TFA 1999.426 ØLD: H havde i 1992 fået udbetalt 581.254 kr. i erhvervsevnetabserstatning som følge af en arbejdsskade i 1986. Heraf var 392.622 kr. blevet brugt til indfrielse af pantegæld i hus, som blev solgt i 1995 med et nettoprovenu på 556.949 kr., hvoraf 299.434 kr. var blevet placeret i obligationer, der var i behold på skæringsdagen. Skifteretten i Glostrup antog, at 70,5% (392.622/556.949) af obligationernes værdi pr. skæringsdagen d. 01.05.1997 eller 221.305 kr. kunne udtages forlods af hustruen. ØL fandt, at H i medfør af princippet i EAL § 18, stk. 3 var berettiget til forlodsudtage 299.434 kr., som var anvendt til køb af obligationer, som var i behold ved separationen d. 01.05.1997. Det var ikke godtgjort, at den øvrige del af erstatningen ikke var forbrugt.

TFA 2003.292 VLD: M havde i 1991 fået udbetalt en personskadeerstatning på 289.103 kr. i anledning af en øjenskade. Erstatningen var først blevet indsat på M's lønkonto. Antaget, at indestående på investeringskonto på 15.341 kr og på jubilæumskonto på 15.232 kr. var tilstrækkeligt identificeret som hidrørende fra erstatningsbeløbet, og at M havde anvendt erstatningen til indfrielse af prioritetslån i huset med 70.733 kr. M kunne i alt holde 101.397 kr. uden for bodelingen. Der var ikke grundlag for forrentning af kravet.

TFA 2005.156 VLD: H havde efter en færdselsulykke i 1997, hvor hun blev lammet fra brystet og nedefter, fået udbetalt en personskadeerstatning på 1.854.985 kr. Erstatningen blev udbetalt i 4 beløb, som alle blev indsat på H's konto i BG-Bank, hvor også H's løn og andre indtægter indgik. H havde afholdt sine løbende udgifter ved træk fra denne konto. Parterne blev separeret ved deldom af 24.02.2003. Antaget at 190.000 kr. af erstatningen var anvendt til et grundkøb, og at 400.000 kr. af erstatningen var anvendt til indskud på konto i Phoenix Kapitaldienst og køb af obligationer. H kunne derfor ved bodelingen forlods udtage 590.000 kr., jf. EAL § 18, stk. 2.

Word File Rediger Vis Indsæt Formater Skrifttype **Funktioner** Tabel Vindue Arbejde Hjælp

Speciale - Louise Kassentoft Holm

Ny Åbn Gem Udskriv Fortryd Annuller for... Format: Tabeller Kolonner Vis Navigation Galleri Værktøjskas... Zoom: 150% Hjælp

Dokumentelementer Hurtige tabeller Diagrammer SmartArt-grafik WordArt

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15

Formateringspalet

Skrifttype

Navn: [ ]

Størrelse: [ ]

[B] [I] [K] [U] [A] [ABC] [a] [A]

Typografer

Justering og afstand

Vandret: [ ] [ ] [ ] [ ]

Linjeafstand: [ ] [ ] [ ] [ ]

Retning: [ ] [ ] [ ] [ ]

Afstand mellem afsnit (pkt)

Før: [ ] Efter: [ ]

Indrykning (cm)

Venstre: [ ] Højre: [ ]

Første: [ ]

Punktstilling

Kanter og skygge

Dokumentmargener

Dokumenttema

1. Indledning

Behandling af...
 går i et kryds...
 omfattes af F...
 ons- og skils...
 2. I dette kry...
 skal behandle...
 bygger på gr...
 heden for at...
 lem familierettens grundprincip om lighedeling af fællesboet, jf. RVL § 15, stk. 1, jf. § 16, stk. 2, overfor erstatningsrettens ønske om at beskytte den skadelidte ægtefælle efter EAL § 18, stk. 2.

Ordoptælling

Statistik:

Sider	60
Ord	21.252
Tegn (ingen mellemrum)	122.621
Tegn (med mellemrum)	143.866
Afsnit	405
Linjer	2.113

Medtag fodnoter og slutnoter

OK

ons- og skilsmissexkifter fore...
 ret, da personskadeerstatninger...
 2, hvis behandling på separati...
 ansvarsloven (EAL) § 18, stk...
 ordan personskadeerstatninger...
 behandlingen skal løses efter...
 næng, er modstridende. Mulig...
 ds er således en afvejning mel...
 lem familierettens grundprincip om lighedeling af fællesboet, jf. RVL § 15, stk. 1, jf. § 16, stk. 2, overfor erstatningsrettens ønske om at beskytte den skadelidte ægtefælle efter EAL § 18, stk. 2.

Personskadeerstatningers behandling på separations- og skilsmissexkifter har i den juridiske teori gennem tiden været udsat for stor diskussion. Området var før